

Лезги Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр, дидед чIал хуьх!

1920 – йисалай акъатзава N 27 (10724) хемис 7 – июль, 2016 – йис Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Са хизанни фикир тагана тадач

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

29-июндиз МВД-дин Дербент шегъердин отделда РД-дин МВД-дин министр, генерал-лейтенант Абдурашид МЕГЪАМЕДОВ чпин везифаяр тамамардайла телефон хъайи къенепатан крарин органрин къуллугъчийрин хендедайрихъ ва хизанрихъ галаз гуьруьшмиш хъана.

Гуьруьшдиз кIуьд хизандиз теклифнавай. Абурун арада телефон хъайи Ягъиев Германан, Ханбабаев Жалалдинан (Сулейман-Стальский район), Мусаев Мусадин (Меьгарамдхуьруьн район), Фатагъов Давидан (Дербент), МутIалибов Гъсанан (Табасаран район) ва масабурун багърияр авай.

Абдурашид Меьгамедова вичин районра къейд авурвал, министрстводин

асул везифайрикай сад хизанар дулана-жагъдин рекъай ва кIвалералди таъминарун я. Адан гафаралди, къенин йикъалди и кIвалах лап виниз тир дережада къилиз акъудзава.

- Къе чна рикIел хкизвай куь багърияр, чи кIвалахдин юлдашар лайихлудакъ яшаммиш хъана, - давамарна ада. - Гъайиф, чпин везифа тамамариз, къанункъайда хуьзвай абур уьмуьрдивай ислягъ вахтунда къакъатна. Гъелбетда чавай садавайни куь рикIиз хъанвай тIарвал къезилариз жедач. Гъаки ятIани, куь дерт са къадар къезилариз чун алахъда. Алай четин девирда куьн текдиз амукъ тавун патал чна са хизанни фикир тагана тадач. Министрстводи телефон хъайи къуллугъчийрин аялриз къилин учебный заведенийрик экечIиз куьмек гуда. Куь гьитIалабун хъайитIани, чун къилиз акъудиз гъазур я. Месзла чи тIем акакъдайди та-

хъайтIа, чун РД-дин Къилин вилик экъечIа. Къевай чак гъамиша умуд кутаз жеда.

Анал малум хъайивал, игитрин тIварар эбеди авунин мураддалди Министрство республикадин Къилин ва муниципальный тешкилатрин къилерин вилик куьчейрин тIварар дегишарунин ва абур куьлай заведенийрин цIарал мемориальный къулар ачухунин меслят гъаз экъечIа.

Министрдихъ галаз хъайи гуьруьшда къейибурун хизанриз ва хизанар хуьдай ксар амачирбуруз яшайишдин рекъай куьмек гунин месзлаярни къарагъарна.

Теклифнавайбуру, чпин нубатдай, аялриз куьмек гунин, яшайишдин кIвалерин патахъай суалар гана. Абдурашид Меьгамедова къарагъарнавай са месзлани фикир тагана тадач лагъана гаф гана.

Теклифнавайбуруз эхирдай министрди цуьквер ва рикIел аламукъдай савкъатар багъишна.

Мукъаят хьун истемишна

Арсен МАЛЛАЕВ

30-июндиз республикадин Къил Рамазан Абдулатипован регъбервилек кваз къиле феи Терроризмдиз акси комиссиядин заседанидал РФ-дин Государстводин Думадиз ва РД-дин Халкъдин Собранидиз депутатар хъайдай вахтунда террориствилек актар дуьздак акъудунин ва абурун вилик пад къунин,

гъакни 2016-йисан 1-паона терроризмдин идеологиядиз акси гъерекатрин комплексный пландин серенжемар уьмуьрдиз кечирмишзавай галар веревирдна. Ихтилат терроризмдин идеологиядиз акси кIвалах тухунин карда образованидин ва культурадид идарайри иштиракунин гъакъиндай фена.

Вичин сифте гафуна Рамазан Абдулатипова арадал атанвай гъал лап мур-

кабди, амма хъсанвилехъ дегиш жезвайди яз гъисабна. Къве йисалай гъаф вахтунда и секинвал арадал атунын къилин роль ада общественный хатасузал таъминарунин хиле оперативный ва профилактикадин зурба кIвалах тухвай къайдаяр хуьдай органриз чара авуна. Амма исаятда къилинди, лагъана Рамазан Абдулатипова, им вилик акъвазнавай РФ-дин

► 2

Санал кIвалахда

Нурдин РАШИДОВ

Алатай гъафтеда (хемис юкъуз) Республикадин МФЦ-да (многофункциональный центр) Дагъустандин СМИ-рин векилар Республикадин Къилин ва Гъукуматдин информацийный политикадин рекъай Управленидин руководитель Зубайру ЗУБАЙРУЕВАХъ ва РД-дин МФЦ-дин директор Осман ХАСБУЛАТОВАХъ галаз гуьруьшмиш хъана. Анал региональный СМИ-рихъ галаз алакъалу месзлаяр веревирдна.

Мярекат ачухай З.Зубайруева къейд авурвал, МФЦ-ри ийизвай къуллугърикай агъалияр беътем хабардар тахуни государстводин властдин органрин ва муниципальный тешкилатрин кIвалахдин беъгерлувилек къеци гузва.

- Зи фикирдалди, - лагъана ада, - властдин вири органар ва муниципалитетар и кардин гъавурда ава. Пресс-секретарри редакцияр ва телевидение материалралди таъминарун лазим я. И кардин гъавурда виридалайни вилик республикадин МФЦ акъуна. Эхиримжи вацра ада къурулушди ийизвай къуллугъриз талукъ яз хейлин материалар гъазурнава ва редакцияриз чап авун патал теклифзава. Вучиз лагъайтIа, агъалияр МФЦ-ри ийизвай хейлин къуллугърин гъавурда авач. Эгер абур гъавурдик кутуртIа, агъалийриз регъят жеда. Идалайни гъейри, МФЦ-яр ва электронный госкъуллугъяр алай вахтунда коррупциядихъ галаз женг чIугвадай беъгерлу такъатар я, - алава хъуьуна З.Зубайруева.

Республикадин МФЦ-дин директор Осман Хасбулатова журналистриз и мукъвар Махачкъалада агъалийрин арада къиле тухвай хабарар къунин, яни “Къез МФЦ вуч лагъай гаф ятIа, ам квел машгъл жезватIа чизвани?” суалдиз агъалийри гъихътин жавабар ганатIа къейдна. И серенжем йисан сифте къилийни тухванай. А вахтунда МФЦ вуч ятIа чидани лагъана хабар куьр 500 касдикан анжах 40 процентдиз хабар авай. Къе и рекъемди 70 процент тешкилзава. Гъикъван гъайиф къеведай кар ятIани, гъаф агъалийриз чна ийизвай къуллугърикай хабар авач. Къе МФЦ-дин филиалар Дагъустандин вири муниципалитетра ава. Санлай 56 филиал, гъа жергедай яз 4-Махачкъалада. Чна 300-далай виниз къуллугъяр ийизва, гъа жергедай яз 114 къуллугъ-карчияр патал, къейдна директорди.

Адан гафарай малум хъайивал, филиалрин сеть тешкилуник къил кутурди Рамазан АБДУЛАТИПОВ я. “2013-йисалди республикада чпи-чпиз кIвалахзавай 8 МФЦ кардик квай. Мисал яз, Каспийскдин МФЦ-ди йиса 40 агъзурдав агакъна къуллугъяр ийизвай. Гъа са вахтунда йисан къене 350 къуллугъ ийизвай центраяри авай. Лугъун лазим я хъи, сад тир центрадин филиалар тешкилуни 1500 кас кIвалахдалди таъминардай мумкинвал гана. Вични - конкурс малумаруналди, абур сифтедай чирвилер къачуна, ахпа центрада стажировка тешкилна, гъуьунлай - аттестация. Гъа са вахтунда абур инсанрихъ галаз рахадай, кIвалахдай теъгер, къайдаяр чирна, къейдна ада. Осман Хасбулатов республикадин агъалийриз къуллугъяр авунин къайдайрал, къилди карчирий ийизвай къуллугърал акъвазна. Ахпа ада журналистрин хейлин суалриз жавабар гана.

Итижлу гуьруьшдин иштиракчияр эхирдай МФЦ-ди ийизвай къуллугърикай гъар гъафтеда гъикI гудатIа меслятдал атана.

ЭКОНОМИКА

Сыртычай КIварчагъиз къевезвай участкадиди хъувунвай газдин линия ачухунин шад мярекат къиле фена. Ана муниципальный райондин администрациядин къил Штибег Меьгамедханова, адан сад лагъай заместитель Лацис Оружева ва маса ксари иштиракна.

► 6

ОБРАЗОВАНИЕ

Са тIимил вахт идалай вилик Махачкъалада Дагъустандин жегъилрин крарин рекъай министр Арсен Гъажиев республикада виридалайни жегъилди тир илимрин доктор, чи ватандаш Заур Алисултановахъ галаз гуьруьшмиш хъана.

► 7

Мукъаят хьун истемишна

1

Государстводин Думадиз ва РД-дин Халкъдин Собранидиз депутатар хядаи вахтунда хатасузвал таъминарун я. Им еке ва жавабдар месэла я, гьик лагайтла, сечкияр уьлкведин ва республикадин политикадин кьилин вахъа я. "Чун тамамдаказ сечкияр демократиядин кьайдада тухунал элячнава ва цийи регьберар атуни терефдарар я", - лагъана республикадин Кьили.

РД-дин Избиркомдин председатель Мегьамед Дибирова гьам сечкияр тухудай йикъан вилик, гьамни сесер гудай юкьуз (18-сентябрь) хатасузвал таъминаруни рекъий тухузвай кьвалахдикай сугьбетна. Хатасузвал сифтени-сифте сечкирин 1917 участкада таъминарун чарасуз я. Абуру пуд округда ва республикадин вири муниципальный районра тешкилда. Сечкийра депутатрвиле кандидатар яз 90 касди иштиракда, абуру миллионни зуралай гзаф сечкичийри хяда. Сечкияр хатасуздаказ кьиле тухун, абуру терроризмдикай хьун ва абурун хатасузвал,

гьамиша хьиз, кьайдаяр хуьдай органрин хиве ава. Избиркомди абурухъ галаз хьсан алакьа кардик кутунва.

Дагъустандин кьенепатан крарин министр Абдурашид Мегьамедова, вичин нубатдай яз, сечкияр тухунин кьвалах вини дережада аваз хуьдайдакай, хатасузвал таъминарун патал виликамаз хабар гудай комплекс кардик кутунвайдакай сугьбетна. Министрди лагъана хьи, гьалар тамамдаказ кьайдаяр хуьдай органрин гуьзчивилик ква. Сечкийрин юкьуз ва адалай вилик хатасузвал таъминарун патал алава серенжемар кьиле тухуда. Ик, суткадин кьилий-кьилиз сечкийрин участкар хуьда ва профилактикадин маса серенжемар тешкилда.

РД-да авай Россиядин МЧС-дин Кьилин управленидин начальнидин везифаяр вахтуналди тамамарзавайди тир Олег Халиловани сечкийрин участкара терактар ва цияр кьунар арадал татун патал кьиле тухузвай серенжемрикай сугьбетна. РД-дин печатдин ва информациядин министерстводал сечкийриз гьазур жезвай ва абуру кьиле ту-

хузвай вахтунда экстремиствилдин материалар аватла тайинарун патал Интернетдин сетдин мониторинг тешкилун тапшурмишна.

РФ-да терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин комплексный пландин серенжемар уьмуьрдиз кечирмишуниз талукь кьвед лагай месэладай ва образованидин, культурадин идарайри терроризмдин идеологиядиз акси кьвалах тухунин рекъий РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагай заместитель, РД-дин Гьукуматдин патав гвай яшар бегьем тахъанвайбурун край ва абурун ихтиярар хуьнай Комиссиядин председатель Анатолий Кьарибов, культурадин министр Зарема Бутаева, образованидин ва илимдин министр Шагьабас Шагьов, ДГУ-дин ректор Муртазали Рабаданова рахана.

Терроризмдиз акси малуматрин сад тир сообщество тешкилунин мураддалди терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин темадай СМИ-ра 32 материал чапнава.

Анатолий Кьарибова аялрихъ, гьа гьисабдай яз законсуз яракьлу дестейрин хизанрай тир членрихъ галаз профилактикадин рекъий тухузвай кьвалахдикай сугьбетна. Абурухъ галаз кьилдин кьвалах кьиле тухузва. Ихтин аялриз кьетлен социализация лазим я ва и кьвалах тешкилнава, кьейдна Сад лагай вице-премьерди.

Хатасузвал таъминарун жигьетдай РФ-дин терроризмдиз акси милли комитетдин ва РД-дин терроризмдиз акси комиссиядин кьарарар тамамдаказ кьилиз акъудзавайдан гьакьиндай РД-да авай терроризмдиз акси комитетдин жавабдар секретарь Далгат Фейзуллаева сугьбетна.

Нетижаяр кьуналди, Дагъустандин Кьили кьейдна хьи, республикадин государстводин кьуллугьдин жавабдар са работники сечкияр тухунивай кьерехда амукьун лазим туш. "Чна сечкияр вини дережада аваз тухун таъминарун лазим я", - лагъана эхирдай Рамазан Абдулатипова.

("ДП")

Мергьяматлувилин кьанунралди

Шайдаеври - хуьр патал

Хазран КЪАСУМОВ

ЦМУРВИЯР - лезги халкъдин кьегьал рухвар тир Шайдаеври хуьр-квал, район, республика патал авур баркаллу кьвалахрикай чи газетда са шумудра кьейди я. Абуруз авунвай кьван кьвалахар, хьсан крар сергьят яз аквазвач. Мисал яз, кьачун **ШАЙДАЕВРИ** хайиди тир Цмуррин хуьре авунвай кьвалахар: куьчейра кьир цана, цехар, чирвилер кьачудай ва спортдин центр, Гьалибвилдин музей эцигна. Алай вахтунда абуру хуьре 120 аялди кьелдай чка авай кьве мертебадин школадин дарамат хьажзава. Алай йисан 1-сентябрдиз школа ишлемишиз вахкун планламишнава. Школадин патав Шайдаеври ана кьвалахдай муаллимар патал 8 квартирадин квалерин дараматдин эцигунарни гьиле кьунва.

- Муаллимар патал квалер эцигун - им, сифте нубатда, масанрай хуьруьз кьезвай, школада кьвалахзавай муаллимиз яшайишдин шартлар яратмишунихъ галаз алакьалу я, - лугьзува генерал-майор **Гьажикьурбан Гьажибалаевич ШАЙДАЕВА**. - Мадни, маса хуьрйя ва я шегьердай Цмурдал атана муаллимвиле 15 йисуз кьвалахай касдиз чна квалер пулсуздаказ хусуиятдиз гуда.

Гь.Гь.Шайдаеван хизанди мукьвал йикъара баркаллу мад са кардик кьил кутуна: абурухъ, кьве мертебадин хуси квалер маса кьачуна, хуьруьн администрациядиз гудай фикир ава. 400 квадратный метрдин майдан авай дараматда библиотекадиз, фельдшервилинни акушервилин пунктуниз,

Шайдаеври Цмурдал эцигзавай школадин винел патан ақунар

хуьруьн культурадин адетдин центрадизни чкаяр жеда. Кьачуз кланзавай дараматдал Гьажикьурбан Шайдаев ийкьара Сулейман-Стальский райондин кьил **Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВ**, райадминистрациядин кьил **Штибег МEGЪАМЕДХАНОВНИ** галаз фена. Абуруз акурвал, и дарамат хуьруьн администрация патал кутугайди ва кьулайди жеда.

Хуьруьн администрациядин цийи дарамат кардик акайла, 30-йисара майишатдин кьайдайралди эцигнавай администрациядин куьгьне дарамат чукурна, адан чкадал гегьенш майдан тукьлуьрда.

Хуьруьн администрациядин сергьят ва

тукьлуьрдай цийи майдан аваданламишунин кьвалахар райадминистрацияди вичин хивез кьачунава.

- Риклер миьхи, гьил ачух Шайдаеврин сихилди хуьр-квал патал авур ва ийизвай кьвалахарин кьадар гзаф я, - лугьзува Цмуррин хуьруьн кьил **Раида АЛИБЕГОВАДИ**. - Абуру гьар йисуз сад-кьве баркаллу кьвалах гьиле кьазва, кьилизни акъудзава. Цмурвийри Шайдаевриз аферин ва баркалла лугьзува.

Хайи Ватандихъ, багьри ерийрихъ рикл кузвай, абуру авадан, мублагъ, агьалийрин яшайиш хьсан хьуник еке пай кутузвай Шайдаеврилай райондин руководствони гзаф рази я.

Месэлаяр кьарагьарна

Кьагьриман ИБРАГЬИМОВ

Июндин эхирра Лезгийрин Стал Сулейманан тварунихъ галай госмуздрамтеатрда Дербент шегьердинни райондин профсоюзрин работникрин семинар-совещание хьана.

Ана республикадин профсоюзрин тешкилатрин союздин председатель (ДР СОП) А.Мегьамедова, адан заместителар М.Гьасанова, М.Билалова, ДР СОП-дин тешкилувилин кьвалахдин рекъий кьилин пешекар И.Шамсутдинова, Дербент шегьердин администрациядин кьилин заместитель Ж.Алирзаева, гьакни профсоюзрин организацирин, профкомрин ва координационный советрин председателри иштиракна.

Семинар-совещание ачухай Абдулла Мегьамедова кьейд авурвал, Профсоюзар ахтин общественный тешкилат я хьи, ада властрихъни кьвалахзавайбурухъ галаз рахунарзава, мажиб, пособиарни пенсияр гунин ва маса важиблу месэлаяр гьалзава. Ада профсоюзрин тешкилатрин председателривай мукьвал-мукьвал собранияр тухун, муниципальный власть галачиз гьализ тежезвай месэлаяр хьайитла, абуру властрин вилик эцигун, коллективрин вилик гьахъ-гьисаб авун теклифна.

Совещанидал ФНПР-дин IX съездди эцигнавай месэлайрикай Максим Гьасанова доклад авуна.

Анал рахай Муса Билалов зегьметдин алакьаяр ихтияррин бинедаллаз кьайдада тунин алат хьиз ишлемишунин темадал акъвазна.

Имамудин Шамсутдинова профсоюзрин тешкилувилин кьвалахдикай лагъана. Зегьметдин кьанунрихъ галаз алакьалу месэладай ДР СОП-дин кьилин пешекар, зегьметдин кьанунрин инспектор Д.Алиев, профсоюзрин тешкилатрин финансриз ва гуьзчивилинни ревизиядин комиссиядин кьвалахдик талукь месэладай ДР СОП-дин финхозотделдин заведующий К.Гьажиев рахана. Сагьламвилдин рекъий пешекар М. Гьажиева профсоюздин путевкайрин куьмекдалди профсоюзри сагьламвал хуьнин рекъий гьихтин кьвалах тухузватла сугьбетна.

Семинардал хейлин маса ксарни рахана.

Дербент шегьердин профсоюзрин тешкилатрин координационный советдин председатель М.Мирзабегова, "Домостроительный комбинат" ОАО-дин генеральный директор Г. Жабраилова, ДКСМ-дин генеральный директор Н.Мусаева, "УЖКХ" МБУ-дин начальнидин заместитель Гь.Гьажимурадова чпин тешкилатра ва карханайра профсоюзрин членрин зегьметдинни яшайишдин ихтиярар хуьнин рекье тухузвай кьвалахдикай сугьбетна. Абуру гьакни кьвалах гузвайбуру зегьметдин ихтиярар хуьнин, образованидин кьурулуш сагьламвал хуьнин кьвалахдин ери, яратмишзавай кьуллугьчийрин яшайишдин шартлар хьсанарунин, гзаф квартирайрин квалер эцигунин еридал гуьзчивал авунин, куьгьне квалерай куьчарунин, мажибрин ва маса са жерге маса месэларни кьарагьарна.

Семинардал профсоюзрин кьвалах хьсанарунин, адан нетижалувал хьажунин ва маса теклифар гана.

Ватанпересвал

Квел дамахда?

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Эхиримжи вахтунда мукьвал-мукьвал, гьатта мугьманвиле феи чкайрани, яшлу-буруни, жегьилринни мецелай “Гила квел дамахда?”, “Вуч ама чяхь дамахдай?” ва ихьтин маса суалринни ванер кьезва. Гагь-гагь акл жеда, гуя чавай вири квахьнава, твар кьуна ва я такьуна дамахиз жедай затни амач. Игитарни чяхь амачирди хьиз жезва. Бес Ватан ни хуьда?.. Адал ни дамахда?..

Гъилевай йисан “АИФ” газетдин 20-нумрадай “Хъсанвиле илигунар” (Прививка доброты) макъалада (ам СССР-дин халкъдин артист, твар-ван авай киноактер Олег Басиллашвили журналист Сергей Грачеваз ганвай интервью я) зи фикир са рекъемди иллаки желбна: Левада-центради и мукьвара кьиле тухвай ахтармишуни (суалар гуналди) кьалурайвал, алай аямдин Россияда, эгер гьахьтин лажимвал хьайитла, анжах 17 процент агъалияр гьуьгуьлувилелди Ватан хуьз физ гьазур я... Бес амайбуьр?..

Артистди и гьалдиз вичи баян ганва: им, сад лагьайди, чи инсарин арада яшайишдин жигьетдай авай чехи барабарсузвилехь галаз алакьалу я. Вацра 6-10 агъзур манатдин мажиб кьачузвай кас миллиардралди долларар кьечепата чухьнуьхзавай ксар хуьз фидани? Вуж ва вуч паталди ада чандилайни гьил кьачуда?..

Суалдалди ганвай и жавабди зун бегьем кьарсуьрна. Дугьриданни, статистикадин хейлин делилри субутзавайвал, уьлкведин агъалийрин анжах 10 процентди амай 90 процентди кьачузвайдалайни гзаф девлетар чпин хийирдиз серфзава. Гила ибурукай ватанпересар вужар я? Ватан хуьдайбуьр вужар я? Нел дамахда несилри? Нелай чешене кьачуда?..

Советрин девирда Социализмдин Зегьметдин Игит лагьай чехи гьурметдин твар кьачур сад лагьай лезги кьурушви рамагбан Уружев Агъабег тир. Сад лагьай чувуд дишегьли уьзюьмчи Гуьлбагьар Давыдова тир.

Миграгъа Ленинан орден кьачур сад лагьай дишегьли гамар храдай устлар Исаковва Тубу тир.

Социализмдин Зегьметдин Игит твар кьачур кьвед лагьай кьурушви уьзюьмчи ва колхоздин чехи тешкилатчи Кьулиев Сейфеддин тир. Кьурушвийри гилани адаз “буба” лугьузума...

Гила чпикай икк рахаз жедай ксар аматла? Гьикл чирда абуьр? Зи риклел са дидени бала шегьердин автобусда рахазвай тегьер хквезва.

Дидеди баладиз: - Ваз вуж жез кланзава, чан?

Балади дидедиз: - Купи-продай, мама...

Дидеди: - Ам вуж я, чан?

Балади: - Ам - чи хала - “Купи-продай!”

Ада датлана икк гьарайзава. Пулни гва гьадав. Са шумуд квалерни кьачунва. Машинни гьалзава.

Им вуч лагьай гаф я? Аялдин вилерай ва акьулдайни хъсандиз алверзавай, гьамиша пул гвай хала девирдин игит я. Халади базардал маса гузвай газарарни картуфар, ичерни чухьверар битмишарзавайбуьр хуьруьн саларбанарни багьманчияр тирди аялдин риклел ерли кьезвач.

Чилел фу гьасилзавай кас игит хьиз такун - им бес вири обществодин рехне тушни?

Ватан фашизмдин тегьуьндикай хвейи несилар, чеб тимил жезвайди хьиз,

яваш-яваш риклелайни физва. Гьикл фидач? Чи мектебрин программарай “Жегьил гвардия”, “Инсандин кьисмет”, “Гьакьикьи инсандикай повесть”, “Абуру Ватан патал женг члугунай” хьтин ва маса эсерарни, герек туширбуьр яз, акьуднавайла. Гьатта суварин ийкьарани а эсеррин бинедаллаз эцигнавай кинояр хьайитлани кьалурзамачирла...

Чи аялриз телеэкрандилай Надежда Савченкояр гзаф кьалурзава. Са арадилай девирдин игитарни гьахьтинбуьрз лугьун мумкин я. Гъилевай йисуз, гила кьвед лагьай сеферда яз, чи шегьерра “Рекьин тийир полкунин” парадар тешкилна. 22-июндиз чи вири шегьерра Ватандин Чехи дяве башламишай залум югь риклел хкана. Ибуьр чи бубайрин, чехи бубайрин игитвилеин чешнеяр риклел хуьн патал ийизвай хъсан крар тирди гзафбуьр тестикьарзава. Амма а гьерекатдиз тегьне язавайбуьрни тимил туш эхир?..

Дяведин йисара чи дидейрални сусарал, чехи вахарал, яшлу ксарал акьалтай хьтин гужар, дяведин йисарин аялриз акур кьван магьрумвилер са жуьрединни я кинойривай, я ктабривай кьалуьриз жедач. Иллаки чи хуьрера хьайи кьван агьвалатар гьи лентиниз, гьи сюжетдиз кьачунва? Кшарикни хаталу азарикди тамам хуьрер кьирмиш хьайиди, а йисара чи хуьрерин суар виликандалай кьвед-пуд сеферда чехи хьайиди гьа суарин кьванерини хуьрера амай куьгьне клалубри, белки, лугьузума. Амма гьа суарини гзаф чкайра хвенвач. Бес им тамам несилар гел галачиз квахьун тушни? Гьикл чирда акьалтзавай несилриз игитар вужар тиртла? А залум йисара сагь амуькьай чи хуьрер гила, ерли тахьайбуьр хьиз, квахьзава.

Кьенин шартларни а чаванбуьр сад тирни бес? Кье дагьда, хипен суьруьяр хуьз, акьвазнавайбуьр гьакьикьи игитар я, аз чиз! Кье чи бубайрин ерияр аваданламишиз (рекьер, муькьвер туькьуьриз, булахра яд хуьз, квалерив эквер, газ агькьариз ва икк мадини крарик кьил кутаз) алахьнавай рухварни рушар (абуьр чяхь саки вири хуьрера ава!) гьакьикьи игитар я. Дамахи гьахьтинбуьрал авун лазим я!

Амма ихьтин кваллах ни тешкилзава? Чи аял вахтара магьлейрин спортдин командаяр жедайди тир. Тренерар - гьа чкадин муаллимар, аскервилей хтанвай жегьилар, масабур тир. Гила тренер кьун патал еке пулар истемиззава. Ватан хуьнлиз ярашугь тир хейлин чи жегьилар армиядиз тухузмам. Вучиз?.. Амма плагьрусдик, ичкидик, бейгьушдик, гила ругьганивилени аялар кутун патал “тренерарни тербиячияр” гьасягда жагьизва. Ибуьрз ни пул гузва? И кардай ни кьил акьудзава?

Чи са бязи аялриз хуьруьн муаллимдилай хуьруьн феки чирвал пара авай, кьуватлуди хьиз аквазва. Мисклинар кьвердавай артух жезва эхир. Амма инсанрин савадлувал, гьейратлувал артух жезвайди малум туш.

Аквазвайвал, макъаладин кьилиз гьанвай “Квел дамахда?” суалди дериндай веревирд авун ва ягьалмиш тежедай дуьз рекьер хьагьун истемиззава. Гьеве-чибуьрувайни-чехибуьрувайни, илимлудавайни-савадсуздавайни, девлетлудавайни-кесибдивайни, муаллимдивайни-фекьидивайни, регьбердивайни-жергедин инсандивайни... Чяхь дамах авуниз лайихлу крарни, затларни, чкаярни, инсанарни гзаф авайди я. Авачирди абуьр раиж авунин, чпиз кутугай кьимет гунин крар я.

Гафар-зурба, крар-бада, Ише тефидай эхирда.

За фагьумна: чи нехирда Жунгав тимил, кал гзаф я, лагьанай арифдар Сулеймана вичин вахтунда аквазвай гьалариз, крариз кьимет гуналди.

Кье гьадалайни феи адалатсузвилер тешкилун квевай ятла? Дамахдай затлар, крар, ксар амачирвилей яни?..

Терроризмдиз - ваь!

Кьилин макьсад - хатасузвал таьминарун

Куругьли ФЕРЗАЛНОВ,
РФ-дин журналистрин Союздин член

Терроризмди, экстремизмди вири инсаниятдик кьалабулуьх кутунва. Уьлкведин, республикадин, районрин, хуьрерин деражайра аваз ихьтин члур гьаларихь галаз акси женг тухун лап важиблу месэладиз элкьевенва.

Хатасузвилеин гьакьиндай Докьузпара райондин гьаларикай, ислягьвални секинвал хуьн патал тухузвай серенжемрикай чаз вичи вилик йисара оперативный ва силсдин органра кваллахай, 2008-йисалай жемиятдин хатасузвал хуьнин рекьай “Докьузпара район” МО-дин кьилин заместитель ва ATK-дин аппаратдин руководитель Кьазихан Зейнединович МЕГЬЕДИНОВА ихтилатна.

■ **Кьазихан Зейнединович, алай вахтунда хатасузвилеин жигьетдай райондин гьалариз куьне гьихьтин кьимет гузва?**

- Районда агъалийрик кьалабулуьх кутай хьтин делилар, крар авач. Санлай кьачурла, район секинди я, гьавилей жемиятдин хатасузвилеин гьалариз разивилеин кьимет гуз жеда. Гьелбетда, хатасузвал хуьн патал терроризмдиз, экстремизмдиз акси тир серенжемар вахт-вахтунда кьабулуьнихь метлеб ава.

Кьилди, цинин йисан сад лагьай паюна райондин хатасузвилеин умуми гьалдикай рахайтла, шад жедай кар я, арадал атай террориствилеин члур вакияяр авач; экстремизмдин, терроризмдин фикирар чуькурзавай материалар малум хьанач; террориствилеин тахсиркарвилерай жазаламишай ксар авач. Райондай тир 12 касди кьечепатан гьукуматра диндин образование кьачунва. Вири хуьрерин мектебра чехи классра клелзавайбуьрун арада терроризмдизни экстремизмдиз аксивалунин суалар авай анкетайрин кваллах тухвана.

■ **Халкъдин хатасузвал хуьнин макьсаддалди алай йисуз маса гьихьтин серенжемар тухванва?**

- Алай йисан сад лагьай паюна РФ-да 2013-2018-йисара терроризмдин идеологиядиз акси серенжемдин комплексный пландин бинедаллаз райондин сергьятра хейлин серенжемар, кваллахар кьилиз акьуднава. Терроризмдин идеологиядиз акси кваллах тухудай дестеди, адаптациядин комиссияди лазим тир серенжемар кьабулзава. Йисан сад лагьай паюнун муддатда райондин ATK-дин заседанийрал алайтай йисан нетижаяр кьуна, чеб учетдай акьудун патал вад агьалиди авунвай аржайриз килигна, райондин ATK-дин цинин йисан план тестикьарна; ATK-дини адаптациядин комиссияди саналди кваллахунин гьакьин-

дай тир, ОМВД-дин учетда авайбуьруьх ва абуьрун багьрийрихь галаз кваллах тухунин гьакьиндай тир месэлайриз килигна.

Жемият, иллаки жегьилар, гьавурдик кутунин, члур рекье гьат тавунин макьсаддалди СМИ-рин такьатрин куьмеьдалди тухузвай кваллахдихьни еке метлеб ава. Райондин телевиденида, газетда, информационный агентствойрин ва райондин официальный сайтра чна мукьвал-мукьвал материалар, интервьюяр раижзава. Терроризмдин идеологиядин таьсирдик акатнавай жегьилрихь (мектебра, вуьзра клелзавай) галаз лазим тир серенжемар тухванва.

Терроризмдиз акси тир комплексный планар гьикл кьилиз акьудзаватла чирун патал ATK-ди 4 хуьре ва 8 мектебда ахтармишунин кваллахар тухванва. Нетижада тамам яшдихь агьакь тавунвайбуьрун арада профилактикадин кваллахар тухудайла федеральный кьанун члурнавай кьве тахсиркарвал винел акьудна.

Мискискарин ва Усугьчайдин мектебрин кьиле авайбуьру, диндин кьуллуьгьчияр, векилар желбна, “Диндин (меьгьеддин) ва виждандин азадвилеин гьакьиндай” Федеральный кьанундин 4 ва 5-статьяйрал амал тавуна, мярекат тухвана. И дуьшуьшар, твар кьунвай мектебрин директоризни райондин имамдиз теклифна, муниципальный райондин кьилин иштираквал авай совещанидал веревирдна ва тухузвай гьар са мярекат кьанундалди, меслятдалди тухунин кьарар кьабулна.

■ **ATK-ди мад гьихьтин органрихь галаз санал серенжемар кьабулзава?**

- Лугьун герек я хьи, комплексный пландин серенжемар тамамарунин кьилин жавабдарвал муниципальный тешкилатдин ATK-дин аппаратдин хиве аватлани, абуьр санал, алакьалувилелди кьилиз акьудун кьайдаяр хуьзвайбуьрун блокдин (иник Ахцегь ва Докьузпара районрин МВД-дин, ФСБ-дин отделар ва райондин прокуратура акатзава), баришугь ва рази хьувунин комиссиядин, райондин телевиденидин, газетдин, диндин тешкилатрин, жегьилрин сиясатдин отделдин, культурадин ва образованидин управленийрин, диндин тешкилатрихь галаз санал кваллахунин жигьетдай тир комиссиядин, хуьрерин администрацийрин хивени ава. Кьилди кьачуртла, образованидин идарайра, хуьрерин сохдрал санал тедбирар тухузва, “элкьвей столар” тешкилзава, СМИ-ра важиблу интервьюяр гузва, районрин сергьятра совещанияр ва маса мярекатар кьиле тухузва. Чкайрал ихьтин тедбирар тешкилуьн ва кьиле тухунин жавабдарвал идарайрин руководителрин ва хуьрерин кьилерин хиве гьатзава. 2016-йисуз терроризмдин идеологиядиз акси тир комплексный программа уьмуьрдиз куьчуьрмишун патал 150 агъзур манат пулдин такьатар чара авунва. Вири серенжемар вахт-вахтунда кьилиз акьудзава ва, шак алач, абуьру хъсан патлахь таьсирни ийизва.

■ **Муниципальный райондин ATK-дин вилик гележегда тамамарна клани гьихьтин месэлайр акьвазнава?**

- Кьилин мурад терроризмдиз рехь тагун, райондин агъалийриз асайишвални ислягьвал таьминарун ва исятда авай секин гьалар хуьн я. Гьа са вахтунда учетда авайбуьрун сиягь тимиларуьн фикир гузва.

Тухузвай гьар са серенжемдин таьсир метлеблуди хуьн патал муниципальный СМИ-рин техникадин мумкинвилер артухунин, Россиядин халкъарин медениятдин, милливлин ва уьлкведин сиясатдин итижар гегьеншдиз таблигь авунин теклифлар кьалурнава чна.

■ **Ихтилатдай сагьрай!**

Рикелай алат тийир баркалладин йикъар

Дни Воинской
Славы России

Минск азад хъувун

Ш.ШИХМУРАДОВ

1944-йисан 3-ИЮЛДИЗ “Багратион” операциядин нетижада советрин къушунри Минск чапхунчийри-кай азад хъувун. Белорусский 1, 2 ва 3-фронтерин къушунрин къуватралди 1944-йисан 29-июндилдай 3-июлдалди Гитлеран къушунрин 100 агъзур касдикай ибарат десте элкъуърна къунай ва Белоруссиядин меркез душмандикай азад хъувун.

Верховный главнокомандованиди Белорусский фронтри, арадал атанвай къулай гьаларикай менфят къачуналди, виликди гъужумун буйругъна: 3-Белорусский фронтдииз - Минскдин, Вилейкодин ва Молодечнодин терефдихъ, 1-фронтдииз - Минскдихъни Барановичдихъ, Белорусский 2-фронтдиизни вири къуватралди Минск галайвал гъужум авун буйругъна. Белорусский 3-фронтдин командующий генерал-полковник И.Черняховский, 1-фронтдин командующий Маршал К.Рокоссовский, 2-фронтдин командующий генерал П.Захаров тир.

3-июлдин пакамахъ чи къушунар къетли гъужумдалди Минскдиз мукъва хъана ва шегъер къуна, 1-фронтдин танкистар шегъердиз гъахъна. Фашистрин 4-армиядин асул къуватар (101 агъзур кас къван) элкъуърна къуна ва гъуьгъунлай тергна. 1944-йисан Минский операцияда гъунарлу гъерекатрай 52 соединение ва частар гъуьрметдин “Минские” тиварциз лайихлу хъана.

Белорусский 2-фронтдин къушунар 29-июндиз Друть вацаллай элячйна ва душмандин гъужумрин хура мягкемдиз акъвазуналди 1-июлдииз Березина вацлуг агатна, анал немсери къунай сенгерар дарбадагъна, тамарни уьленар

Советрин танкар Минскда. 1944-йисан 3-июль

авай четин шартларизни килиг тавуна, къулухъди члугъазвай душмандин геле гъатун давамарна. 3-июлдин нянрихъ 2-Белорусский фронтдин велик жергейра авай частар Минскдихъ агакъна.

4-июлдииз 3 ва 1-Белорусский

фронтерин къушунар Нарочь, Молодечно, Красное, Столбцы, Несвичи линиядал агакъна, чи аскерри дарбадагнавай фашистрин къушунрин амукайрин геле гъатун давамарна.

5-11-июлдин йикъара Пекалино районда элкъуърна къунвай душмандин къушунрин десте тергна. Минскдин агъалийри чеб азад хъувур къегъалар цуьквер гъаз къаршиламишна, шегъердин куьчейрал шад музыкадин ван алай. Москвада 324 тупунай 24 сеферда Советрин Белоруссия азад хъувур игитрин гъуьрметдай салют гана.

Минск душмандикай азад хъувун Советрин Союздин вири халкъар патал сувариз элкъвеней. 6-июлдилай Минскдиз азад хъувунвай чкайрай партизанрин отрядарни къватл жез башламишна. Шегъерда акъван

Полтавадин женг

1 Петрдииз Балтийский гъуьлуьхъди рехъ ачухдай планар авай. Нарвадин патав шведрихъ галаз сифте женгина магълуб хъанатлани, жегъил Петр руьгъдай аватнач, армияда къетлидаказ дегишвилер тваз эгечйна: цийи полкар туькълуьрзавай, офицерар гъазурзавай, шегъерар мягкемарзавай. Нетихада Балтикадин къерехра агалкъунрини чеб яргалди гъуьлемешиз тунач. 1702-йисуз урусри гъужум башламишна ва “куьлег- шегъер” Шлиссельбург (вилежан Орешек, гила Петрокрепость) къачуна. 1703-йисан 16-майдииз Нева вацлал Санкт-Петербург шегъер эцигиз ва флот туькълуьриз башламишна. 1704-йисуз урусри Нарва ва Дерпт (Тарту) шегъерар къачуна, “Европадиз пенжер” ачухна.

Шведрин къилин къуватар Москва галайвал еримшина, абур Минск, Могилев къачуна. Урусрин армияди махсус пландин бинедаллаз къулухъди члугъазвай. Амма XII Карлди Смоленскдал, Москвадал вегъедай жуьрэтнач - вичин армия Украина галайвал тухвана - ана ада хаин И.Мазепадик умудар кутунвай. Ина къуьд акъудна, Карлдииз Прибалтикадай яракъар, суьрсет гъаз къевезвай вичин генерал Левенгауптан корпус агакъун гъуьлемешиз къанзавай.

Амма и пландииз къилиз акъатун къисмет хъанач. 1708-йисан 28-сентябрдииз Левенгауптан корпус Петр вич къиле авай дестеди телефна. Шведри чеб магълуб тежербур яз гисабунин клунар къватлна, урусрин армиядин руьгъ хъаж хъана. И гъалибвилеиз Петрдииз “Полтавадин женгинин диде” лагъанай. Карлди гетман Мазепадик кутур умударни гъакланбур хъана - Мазепади алдатмишна, шведрииз куьмек гуз атай казакрин къадар лап тлмил тир.

1709-йисан 30-апрелдииз шведри Полтавадал вегъена. Къиле полковник А.Келин авай анин гарнизондилай душманрин са шумуд гъужумдиз рум гуз алакъна, нетихада шведрин къушундикай 6 агъзурдалайни гзафбур телеф хъана. Майдин эхирра къиле Петр авай урусрин къилин къуватар Полтавадиз мукъва хъана.

Къве патайни гзаф къуватар къватл хъанвай. Урусрин армиядихъ 45 агъзур аскер, 102 туп, Карлдииз 27 агъзур аскерни 4 туп авай. Женгина урусрин 9 агъзурдав агакъна атлуьрини казакри иштиракна. Петрдииз куьмек яз калмыкрин еке десте къевезва лагъай хабар агакъай Карлдииз тадиз урусрин армиядал гъужумун къетйна.

1709-йисан 27-июндиз (8-ИЮЛДИЗ) Петрдинни Карлдин къушунрин арада кар къетл ийидай женг къиле фена. Гъа и йикъан сятдин цлусадалди урусрин къушунри шведар тамамвилелди дарбадагъна. Гзаф къизгъин какахъдай дяведа виклегъвал, жуьрэтлувал къалурнади, Петрдин армияди еке гъалибвал къазанмишна. Сагъдиз амай шведар катуниз мажбур хъана. Абурун 30 агъзур аскердикай женгина 11 агъзур кас телеф хъана, 3 агъзур есирвиле къуна. Нянин къилий Меншиковни калмыкар катзавай душмандин геле гъатна ва Днепрдин къерехдал мад 16 агъзур кас шведрин аскерар есирвиле къуна. Король Карл хаин Мазепади галаз Османрин империядиз (Туьркиядиз) катна.

Полтавадин женгинади Кеферпатан дяве акъалтнач. Амма а женгини Урусатдин армиядин къудратлувал къалурна, дуьньяда Россиядин авторитет хъаж хъана.

Швециядин аксина дяведин гъерекатар мад 12 йисуз давам хъана. Себебни Туьркиядихъ галаз дяве авуниз мажбур хъун тир. 1710-йисуз Франциядини Швецияди гьалдарнавай Туьркияди Россиядиз дяве малумарна. Гуьгъуьнин йисуз Прут вацлал 130 агъзур кас аскерар авай туьркверин къушунри урусрин къуватар элкъуърна къуна. Туьркиядив Азов вахкуналди, Таганрог къеле цуклуруналди Россиядилай къилепатан душмандихъ галаз икърар кутлуниз алакъна. Карл Швециядиз хтана.

Кеферпатан дяве гила Балтикада къиле физвай. 1714-йисуз ана Петрдин жегъил флотди сифте гъалибвал къазанмишна: 27-июлдииз Гангут мысдин патав хъайи женгини урусин флот виликди финииз рум гана, Россиядин военный гимийрин къадар шведринбурулай къве сеферда артух хъана.

Франция арада аваз 1718-йисуз Швециядинни Россиядин ислягъилин рахунар башламиш хъана. Амма XII Карл Норвегияда дуьшубъдай тупунин снаряд галуькна къиникди Швецияда властдин къилиз дяве давамарунин терефдарар атана. 1720-йисуз Гренгам островдин патав Петрдин флот мад гъалиб хъуникиди дяве акъалтлуьнин шартлар арадал атана. 1721-йисан 30-августдииз Финляндиядин Ништадт шегъерда Россиядини Швецияди икърар кутлуьна. Нетихада Россиядиз Балтийский гъуьлуьз рекъер ачух хъана.

Чехи Гъалибвилеиз талуькарнавай шадвилеин мярекатар Петербургда тамам са вацра давам хъана. Сенатди Петрдииз адмиралдин чин ва “уьлкведин буба Вирироссиядин император Чехи Петр” тивар (титул) гана. А.С.Пушкина кхъейвал, “Под стук топора и грома орудий” Россия дуьньядин державайрин жергеда гъатна.

“Батмишарна, цлай яна, руьхъведиз элкъуърна...”

XVIII лагъай асирдин къвед лагъай паюна Россиядин къецепатан политикадин важибул месълайрикай сад къиблепатан гъуьлериз (Чулав ва Азовдин) рекъер ачухун тир. И терефдихъ активный гъерекатар авуниз уьлкведин хатасузвал таъминарунин, санайи, алишвериш виликди тухунин интересри мажбурзавай. И крари Чулав гъуьлуьз гъахъдай рекъер ачухун истемиззавай.

Россия къуватлу хъун такланзавай Франциядини Англияди кискис гуналди, 1768-йисан зулуз Туьркияди Урусатдиз дяве малумарна. Дяведин гъерекатар 1769-йисуз башламиш хъана, абур Молдавиядини Валахияда ва Азов гъуьлуьн къерехра къиле фена. Азов ва Таганрог къачурдалай гъуьгъуьниз Россия флот туькълуьрунив эгечйна. 1770-йисуз бажарагълу полководец П.А.Румянцев къиле аваз урусин армияди Прут вацлун хилер тир Ларгадинни Кагулдин патарив гъалибвилер къазанмишна ва Дунайдихъ рехъ ачухна.

1769-йисуз туьркверин фикир дяведин асул гъерекатар къиле физвай Россиядин къилепатан алуьдунин мураддалди гъукуматди Петербургдай Средиземный гъуьлуьз гимийрин эскадра рекъе тун къетйна. ИкI, къиле Г.Спиридов, А.Орлов, И.Грейг аваз эскадра Гибралтардин проливдай яна Средиземный гъуьлуьз гъахъна. 1770-йи-

сан февралдииз ам Грециядив агакъна. Ина Хиос островдин патав урусин флотди сифте гъалибвал къазанмишна. Идалай гъуьгъуьниз идара ийиз тежезмай туьркверин эскадра къайдасуздаказ Чесмендин бухтадиз гъахъна ва куьмек гъуьлемешиз акъвазна.

Ина женг башламыш жедалди вилик урусин эскадрада 9 линейный, къилин са (бомбардирский), 17 куьмекчи гимияр, 3 фрегат, 740 туп ва 6500 кас матросарни офицерар авай. Ибрагъим-Гъасан-пашади регъбервал гузвай туьркверин флот къуватлуди тир: 16 линейный, 50 куьмекчи гимияр, 6 фрегат, 1400-далай гзаф тупар ва 15000 кас матросарни офицерар. Бухтада дартирвилей туьркверивай анжах чпин вилик жергеда авай гимийрал алай тупар кардик кутаз жезвай.

Урусин флотдин гимийри бухтадай экъечдай рекъер клевирина, лап мукъув агатна ва 1870-йисан 25-июндин (6-июлдин) нянрихъ туьркверин флотдал цлай къурна. Абурувай гимияр женгинин къайдада чпин чкайрал эцигиз хъанач, абур, цлай къаз, хъиткъиниз башламишна. 7-ИЮЛДИН экуьнахъ туьркверин флот тамамвилелди дарбадагнавай. Урусин са гимидизни зиян хъанач. Туьркверин 10 агъзурдалай гзаф матросарни офицерар телеф хъана, урусикай лагъайтла, - анжах 11 кас. И члавуз адмирал Г.Спиридова II Екатеринадиз кхъейвал, “...туьркверин флот кукварна, хана, кана, ца-

вуз акъудна, батмишарна, руьхъведиз элкъуърна...”

II Екатеринади граф Орловоз Пак Георгийдин 1-дережадин орден, адмирал Спиридовоиз империядин къилин награда - Пак Андрей Первозванныйдин орден, адмирал Грейгазни Пак Георгийдин 2-дережадин орден гана.

1771-йисуз къиле князь В.Долгорукий авай къушунри Крым къачуна. Амма Франциядини Австрияди тереф хуьзвай Туьркияди, Россиядиз къенепатан четинвилер (Е.Пугачеван восстание) авайвилей, къиле физвай ислягъилин рахунар къатйна. 1774-йисуз урусин армия Дунайдилай элячйна. А.Суворов къиле авай къушунри Козлуджа хуьруьн патав туьркверин члехи везирди регъбервал гузвай къуватар кукварна ва Румянцев къиле авай асул къуватрииз Стамбулдихъ фидай рехъ ачухна. Ихътин гъалара Туьркиа ислягъилин икърар кутлуьн тлалабуниз мажбур хъана. 1774-йисуз Болгариядин Кучук-Кайнарджи хуьре кутлуьнай икърардалди Россиядиз Чулав гъуьлуьз рекъер ачух хъана, ина флот жедай, Босфор, Дарданеллы проливрай фидай ихтияр къазанмишна, Новороссия, Азов, Керчь, Кубань ва Кабарда Россиядик акатна. Туьркиа Россиядиз 4 миллион манат контрибуция гуниз мажбурна. Балканрин полуостровда миллет азад ийидай, Туьркиядиз акси женг гегъенш хъана.

Закон Республики Дагестан

О внесении изменений в Закон Республики Дагестан "О порядке перемещения транспортных средств на специализированную стоянку, их хранения, оплаты расходов на перемещение и хранение, возврата транспортных средств"

Принят Народным Собранием Республики Дагестан

9-июня 2016 года

СТАТЬЯ 1. Внести в закон Республики Дагестан от 5 октября 2012 года №61 "О порядке перемещения транспортных средств на специализированную стоянку, их хранения, оплаты расходов на перемещение и хранение, возврата транспортных средств" (Собрание законодательства Республики Дагестан, 2012, № 19, ст. 798; 2013, № 12, ст. 778) следующие изменения:

1. СТАТЬЮ 2 дополнить пунктами 6 и 7 следующего содержания:

2. "б) перемещение транспортного средства - изменение места расположения задержанного транспортного средства в целях обеспечения невозможности его дальнейшей эксплуатации, возникающее с момента начала движения специализированного транспортного средства, предназначенного для перемещения задержанного транспортного средства на специализированную стоянку;

7) хранения задержанного транспортного средства (далее также - хранения) - действия, совершаемые после помещения задержанного транспортного средства на специализированную стоянку, связанные с обеспечением сохранности задержанного транспортного средства и находившегося в нем имущества и исключающие доступ к задержанному транспортному средству третьих лиц, а также его повреждение в период нахождения на специализированной стоянке";

2) СТАТЬЯ 9 изложить в следующей редакции:

"СТАТЬЯ 9. Оплата расходов на перемещение задержанного транспортного средства на специализированную стоянку и его хранение

1. Расходы на перемещение и хранение задержанного транспортного средства оплачиваются лицом, совершившим административное правонарушение, повлекшее задержание транспортного средства, кроме случаев, установленных законодательством Российской Федерации.

2. 2. Оплате подлежат расходы по перемещению задержанного транспортного средства от места его хранения на специализированную стоянку и расходы по хранению задержанного транспортного средства с момента перемещения на специализированную стоянку до момента возврата транспортного средства владельцу на основании решения должностного лица о прекращении задержания транспортного средства.

3. Оплата расходов на перемещение задержанного транспорт-

ного средства на специализированную стоянку и его хранение осуществляется посредством наличных расчетов на специализированной стоянке с выдачей плательщику квитанции либо путем безналичных расчетов. Прием денежных средств на специализированной стоянке производится в круглосуточном режиме.

4. Размер тарифов на перемещение на специализированную стоянку и хранение задержанных транспортных средств на специализированной стоянке устанавливается уполномоченным органом исполнительной власти Республики Дагестан в области государственного регулирования цен и тарифов.

5. Плата за перемещение задержанного транспортного средства на специализированную стоянку взимается специализированной организацией исходя из размера тарифа на перемещение задержанных транспортных средств на специализированную стоянку, установленного в соответствии с частью 4 настоящей статьи, и расстояния от места его задержания до специализированной стоянки, выраженного в километрах.

В случае, если расстояние по кратчайшему пути от места задержания транспортного средства до места нахождения специализированной стоянки составляет менее одного километра, плата за перемещение задержанного транспортного средства взимается за полный километр пути.

6. Плата за хранение задержанного транспортного средства на специализированной стоянке взимается специализированной организацией, исходя из размера тарифа на хранение задержанных транспортных средств на специализированной стоянке, установленного в соответствии с частью 4 настоящей статьи, и срока его хранения за каждый полный час нахождения на специализированной стоянке.

В случае, если задержанное транспортное средство находилось на специализированной стоянке менее часа, плата за хранение задержанного транспортного средства взимается за полный час его нахождения на специализированной стоянке.

СТАТЬЯ 2. Настоящий Закон вступает в силу по истечении десяти дней со дня его официального опубликования.

Глава Республики Дагестан **РАБДУЛАТИПОВ**
г.Махачкала, 20-июня 2016 года № 50

“Виридалайни хъсан лезги”

Айдин БАЛАБЕГОВ

Са шумуд йис идалай вилик, бахтунай хъиз, зун **УМАР-ГЪАЖИЕВ Мегьамед Узурхановичахъ** галаз таниш хъана. За адавай вун аварви яни лагъана хабар кьурла, ада ваь, вич виридалайни хъсан лезги я лагъана жаваб ганай. Са кьадар вахтар алаятайла, и касдин крар, викегьвал акурла, зун, дугьриданни, адан гафарихъ агьуна. Чехи кьуллугьрал алай бязи лезгийри тагудай кумекар Мегьамед Узурхановича гана ва гилани гузва. Сагърай вич.

Мегьамед Ботлихдиз атай Президент В.Путинахъ галаз

Мегьамед 1945-йисан 15-июндиз Ботлих райондин Чанко хуьре дидедиз хъана. 11-класс Ботлихда кьутьягна. 1964-йисуз ам ДГПИ-дин физвоспитанидин факультетдик экечина. 1-курсунай ам армиядин жергейриз тухвана. Германияда кьуллугьдайла, старший сержантди Варшавадин договордик квай уьлквейрин армиядин женгинин кьугьунрани иштиракна. Адан дирибашвилиз кьимет гана ва полкунин пайдахдин патав шикил янай, гьакни адаз пуд сеферда отпускин ганай. Армияда кьуллугьдайла, Мегьамед дивизиядин командирдин патай са шумуд наградадиз лайихлу хъана.

Хиве авай буржи тамамарна хтайла, жегилди вузда клелунар давамар хъувуна. 1972-йисуз институт кьутьягьайла, Мегьамед Узурханович физвоспитанидин факультетда кваллахал туна. Адакай Дагьустандин волейболдин командадин член хъана. И командади пуд сеферда Россиядин чемпионвал кьазанишна. И кардик Мегьамедан лайихлу пайни ква. Ахпа адакай Дагьединститутдин спортклубдин председател хъана. И клубди, кваллах хъсандиз тешкилуниз килигна, Россиядин вузрин арада пуд сеферда гьилляй-гьилиз кьведай яру пайдах кьачуна. Мегьамедиз “Дагьустандин культурадин лайихлу работник” лагьай твар гана.

М. Умаргъажиеван тешкилативилин алакьунар акурла, а чаван финансин министр Гьамидов Гьамид Мустафаевича ам сбербанкдин председателдин заместителвиле тайинарна. Гуьгьунлай чи дуст Мегьамедакай Ботлих райондин патай РД-дин Халкьдин Собранидин депутат хъана. 1997-йисуз Мегьамед Узурханович Ботлих райондин кьилиз хъана. 1999-йисуз Дагьустандал бандитри вегьейла, Мегьамед Узурхановича, отпускдай хтана, халкьдин дружина тешкилна, вичикайни штабдин начальни хъана. Гьа и йисан 27-августдиз Ботлихдиз РФ-дин Президент В.Путин атайла, М. Умаргъажиева ам, дагьвийриз хас тирвал, хъандаказ кьаршиламышна. В.Путина Мегьамедан гьунарриз зурба кьимет гана. Абуру санал фу тьуьна, шикиларни яна. В.Путина Дагьустандин халкьарин кьегьалвилиз зурба кьимет гана. Ада лагьай чими гафар Махачкъалада кьилин майдандин патав гвай дараматдин цлалай хъсандиз аквазва.

Ботлихдин вакъияр аьалтйайла, Мегьамед Узурхановичакай Дагьедуниверситетдин ОБЖ-дин факультетдин декан ва ректордин кумекчи хъана. Деканвиле кваллахдайла, Мегьамед преподаватель, ичинви Гьуьсейнов Исламудинахъ галаз дуст хъана. Ада Мегьамед чи Лезги театрдин кьилин режиссер Эседуллагь Наврузбегахъ галаз танишарна. Лезгийрикай дустар пара хьурдавай Мегьамедиз чи халкь мадни бегенмиш хъана. Абуру пуд дустни, Эседуллагь рагьметдиз фидалди, гьяд йикъара гуьруьшмиш жедай. Мегьамедани Исламудина Кьулан Стлалдал Эседуллагь фараькат авунин мярекатдани иштиракна. Мегьамедани зи гада Назира Эседуллагьдин хчин мехъерик тамадавални авуна. Мегьамед Узурхановича гьам Дербентда, гьам Кьулан Стлалдал Эседуллагь Наврузбегован твар збеди авун патал еке зепметар чьугуна, и кваллах кьилизни акьудна. Идалайни гьейри, Мегьамеда гьакни кьуд аял батмиш хьуникай кьутармишай чи дирибаш хуьруьнви Шагьпазов Физовудинан хва Маратаз кьезвай наградаяр гун патални еке чалишмишвилер авуна. Эседуллагьан ва маса лезгийрин тамашаяр сеьнеда эцигдайла, Мегьамед вичин дуст Исламудинни галаз гьамиша фида.

Алай вахтунда чи дуст “виридалайни хъсан лезги” Мегьамед Умаргъажиев Думанитарный институтдин теологиядин факультетдин декан я. Адаз 8 стхани 3 вах, кьве хвани, кьве руш, 16 хтулни са птул ава. **Баркалла дирибаш хъиз!**

Пайгъамбардинни асгъабрин ядигарар

Муса АГЬМЕДОВ

Алай йисан 24-июндиз Махачкъала-Хасавюрт шегьре рекьин кьерехра, зегьем гьавадизни килиг тавуна, агъзурралди инсанар гилера Мугьаммад Пайгъамбардин ﷺ тварцихъ тарифдин келимаяр кьхьенвай плакатар, пайдахар аваз акъвазнавай. Риклерик шадвилин гьисс кваз абуру и юкьуз Махачкъаладай Хасавюртдин мискиндиниз гьизвай Пайгъамбардинни ﷺ адан асгъабрин ядигарар кьаршиламышна. Яхцурни са ядигардин арада Пайгъамбардин ﷺ члар, ада ва адан асгъабри ишлемишай кьапар, алукай парталар авай.

Шегьердин пак ядигарар гьуниз талуькарнавай мярекат Дьылымдин мискиндин вилик кьиле фена. Ана “Хасавюрт район” МР-дин кьил Жамбулат Салавова, хуьрерин кьилери, имамри ва республикада машгьур маса ксари иштиракна.

“Кье инал лайихлу, гуььрмет авай хейлин ксар, дингьилияр кватл хъанва. Сифте нубатда заз и мярекат тешкилайбуруз риклин сидкьидай сагърай лугьуз кланзава. Иллаки гуььрметлу шейх, Дагьустандин муфтий, Пайгъамбардин ﷺ ядигарар хуьзвай ва чаз кье Расуллагьдин хазинадиз килигдай мумкинвал ганвай Агьмад-гьажи Абдуллаеваз. Рамазандин пак вацра шегьердиз кьиметлу ядигарар гьун гьам чи райондин, гьамни республикадин мусурманрин уьмуьрда

лишанлу вакъиядиз элкьвена. Са шакни алачиз ихътин вакъияйри чи арада стхавал, садвал, гуььрмет мягькем хьуниз таьсирзава”, - лагъана Ж.Салавова.

Мярекатдал гьакни пуд сеферда Олимпиададин кьугьунрин чемпион, дуньядин машгьур спортсмен Бувайсар Сайтиевни рахана. Ада кьейд авурвал, Аллагьди Мугьаммад Пайгъамбар ﷺ вири инсаният патал регьимлувилин дин гваз ракуьрнавайди я. Инсанрин арада виридалайни хъсанди чи Пайгъамбар ﷺ я. И дунья Аллагьди Мугьаммад Пайгъамбар ﷺ себел (хатурдай) яз халкь авунва, ада авур гьар са гьерека инсанар патал чешне я. “Чна чи уьмуьр инсанвилин тварциз лайихлу яз тухвана кланда. Кьияматдин юкьуз Аллагьди гьар са касди-

вай гьисаб-суал кьада, и кар садани садрани рикелай алудмир! Гьак хъайила, чна гьар са кар гьахьлуьдаказ, Халикьди истемиззавайвал кьилиз акьудун герек я”, - кьейдна чемпионди.

Гуьгьунлай мярекатдал рахай диндин алимри ва маса ксари кьиле физвай вакъиадин важибувиликай лагъана, Мугьаммад Пайгъамбардин ﷺ ва адан асгъабрин уьмуьрдин рекъикай гегьеншдиз суьгьбетна.

Кьейд ийин хьби, ядигарар Махачкъаладай Хасавюртдиз 50 машиндикай ибарат циргьинаваз гьана. Машинра абуру республикадин диндин алимри, имамри гьилерал кьунвай. Пак ядигаррикай сад Хасавюрт шегьердиз гьун Цийи Кьурушрин имам Азим-гьажи Панагьовазни кьисмет хъана.

Гъахъ гъалиб жедалди давамарда

Жасмина САИДОВА

И йикъара Махачкъалада вичиз тешпигъ авачир "Экспресс банк-Алдатмишунин тарих" журналдихъ галаз танишаруниз, ам раиж авуниз талукъарнавай пресс-конференция кьиле фена.

"...гъар са кепек и рекъиз харжда"

"Чи истемешун сад я - угъри дустагъханада ацукъна кланда. И кар кьилиз акъудун патал чна вири мумкинвилер ишлемишда: журналарни акъудда, герек хъайитла, фильмарни лентиниз къачуда. Угъридив гъахълу жаза агъкадалди чун секиндиз ацукъдач. Инанмиш хъухъ - гила, жуван финансар са къадар гуьнгъуна хтурдалай къулухъ, за жуван гъар са кепек гъа и рекъиз харжда", - малумарна журналистрихъ галаз гуьрушъ тешкилнавай Тимур ГИМБАТГЪАЖИЕВА.

"Экспресс банк - Алдатмишунин тарих" твар алаз акъуднавай цийи журнал, дугъриданни, адетдинди туш - ам республикадин пуд йис идалай вилик банкрот хъайи чехи банкаркай сад тир "Экспресс" банкдин "аламатриз" талукъарнавайди я. Банкуни виликан клиент ва алай вахтунда финансин институтди алцурарнавайбурун дестедин ретубер Тимур Гимбатгъажиева журналистар гъавурда турвал, вацра садра чапдай акъудун фикирда къунвай журналда алай аямдин Дагъустандин тарихда финансин рекъий хъанвай виридалайни чехи гъармазадавилдин (махиация) силисдиз талукъ вири материлар (силисчири кватлзавайбуру) чапда.

"Гъахълувал ва банкуни виликан клиентрин законлу такъатар арадал хиз клан хъуни зун и журнал арадал гъидай ва "Экспрессди" муштерияр алцурарай жуьре раиждай, винел акъуддай фикирдал гъана. Миллионралди пулар чуьнухъай ва икъван зурбадаказ инсанар алцурарай ксар азаддаказ яшамаш хъун, гъа са вахтунда банкуни гъатта кьилдин ксаривни кваз, карханайрикай зун гъеле рахазвач, чпин гъалал такъатар ахгакъар тавун за еке гъахъсузвал яз гъисабзава", - кьейдн Т.Гимбатгъажиева.

Журналдин сифтегъан чинра виликан "Экспресс" банкуни клиентар хъайи ксари улкведин Президент Владимир Путинан тварцел къенвай арзадин чар чапнава. "Къенин йикъалди чахъ гъаф сулар кватл хъанва. Талукъ тир органри, пешедин рекъий абур мажбур ятлани, и суалриз жавабар гузвач. Къенин йикъалди чи асул суалдизни кваз са тимил хъайитлани инанмишардай жавабар агъканавач: банкуни акъван еке эменни гъиниз фена? Банкуни активар ва ана чпин такъатар хуьзвай ксарин пулар хусусиятдай акъудиз ни ва гъикъ куьмек гана?" - суалдалди куьтгъ жезва чар.

Алдатмишунин тарих

"Экспресс" банкуни тарих 90-йисарин эвелдилай башламыш жезва. А члавуз Дагъустанда "Ирдаг" лугъудай банк ачухнай. 2000-йисарин эвелра и банкуни вичин кваллах цийи кьилелай тукълурна ва идахъ галаз сад хъиз тварни дегишарна - гила адакай "Экспресс" хъана. Банкуни правленидин председателвиле Султан Умаханов хъяна. Садлагъана машгъур хъайи цийи жуьредин банкуни председател са тимил вахтунлай Россиядин Сбербанкдин Кеферпатан Кавказдин отделенидиз кваллахал желбна. Идалай къулухъ

са къадар вахт алаатайла, Султан Умахановакай Сбербанкдин Дагъустандин отделенидин руководитель хъана, гъа са вахтунда ада вичин "Экспресс" банк идара авуни кваллахни давамарна. Финансин и идарада директордин къуллугъдал адан стха Заур Мегъамедов тайинарна, ам исятдани силисчирикай чуьнухъ жезва. Султан Умаханов вични Туьркияда чуьнухъ хъанва.

Амма аниз катдалди вилик, 2012-2013-йисар алуькдалди, адавай "Экспресс" банкуни жезмай къван гъаф вкладчикар - гъам карханаяр, гъамни пособияр, мажибар, пенсияр къачузвай, налогар гузвай адетдин инсанар желб ийиз, яни гъаф къадар пулар кватлиз алакъна. Банкуни филиалрин сетни виле акъадайвал геьенш хъанвай: анжах са Махачкъалада алава 17 офис, республикадин маса шегьерра 20 отделение, гъакни Москвада, Волгоградда, Ростовда, Астраханда ва Пятигорскда векилханаяр. 2012-йисуз Россиядин Къиблепатан банкарин арада "Экспресс" гъатта вад лагъай чкадал акъатнавай. Авай делилрин бинедаллаз, а члавуз республикадин 200 агъзур агъалини тахминан 3 агъзур организация банкуни клиентар тир.

Патахъай вил вегъейла, йигиндаказ виниз хъаж жезвайди хъиз акъазвай "Экспрессдихъ", чизвай ксари лугъузвайвал, гъеле гъа члавуз еке четинвилер авай. И кар, лугъузвайвал, Султан Умаханова банкунавай пул вичин бизнескурулушриз харж авун патал кредитар гуниз рекъе тунихъ галаз алакъалу тир.

Центробанкди 30-декабрдиз серо-гъятивилер кардик кутаз башламышайдалай гуьгуьниз анжах ахпа - 2013-йисан 8-январдиз "Экспрессди" кьилдин ксариз къуллугъар авун акъвазарнавайди малумарна. И вахтунда банкуни депозитарийда кьилдин ксарин 5,6 миллиард манат авай.

"Экспресс" банкрот хъайи вахтунда С.Умаханов Сбербанкдин Дагъустандин отделенидин руководитель яз амай. И кардикай менфят къачуна, ада, "Экспрессдин" кваллахар хъсан тежезвайдакай виликамаз хабар аваз, жезмай къван артух пул кватлун патал Сбербанкдин клиентарни кваз и ва я маса багънайралди "Экспрессдиз" рекъе тваз хъана. Нетихада декабрдин вацралай банкуни аксина серенжемар къабулиз башламышайла, С.Умаханован командади кредитрин отделдай 5 миллиард манат дилай артух пул акъудна. Кредитар къалп карханайриз (жуваз герек ксарин, асул гъисабдай банкуни къуллугъчийрин тварарал ахъайнавай) гузвай - кланзавайди пул акъудун тир. И пулунихъ С.Умаханова ихтибарзавай ксари чилер, дараматар маса къачуз башламышна. Инани аламатдин кваллахар та хъана амуькнач.

"Батмиш жезвайди къутармишун..."

Батмиш жезвайди къутармишун анжах адан вичин кьилин тлал я лугъуда. И мисалдал амал авуна, "Экспрессдин" ихтибарлу къуллугъчийри банкуни эменни "къутармишиз" башламышна: яшайишдинбуру тушир 30-дав агъкада дараматар, виликан балугъчивилин консервиардай "Порт-Петровск" комбинатдин 17 объект ва адан 13 гектар багъа чилер законсуздаказ лап ужуз кьимет-рар маса гана.

Эменни "къутармишайдалай" къулухъ амай вири шейэр списатуни серенжегъ гъиле къуна. Вичелай къулухъ банкуни гъич са затлани тунач. Инсанрин 10-15 агъзур манат авай карточкайрайни кваз пулар чуьнухъунилай гъил къачунач - банкуни руководстводи эхиримжи кепекдалди вири пулар вичихъди авуна, ахпа кьечепатан улкведиз катна.

Винидихъ лагъайвал, эхиримжи варцара "Экспрессди" жезмай къван алахъна клиентар вичел желб ийизвай: ина муштерияр патал виридалайни къулай шартлар тешкилнавай, виридалайни виниз процентар гун хиве къунвай. Ик, вкладчикрин къадар, дугъриданни, садлагъана артух хъана. Банк кьайдалай къулухъ абур вирида Вкладар страхование ийидай агентстводиз (АСВ) еримешна. Амма вахчуз хъайиди анжах "гъвечли" пулар я - 700 агъзур манат. Вични - вирибурувай ваъ. Инани бахтунга тагъайбуру хъана. Банкуни ихтибар авур амай вири пулар (гъам кьилдин ксарин, гъамни карханайрин) феий падни чир хъанач. Къени абурун патал хъай жаваб гудай кас авач.

Гъа са вахтунда, Тимур Гимбатгъажиева хабар гузвайвал, Туьркиядин Анталъя шегьерда яшамаш жезвай Султан Умаханован ва банкуни амай руководстводин хийирдиз арендада вуганвай дараматрилай (абур Сбербанкди гъакъидихъди къунва) гъар вацра пулар къезва ва и кар субутзавай делиларни ава.

Пресс-конференциядал са вахтара тварван авай зурба кархана тир "Порт-Петровск" РКК-дин векиларни рахана. Абурукай сад тир Эрик Гъамзатова инанмишарзавайвал, 5 агъзурдалай виниз агъалияр кваллахдалди таъминарзавай зурба кархана "Экспресс" банкуни руководстводи законсуз рекъералди терг авуна. "Вири хъсан тир - чи кваллахдик Султан Умаханова ва адан "Реал Трейд" ООО къаришмиш жедалди. Ада чи карханадин директор Мегъамед Абдулмуслимовахъ галаз санал комбинат пайипаярна, барбатлани. 30 гими кепекрай маса гана...", - пашмандаказ кьейдн 33 йис гуьлперал акъудай Исакъ Исакъова.

Виликан комбинатдин мулкар гила "Триумф" карханадин эменнидик акъатзава ва къенин юкъуз карханадал налогрин рекъий 100 миллион манат дилай артух бурж ала.

"Къе, экономика гуьнгъуна хутуна кланзавайдакай ихтилатар физвай, жегъилриз кваллах авачир вахтунда, зурба мумкинвилер авай РКК къерехда баят хъана ама, адан дараматрилай лагъайтла, гъарамзадайри хийир къачун давамарзава", - лугъузва Эрик Гъамзатова.

Банкуни виликан клиентрин инициативный дестедин векилри гъавурда турвал, федеральный къурулуши вири куьмекар гузватлани, республикада и кардиз талукъ яз силис кьилиз акъудуниз манийвалзавай. Абурун гафаралди, анжах республикадин кьилиз Рамазан Абдулатипов атайдалай къулухъ силисдин кваллахдик са къадар гъерекат акатна.

Къварчагъ дередиз газ хтана

Хазран КЪАСУМОВ

Къварчагъ дередин къуд хуьре тлебии газ амачиз къуд вацралай виниз тир. Себебни ашкара я: Табасаран райондин Сыртычрин хуьряй Къварчагъиз къезвай газдин турба къайдадикай хкатунавай, тлвек-тлвек хъанвай ада са шумуд чкадилай газ ахъайзавай. И члуру гъал арадай акъудун, яни турба цийидалди эвез хъувун патал райондин кьил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА, администрациядин кьил Штибег МЕГЪАМЕДХАНОВА, Къварчагърин хуьруьн кьил Жалил КЪУРБАНМЕГЪАМЕДОВА еке чалишмишвилер авуна, талукъ къуллугъар желбна, члуру хъанвай турба дегишарна.

Ш.Мегъамедханова цийи линиядиз газ ахъайзава

Ингъе гатун и гуьлуьшан йикъара Сыртычай Къварчагъиз къезвай участкада цийи хъувунвай газдин линия ачухунин шад мярекат кьиле фена. Ана муниципальный райондин администрациядин кьил Штибег Мегъамедханова, адан сад лагъай заместитель Лацис Оружева, Дагъустан Республикадин транспортдин, энергетикадин ва алакъадин министрдин заместитель Муртузали Гитиносулова, "Газпром газораспределение Дагестан" ООО-дин директордин заместитель Каирхан Абидинова, райондин прокурор Фаргъад Акимова, Табасаран райондин ва Сыртычрин администрациядин жавабар работникри, агъалийри иштиракна.

- Къварчагърин, Зизикрин, Нуьцлуьгърин ва Экенрин хуьрериз газ ахъай хъувунал кье чун, райондин руководство, къадар авачир къван шад я, - лагъана Штибег Мегъамедханова. - Са куьруь вахтунда участкада газдин линия къайдадик куктунки пай кутур идарайрин ва карханайрин пешекарриз, зегъмет члуру вири юлдашриз за Нариман Шамсудинович Абдулмуталибован, дередин хуьрерин агъалийрин ва кьилди жуван патай чухсагъул лугъузва.

Муртузали Гитиносулова объектдал кваллахар еридивди ва куьруь вахтунда кьилиз акъудунай "Газпром газораспределение Дагестан" ООО-диз чухсагъул малумарна. Ада мярекатдал кваллахра тафаватлу хъайи районрин уртах "Самурское ООО" участкадин начальник Сергей Хаметовав, Табасаран райондин ЭГС-дин мастер Халикъ Халикъовав, электрогазосварщик Загъйер Керимовав РД-дин энергетикадин ва алакъадин министрстводин гуьрметдин грамотаяр вахана.

- Чиликай фенавай газдин и линия 1998-йисуз тухвайди тир, - лагъана Каирхан Абидинова. - 2014-йисалай инихъ турбадай газ ахъаяй 6 дуьшуьш хъана, газопровод члуру гъалдиз атанвай. И кар фикирда къуна, чи карханади линия цийикла тукълур хъувуна, хуси такъатралди турбаяр чилин винелай тухвана. Кваллахарни планда къалурнавай вахтара акъалтарна. И карда чаз дередин агъалийрини еке куьмек гана.

Мярекатдал тебрикдин келимаяр Фаргъад Акимова, Жалил Къурбанмегъамедова, Къварчагърин хуьруьн агъсакалрин советдин председател Зейнулагъ Наврузова, хуьруьн депутат Даир Яралиева, муаллимар Насир Къурбанова, Нурдин Мегъамедкеримова ва маса юлдашри лагъана.

Жалил Къурбанмегъамедова чаз лагъайвал, цийиз тухванвай газдин линиядин яргъивал 1050 метр я, газдикай менфят къачузвай абонентрин къадар 850-дав агъказва.

Чухсагъулдин чар вахкана

Гъазурайди - Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Са тимил вахт идалай вилик Махачкъалада Дагъустандин жегилрин крарин рекъий министр Арсен ГЪАЖИЕВ республикада виридалайни жегилди тир илимрин доктор, чи ватандаш Заур АЛИСУЛТАНОВАХЪ галаз гуьрушмиш хъана.

РИКЕЛ ХКИН: Алай йисан 23-майди ДГУ-дин теоретический ва математический физикадин кафедрадин доцент, 27 йисан яшда авай, Заур Алисултанова "Электронные свойства свободного и эпитаксиального графена" темадай агалкъунралди докторвилдин диссертация хвена. Дагъустанда ам илимрин докторвилдин тивар къазанмишнавай виридалайни жегил кас я.

- Докторвилдин диссертация графенди талукъарнавай. Кар анал ала хми, клеви затунивай гуьгъайла, графитдилай къатар алатзава, вичин гел тазва. Гъавилляй ам карандашрани ишлемишзава. Графитдин са къатуниз графен лугъузва, - суьгъбетна Арсен Гъажиева. - Ландауди арадал гъайи теоремада къве улчмедин (двумерный) материалар авачирди, абур фад ва я геж къватл хъжедайди субутиз алахънавай. Амма алай аямдин алимири маса фикир субутна, малум хъайивал, теоремадин дуьз тушир-

вал авачир, ада акъалтлай хъсан системаяр патал къвалахзавай, - къейдна министрди.

-Чи чил бажарагълу ксарал гъалтайла пара девлетлу я. Жегилири ихтин агалкъунар къазанмишнавай ксарилай чешне къачуналди, абурун руьгъни хкаж жезва. Жегилириз абур сифте кам веьенвай крара куьмекар гана къанда. Чун, Дагъустандин жегилрин крарин рекъий министерство, кез куьмекар гуз гъамиша гъазур я, - алава хъувуна РД-дин жегилрин крарин рекъий министрдин заместитель Мегъамед Маликова, мугъмандихъ элкъвена.

Гуьрушдин эхирдай Арсен Гъажиева ва Мегъамед Маликова Заур Алисултанова Дагъустан Респуб-

ликадин жегилрин илим вилик тухунин кардик къетлен пай кутунай ва илимдинни техникадин яратмишунра агалкъунрай Чухсагъулдин чар вахкана, гъаклини РД-дин Къил Рамазан Абдулатипован "3и Дагъустандин халкъ" ктаб багъишна.

- Куьн гзаф жегилар патал чешне я. Чи республикада илимрин виридалайни жегил доктор хъунал за дамахзава. Ида гзаф крарикай лугъузва. Идалди куьне Дагъустандин тивар хъсан патухъий машгъурна ва илимдин хел акъалтлай цийи дережадиз хкажна, - алава хъувуна министрди.

* * *

Мукъвара чна Заур Алисултановагай газетдиз гегенш макъала гун пландик кутунва.

Алава образованидин идарайра Аялар менфятлу крарал желбзава

Интервью

И мукъвара чи газетдин штатдик квачир корреспондент Р.ЭМИНОВ Ахцегърин аялрин яратмишунрин къвалин (ДДТ) директор Т.А.АПЛАГЪВЕРДИЕВАДИХЪ галаз гуьрушмиш хъана.

■ **Тамила Абдуражебова, алай вахтунда куьне руководство гузвай идарада авай кружокра шумуд аялди чирвилер къачузва?**

- Аялрин яратмишунрин къвале райцентрадал алай школайра къелзавай 6 йисалай 15 йисал къведалди яшда авай 280 аялди чирвилер къачузва. Чина бисероплетенидин, цвалрин, гъвечи классра къелзавай аялриз къелунин рекъий алава тарсар гунин, гобелендин, авиамоделированидин, ракетомоделированидин, аппликациядин, судомоделированидин ва маса кружокри къвалахзава, аялар менфятлу крарал желбзава.

■ **Куь тербиячийрихъ гъихътин агалкъунар ава?**

- Чи тербиячийри гъар йисуз райондин ва республикадин дережадин аялрин гъилин яратмишунрин выставкайра иштиракзава. Районда тухвай выставкада 1-чкаяр къур аялрин гъилин яратмишунрин къвалахар республикадин ихтин выставкада къалур патал чи муаллими Махачкъаладиз тухузва. ИкI, и мукъвара Махачкъалада тешкилай выставкада чи аялрин авиа ва радиомоделированидай (муаллим И.Алиев), къарасдал нехишар атлунай (муаллим Р.Касаров) къвалахар, 1 ва 2-чкаяр къуналди, дипломриз ва гуьрметдин грамотайриз лайихлу хъана. Ахътинбурун арадай Аслан Касаров, Сувар Залбегова, Гъаиб Манатлов, Хадиджа Пирсаидова ва масабур къалуриз жеда.

■ **Къвалахда тафаватлу жезвай муаллимрин тиварар къунайга къанзавай.**

- Тежрибалу муаллимар тир Р.Касаров, М.Мамаев, В.Пирсаидова, С.Нурмегъамедова къвалахда иллаки тафаватлу жезва. Абуруз аялар гзаф къанда. И муаллими чпин чирвилерин дережа хкажунал датлана къвалахзава. Лугъун лазим я хми, ина чирвилер къачузвай аялри гъар йисуз райондин сергъятра шахматрай ва тламайрай къиле тухузвай турниррани активдаказ иштирак авуналди, къвенкъвечи чкаяр къазва.

Кружокда аялри гам храз чирзава

■ **ДДТ-дин кружокра чирвилер къачурдалай гуьгъуьниз вузра гъа рекъий къелунар давамарай аялар авани?**

- Гъелбетда, ава. Ахътинбурук А.Гъажиегов, М.Мамаев, В.Ашурбегов, Р.Мамаев ва гзаф масабур акатзава.

■ **Малум тиврал, куьне гъар йисуз райцентрадин школайра хъсан ва лап хъсан къиметралди къелзавай гъвечи классрин ученикар пионеррин жергейриз къабулзава. Цинин йисакай рахайтла...**

- Гъар йисуз Пионеррин юкъуз райондин аялрин яратмишунрин къвалин ва райондин пионеррин организациядин векилри Валентин Эмирован тиварунихъ галай паркуна линейкадал чи школайрин лап хъсан ученикар пионеррин жергейриз къабулзава. Цини чна пионеррин жергеяр 200 аялдиз ахцур хъувуна. Абур вири, гъелбетда, къелунра тафаватлу жезвай, гъакI школайрин общественный уьмуьрдани активдаказ иштиракзавай аялар я. Алай вахтунда вири санлай районда 1300-далай артух пионерар ава.

Къейд авун лазим я хми, пионеррин галстукар къачунин карда чаз "Ахцегъ район" МР-дин къил О.Абдулкеримова куьмекар гана. Идалайни гъейри, ада чаз чарасуз тир маса жуьредин куьмекарни гузва. Дуьшуьшдилай менфят къачуналди, къе заз адаз жуван ва чи коллективдин, ученикрин патай риклин сидкъидай чухсагъул малумариз къанзава.

■ **Гатуз аялриз сугъул тахъун патал вуч ийизва?**

- Алава образованидин идара ятлани, ДДТ-ди вичин къвалах, гъатта гатузи акъвазарзава, аялар чпин рикI алай кардал машгъул жезва. Чи муаллими аялар Ватан, зегъмет, чан алай вири шейэр къан хъунин руьгъдаллаз тербияламишун патал чалишмишвилерзава, аялриз чпи хъанай рекъий дерин чирвилер гуналди, абуркай менфят къачуз чирзава.

Пешедал рикI хъайила...

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ, Мариян БУГЪАЕВА, Махачкъала шегъердин 40-нумрадин мектебдин лезги члалан муаллим

Махачкъала шегъердин 40-нумрадин юкъван мектебда технологиядин тарсар гузвай муаллим Ирафедин ЭЮБОВ Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, Яру Пайдахдин ордендиз лайихлу хъайи чепиви Теуб Эюбован хизанда дидедиз хъана. Ватанпересвал, инсанпересвал сад лагъай чкадал алай хизанда Ирафедин зегъметдал рикI алаз тербияламиш хъана. 1976-йисуз ДГУ акъалтларайдалай къулухъ ам къилин къвед лагъай образование къачун патал Москвадин Д.И.Менделееван тиварунихъ галай химиядинни технологиядин институтдиз гъахъна ва 1987-йисуз анаг куьтыгъна.

Ирафедин Эюбован зегъметдин рекъикай рахайтла, 1971-йисалди ада сепараторрин заводда цехдин начальник яз къвалахна. Гуьгъуьнлай Махачкъаладин промышленно-экономический колледжда мастерскойрин отделдин заведующийдин везифаяр тамамарна. 1994-йисуз ам республикадин меркездин 40-нумрадин юкъван мектебдиз хтана ва къенин юкъузни ина къвалахзава.

Лагъана къанда, Ирафедин Теубовичахъ санал къвалахзавай юлдашрин арада еке гуьрмет ава. Имни ада инсанрихъ галаз хуьзвай хъсан рафтарвилерин, мектебдин руководстводи вичел тапшурмишзавай везифайрив намуслувилелди эгечунин нетижая.

Эхиримжи йисара, XXI асирдин цийивилер себеб яз, технология-

дин тарсарин важиблувал мадни артух хъанва. Акъалтзавай несилри и предметдиз еке итиж ийизва. И кар фикирда къуна, Ирафедин Эюбова вичин тарсар махсус программадал бинеламиш хъана тешкилзава, аялрихъ галаз мукъвал-мукъвал мектебдин мастерскойда тежриба хкаждай къвалахар тухузва, абуруз технологиядин сирерай къил акъудиз чирзава. Аялар технологиядал рикI алаз вердишарунилай гъейри, муаллимди абуруз, хайи бубади хъиз, уьмуьрда герек къведай насигъатар гузва, меслятар къалурзава. Белки, гъавилляй я жеди ам сукътайрини гъа тежерда багъривилелди къабулун, къейдзава адан къвалахдин рекъий юлдашри.

Ирафедин Эюбов датлана вичин пешекарвал, тежриба хкажунал машгъул я. Ада мектебдин уьмуьрда активнидаказ иштиракзава, шегъердин муаллимрин арада къиле физвай конкурсра къвенкъвечи чкаяр къазва, къвалахдин рекъий цийивилерихъ ериммишзава. 2014-йисуз И.Эюбова Россиядин правовой академиядин Дагъустанда авай филиалда "Обучение специалистов в области энергосбережения и энергетической эффективности" ва Москвадин "МИСиС" милли ахтармишунрин технологический университетда "Практические вопросы реализации государственной политики в области энергосбережения и повышения энергетической эффективности" программарай пешекарвал хкажна. Адахъ махсус шагъадатнамярнин ава.

Зегъметдин рекъе къазанмишнавай агалкъунрикай рахайтла, ада 2013-йисуз алава образованидин педагогрин арада "Гъар садан рикIе бажарагъ ава" лишандик кваз къи-

ле феий республикадин, гъа и йисуз Махачкъала шегъердин мектебрин технологиядин муаллимрин арада тешкилай "Художник-педагог" конкурса сад лагъай чкаяр къуна. Хейлин йисара образованидин хиле гъакъисагъвилелди зегъмет члугунай ам 2013-йисуз Махачкъала шегъердин администрациядин ва яратмишунрин къвалахар выставкада иштиракунай ДГПУ-дин ректоратдин патай гуьрметдин грамотайриз лайихлу хъана.

Алай йисуз Ирафедин Эюбован "Композициядин материалрикай авунвай технологиядин мозаика" къвалах "Педагог по призванию" тивар алай международный конкурсда сад лагъай чкадиз лайихлу хъана ва ада Москвадай педагогика еримлу ийидай центрадай диплом ахагъна.

Ирафедин муаллимдин шахматрал къугъунални рикI ала. Ада гъатта 2010-йисуз Махачкъала шегъердин муаллимрин арада шахматрал къугъунай къиле феий спартакиадада 3-чка къуна.

Спортдиз хъиз, муаллимди илимдизни итиж ийизва. Къилди къачуртла, Ирафедин Эюбова 2015-йисуз ДГПУ-да "Культура и традиции народов России в образовательной области "Технология" темадай къиле феий Вирироссиядин илимдинни тежрибадин конференцияда иштиракна ва ада технологиядин рекъий гъазурнавай илимдин макъала махсус конференциядин нетижаяр къунвай къватлалда чапна.

"Пешедал рикI хъайила, къвалахдай гъевесни артух жеда", - лугъузва Ирафедин Теубовича. Чнани муаллимдин гафариз шериквалзава ва Аплагъдивай адахъ сагъламвал, хизанда хушбахтвал хъун талабзава.

Студентар - практикада...

Ийкьара чи редакцияда, цли сифте яз, ДГУ-дин филологиядин факультетдин урус ва Дагъустандин члаларин отделенидин 3-курсунин студентрин (лезги дестедин) практика кыле фена.

Макьсад акьалтзавай жегьилри хайи члалал келунин, фагьум-фикир авунин, кхьинин, редакторвилнин таржумачивилин крариз итиж авунин гьал ахтармишун ва абуруз куьмек гун тир.

Къейдна кланда, вири санлай дестеда очно ва заочно келзавай II кас авай. II студентни чи хуьрерин школяр акьалтларнавай бур я. Гьавилияй абуруз хайи члалал рахаз, фикириз, кхьиз, келиз писдаказ чизвач. Бязи жегьилри чник яратмишдай руьгь квайдини раижзавай. Им пис месэла туш.

И чин чна гьа жегьилрин къейдерикай гьазурнава.

Ирид лагьай мертебада...

Марина ИБРАГЬИМОВА

Гьвечли члавуз заз мукьвал-мукьвал чи хуьрунвийривай "ирид цавариз хкаж хьайиди", "чи кылел ирид цавар ала", "ирид цавар" ибардикай туькьур хьанвай гьар жуьредин маса ихтилатарни ван жедай. За гьамиша и гафарин мана-метлебдикай фикирдай ва вуч лагьай члал ятла хабар къадай, амма садавайни заз тайин жаваб жагьанач. Белки, фикирдай за, ирид лагьай цаварал женнетдин багь ала жедай, я туштла, ана тек са малаикер ава жедай... Кьилиз кьезвай фикиррин къадар лап гзаф хьана. Вахтар алатна, уьмуьрда гзаф затлар акуна, "ирид цаварин" мана-метлебдин гьавурдани саки акьуна (мусурман, хашпара ва маса динрин ктабра кхьенва). Амма зи риклик къалабулук кутур, руьгьдин деринра авай шуькьул симер зурзурай цавар масад бур я.

Чун, Дагъустандин госуниверситетдин филологиядин факультетдин русско-дагестанский отделенидин пуд лагьай курсуна келзавай студентар, июндин къанни пуд лагьай юкьуз "Лезги газетдин" редакциядиз практикантар яз мугьман хьана. Чи газет ирид лагьай мертебада ава. Чун редакциядиз хкаж хьана, ана кваллахзавай инсанрин экьул вилер, мугьманперсвал, чинал алай хьвер акурла, гьакьикъатдани, заз зун "ирид цавариз" хкаж хьайиди хьиз хьана.

Сифте чун къабул авурди ва чи практикадиз руководство гузвайди литературадин отделдин редактор Мердали Жалилов я. Ада чаз сифте гаф лагьана, чун атунал вич шад тирди къалурна, насигьатдин ва руьгь кутадай члалар чаз багьишна. Практика гьикл кыле фидатла суьгьбет авурдалай къулукъ чун Мердали Абдулазизовича маса отделра кваллахзавай бурухъ галаз, "Лезги газетдин" коллективдихъ галаз танишарна.

Ирид лагьай мертеба туькьурнавай саягьни риклиз хуш жедайди я. Яргьни дегьлиздин кьве патан цларикайни чи халкъдин арадай акьатнавай хейлин кьегьал рухвайрин шикилар куьрсарнава. Са пата сифте газет арадал акьудуник кыл кутур Гьажибег Гьажибеговалай инихъ хьайи кьван редакторрин шикилар ава. Мукьуь пата - халисан кьегьалар тир Гьажидавудан, Алкъвадар Гьасан-эфендидин, Ярагь Мегьамед-эфендидин, Ахцегь Мирзе-Алидин, чи халкъдин руьгьдин дердер, фикирар, ацукьун-къарагьун къалуриз алахъай шаиррин ва писателрин шикилар. Абу-

рун сифте кыле чи халкъдин билбил, вичиз "XX асирдин Гомер" твар гайи Стлал Сулейманан шикил ава. Абуру вири чан алай бур хьиз килигзава.

Редакцияда са гьихьтин ятлани кевли кьуват авайди гьиссзава. Гьар са отделда вичин кар хьсандиз чизвай редакторди, журналистди кваллахзава.

Дегьлиздин мукьуь кылихъ ачух балкон гала. Анай саки вири шегьер аквазва: кьваллав гвай вир, къацу багьлар, къакьан мертебайрин квалер, са гафуналди, шегьер гьилел алайди хьиз жезва. Жуважувакди фикирна за: "Белки, гележегда чун "ирид цаварилайни виниз хкаж жедай", амма и кар чалай, гележегдин несилдилай, аслу я. Гьикьван жуван дидед члалахъ рикл куз, члал чириз хьайитла, члалан сергьятар гегьеншариз алахъайтла, гьакьван чун виниз хкажни жедай, ирид лагьай цаварилайни анихъ алатда".

Къенин дуьнья хьанва дегьис, Садаз масад ахквазамач. Къуншидини тийиз саймиш, Ачухдиз вав рахазамач.

Гьиниз квахьна бес а вахтар, Къунши мукьва ва багьа тир? Чранвай са хьчад афар Адаз тухун са багьна тир...

Амма са дуст авазва чахъ, Гьич тахадай ви руьгь-гуьгьуьл. Гьамиша ам гва ви патав, Жавагьиррив ацанвай гуьуьл.

Халкъдин я ам члехи девлет, Къазанмишай еке гуьурмет Къачузвай чун патал зегьмет, Лезги пайдах - "Лезги газет"!

Дустни я ам, чаз мугьманни, Гьар гьафтада гьиз шад хабар. Къабула ам, кас, вунани, Ахъай жуван дердер-гьалар!

Акьуд аниз цларар жуван - Къуй пув гурай чилелай чи. Абуру келай гьар са инсан Суьгьбетчидиз элкьуьрай ви!

Шикил ягьайди - М. ИБРАГЬИМОВА

Владик БАТМАНОВ

* * *

Халкъдин рекье чуьгваз зегьмет, Къазанмишай еке гуьурмет, Дуьньядикай чаз хабар гузвай, Яшамширай "Лезги газет".

"Лезги газетдихъ" галаз зи сих алакьа аваз саки са къадар вахт хьанва. Багьри газетдин редакциядиз зун гьамиша жуван бубадин кваллиз хьиз физва ва инин къуллугьчийри газетдиз мукьва жезвай гьар са касдиз чпин рикле чка ийизва.

Мектебда келдай йисарилай жуван ширар почтадай газетдиз рекье тун ва редакциядиз мукьвал-мукьвал мугьман хьун адет хьанвай заз. Мектебдилай гуьгьуьниз жуван келунар давамариз Махачкъаладиз акьатайла, генани хвеш хьана, гьикл лагьайтла, гила заз саки гьар юкьуз газетдин редакциядиз фидай мумкинвал ава.

Лагьана кланда хьи, факультетдин гьар йисан махсус учебный планрик гатун сессиядилай гуьгьуьниз жуьреба-жуьре хилерай практикадин серенжмарни жедайди виридаз ашкара я. Месела, 1-курс акьалтларай чаз члехи шаир Стлал Сулейманан тварунихъ галай районда фольклордин практика хьана. А члавуз чна, студентри, хуьрера кьекъез, яшдиз члехи ксарин мецелай халкъдин яратмишунар - манияр, мисалар, мисклалар, къаравилияр кватина. Чи кардиз регьбервал авурди ДГУ-дин профессор Гьажидашаров я.

2-курс куьтягьай келунрин планрин бинедаллаз къадим Ахцегьа члалан нугьатдин практика хьана. Кьве гьафтада чун и нугьатдин

Эльмира ИДРИСОВА

* * *

Кье, 23-июндиз, зун жуван дустарихъ галаз чи "Лезги газетдин" редакциядиз фена, практикадин сифтегьан югь... Литературадин отделдин редактор, бажарагьлу шаир ва журналист Жалилов Мердали Абдулазизовичахъ галаз мукьуьвай таниш хьана. Зун и кардал гаф шад я. Ада чаз виридаз тарс жедай, насигьат гудай суьгьбетар авуна.

Генани таьсирлуди ирид лагьай мертебада авур сейр я. Газетдин сифтегьан редакторрилай гуьгьуьниз суьгьбет чи халкъдин машгьур великай фена. Гьажидавудан, Ярагь Мегьамедан, Алкъвадар Гьасан-эфендидин, халкъдин рикл алай шаир Етим Эминан, гимийрин конструктор, Социализмдин Зегьметдин Игит Генрих Гьасанован, скульптор Аскар Сарыджадин, Дагъустандин халкъдин шаир Стлал Сулейманан, Дагъустандин халкъдин шаир Шагь-Эмир Мурадован, Забит Ризванован ва масабурун къаматри чи риклера квалнава.

Анар РАМАЗАНОВА

* * *

Акуна-такуна 3-курсни чна акьалтларна. Гила практикадиз "Лезги газетдин" редакциядиз рекье тун. И югь за еке гьевесдив гуьзетзавай, вучиз лагьайтла заз чизвай дидед члалакай заз авай чирвилер мадни гегьенш жедайди.

Ингье гьа югьни алуькьна. Къанни пуд лагьай июндиз зун зи юлдашарни галаз ирид лагьай мертебада ава. Ина акл гьиссна хьи, на лугьуди жуван хайи кваллиз атанва. Чун милли газет вилик финин кардик важиблу пай кутур хейлин рухвайрин кьисметрихъ галаз танишарна. Гьажибег Гьажибегов, Зияудин Эфендиев, Гьажидали Алиберов, Исмаил Вагьабов, Къазиди Къазиев, Имамудин Апаев, Агьмед Агьмедов, Зейдуллагь Мегьтиев, Касбуба Азизханов, Ибадуллагь Тагьиров хьтин ксарни тур гелер квахъ тавунвайди, абуру кутур жигьир шегьре рекьиз элкьвенвайди чир хьана...

Суьгьбетрилай гуьгьуьниз чун къабулнавай редактор дикъетдивди чаз килигна, ахла ихьтин тапшуругь гана: "За квевай пака чи гуьруьшдикай куь фикирар гуьзетзава".

Виридан чина хьвер авай: гуьруьш виридаз бегенмиш хьана. Амма зи риклик са гьвечли хьтин кичлелин гьисс акатна: "И члехи тир члалан устаддиз за кхьей гафар хуш тахъайтла вучда?..."

Гуьлизар АБДУРАЗАКЪОВА

* * *

Гзаф мертебайрин дараматда "Лезги газетдин" редакцияди ирид лагьай мертебада вичин чка кьунва. Ана чун дуствилин шартлара къабулна. Газетда кваллахзавай гьар са инсан гуьурмет авуниз лайихлу я, вучиз лагьайтла абуру чпин везифайрив гьакьисагьвилелди эгечзава, патай атай мугьманрихъ галаз милаймидиз рахазва.

Гзаф йисара газетда кваллахзавай чи журналистриз и чка чпин хайи утагъ хьиз хуш тирди чаз акуна.

Мергьяматлувилин къанунралди Къисметди бейкефарнавайбурун къайгъуда

Надият ВЕЛИЕВА

МАЛУМ тирвал, са шумуд варз вилик Махачкъала шегьерда авай набут ва акъулдиз къери аялрин "Къайгъударвал" пансионатда тербия къачур къве гадади ана авай члуру гьаларикай, къилди къачуртла, пансионатда аялриз яшайишдин са жуьрединни шартлар авачирдакай, аялар гатазвайдакай, бегьем тлуьн тагузвайдакай ва гзаф маса крарин патахъай республикадин къилин уполномоченный **Алибег АЛИЕВ** хабардарнай. Дагъустандин ва центральный телевиденидай пансионатдикай передачаар гана, пресс-конференциярни къиле фена. Вири республикадик къалабулук кутуники гагъ са гагъ маса делегацияр атана, инспекторри чкадал ахтармишунар авуна.

Пансионатда алай вахтунда гьихтин дегишвилер арадал атанватла, аялрин гьал гьик ятла чирунин муррадлди аниз и мукъвара зунни фена. Адет яз, аялрин идарайра катакалтугунин, гьарай-звердин, хуьруьнрин гурлу ван-сес жеда. Ина лагъайтла, лал къенвай хьиз, секинзавай. Къериз-цларуз инлай-анлай чинар адетдинбур тушир, кгалубсуз беденар авай аялрин къаралтуяр аквазвай. Къецихъай атай гьар садаз и еке дарамат ичизвайди хьиз жеда. Гьаятдин къерехар тирвал цанвай къацу кул-курси, жуьреба-жуьре рангарин къизилгуьлри, юкьни-юкьвал алай фонтанди и дараматдиз къетлен гузелвал гузва. Къенез гьахъайла, аквада хьи, ина тажуб жедай михъвал ава, дорожкаяр, гебейар эклянава, пенжеррикай гуьрчег пердеяр куьрсарнава, цуьквер эцигнава, дегълизда хуьтуьл диванар, креслояр ава, цларикай гьар жуьредин шикилар куьрсарнава. Вири и шейэри, къисметди бейкефнавай аялрин рикликай хабар къаз пашманвалзавайди хьиз аквазвай.

Ина зун директордин везифаяр вахтуналди тамамарзавай **Гьабибула Агмедович ГЪАЖИЕВАХЪ** галаз гуьруьшмиш хъана. Адавай за пансионатда арадал атанвай крарин патахъай хабар къуна, гьихтин серенжемар къабулзаватла, ина аялрин яшайишдикай, абурун къисметдикай куьрелди суьгбет авун тлалабна.

- Икъван йисара, са жуьрединни туьгмет авачиз, намуслувилелди къвалахзавай чи пансионатдин тивар ик акъатуни работникрин риклериз екез таъсирна. Абуру вирида, ихътин футфа яраб вуч патал ятла лугъуз, тажубвалзава, - къейдзава Гь. Гьажиева.

- Алай вахтунда силсидин органри ахтармишунар куьтягнавач. Гьар юкьуз чи идарадай 4-5 касдиз силсидин тухуз эверзава. Гьелелик чакай акъуднавай делилар садни тестик хъанвач. Директор Зарипат Умаровна Умарханова силсидин куьтягъ жедалди вичин везифайривай къерех авуна. Эгер лугъузвай делилар субут хъайитла, тахсиркарар, гьелбетда, жавабдарвилди члуьгда.

Сифтедай пансионат "Забота" Буйнакск шегьерда кардик квай, - давамарна ада вичин ихтилат. - 1979-йисуз Махачкъала шегьерда цийи дарамат эцигиз башламишна. 1984-йисуз ам ишлемишиз вахкана ва директорвилени РСФСР-дин социальный рекьяй таъминарунин министерствонин отличник, РСФСР-дин соцобеспеченидин лайихлу работник, ДАССР-дин лайихлу муаллим, Гьурметдин Орденрин иеси **Умухайбат МАЛИКОВА** тайинарна. Лугъун лазим я хьи, ам клеви истеммишунардай, вичин хивевай везифаяр намуслувилелди къилиз акъуддай хъсан руководитель тир. Аялриз пансионатда къулай шартлар хъун патал ам гзаф зегьмет члуьгур кас я. Алай вахтунда ам пенсияда ава.

"Къайгъударвал" пансионат медицинадинни яшайишдин жигьетдай къуллугъдай идара я. Ам акъулдиз лап къери 4 йисалай 18 йисал къведалди яшара авай, чпихъ гел-

къвена кланзавай, медицинадинни яшайишдин жигьетдай къуллугъ авунин, чирвилер, тербия, зегьметдин вердишвилер гунин игътияж авай набут аялар яшамиш хъун патал тайинарнава. Алай вахтунда пансионатда 78 аял ава Абуру ина 18 йис тамам жедалди амукъда.

Аялрин церебральный паралич, олигофрения, эпилепсия ва психоневрологиядин жигьетдай маса азарар квай аялар сагъ хъхъана, квачел ахкъалтна, тамамбур жедайдак умуд тлимил кутаз жеда. Гьавилай абуру Буйнакск шегьерда кардик квай "Милосердие" пансионатдиз рекъе твада. Ана абуру чпин умуьрдин эхирдалди жезва.

Азарлу аял тренажерный залда

Пансионатда аялар са шумуд группадиз пайнава: акъулдин рекьяй бегьем туширбур, квачерин, гьилерин, юкьван тарцин гьерекар къайдадикай хкатнавайбур, психопатрин жуьрединбур, акъулдиз тлимил къери тир, чпиз са гьихтин ятлани чирвилер гуз жедайбур. Ина гьакни психикадин жигьетдай лап залан жуьреда азарлу, меселай къарагъиз тежезвай, гьич чпин гьилив сивихъ тлуьри тухуз тежезвай, масадан куьмекдихъ муьгътеж, фалуьджи янавай 15 аялдин группа ава. Абуруз чеб гьинай ва вужар ятла чидач, я гишин, я тух хъуникайни хабар авач. Къве сеферда чхеи, чларар тунвай кыллер, яхун, шуклуь гьилер, квачер авай, аялвилдин бахтлу умуьрдикай магърум и аялар акур гьар са касдин бейни элкъведа, - лагъана чи суьгбетдик экечай директордин заместитель **Тетей Саматовна ГЪАФУРОВАДИ**. - Ахътин аялрин патахъай чи работникри къетлен къайгъударвалзава. Абуруз вахт-вахтунда тлуьн гузва, михъвилерал датлана гуьзчивал тухузва. Аялриз са тербиячиди, са медсестради ва 2 нянкади къуллугъзава, - давамарна Тетей Саматовнади. - Гузвайдини гъевчи мажиб хъайила, ихътин аялрихъ гелкъуьн, гьар юкьуз абурун игътияжар таъминарунни хъайитлани ийидай къвалах туш.

■ **Пансионатдиз аялар гьинай къевезва?** - хабар къуна за.

- Республикадин шегьерин аялрин къвалерай, Каспийск шегьердин коррекционный школадай. Тек-бир диде-бубайри чпини гьйда.

■ **Диде-бубайри аялрихъ галаз алакьа хуьзвани?**

- Са артух ваъ. Са бязибур вацра садра къведа, масадбур галай патахъни килигдич.

Пансионатдин персоналдин къилин везифайрик инвалид аялриз чпихъ гелкъвез, санитариядинни гигиенадин къайдайрал амал ийиз чирун, зегьметдин вердишарун акатзава. Къелиз-кхъиз чир жедай аялрихъ галаз тарсар тухузва, абуруз чарасуз герек тир вер-

дишвилер, 10-дал къван гьисабиз, рангар къатлуз чирзава. Медперсоналди аялрал суткадин къилляй-къилиз гуьзчивалзава. Азарлу аялар больницада эцигна сагъарзава. Пансионатда ЛФК-дин, массаждин, физиотерапиядин кабинетар, тренажерный зал кардик ква. Аялриз йикъа 5 сеферда кфетлу тлуьнар гузва. Суваррин йикъара утреникар тешкилзава, абурун гуьгуьлар эстрададин артистар тир Рукъият Гьамзатовади, Тельмана, Нийрин театри шадарзава.

■ **Къез пулдин такъатрин куьмекар ни гузва?**

- Чи игътияжар РД-дин зегьметдин ва социальный рекьяй вилик финин министерстводи тамамарзава.

■ **Работникринни аялрин арада гьихтин рафтарвал ава?**

- Пансионатда 78 кас работникри къвалахзава. Абуру еке тежриба авай, чпин пешедиз вафалуьбур я. Эгер са къадар мергьяматлу, регимилу тахъайтла, и аялрихъ гелкъвез хъун мумкин туш. Мегер дуьньядин вири няметрикай пай атанвай, дидедин къанвилдин тавазвилер такур балайриз масакла килигиз жедали?! Абуру чпин риклин чими гьиссер аялриз бахшзава, абуруз дидеяр эвеззава.

■ **Къвалахда квел гьихтин четинвилер гьалтзава?**

- Куьлуь-шуьлуь къвалахар чна кваз къазвач. Виридалайни гзаф чи вил алай къвалах и дараматдин къвед лагъай мертеба ремонт авун я. Финансар бес тежезвайвилай чавай а къвалах гьиле къаз жезвач. Гележегда къилиз акъатдайдак чна умуд кутазва.

Суьгбетдилай гуьгуьниз чун Тетей Саматовнадихъ галаз аялар яшамиш жезвай къвалериз килигиз фена. Ина гьар са шей вичин чкадал алаз, сириштада авай. Аялрин

Меселай къарагъиз тежезвай аял

месерин агъар михьи, лацу тир. Гьатта месел алкъанвай, чпин вири "къайгъуяр" гьа месик ийизвай аялрин къаник квай простырални са леке къванни алачир. Кроватар, яру-цлару одеялар веьена, гуьрчегдиз туьклуьрнавай. Пенжерра жалюзияр тунва. Къвалера михьи шагъвар къекъвезва. Нянкайри, гагъ са аял, гагъ маса аял къужахда къаз, къилелай кап алтадиз, тавазвилер ийизвай. Кухняда ашпазри аялриз блинар чразвай. Холодильник ва морозильный камераяр, некледин ва недай-хъвадай маса шейэри ацанвай. Старший медсестрадин кабинетда авай шкафда лазим тир рапар, дарманар авай.

Тетей Саматовнади и еке дараматда заз къалур тавур чка хъанач. Амма заз ана усалзавай са къвалахни акунач.

Лугъун лазим я хьи, анин работникар секинсуз тирди, нервиар атлуьгнавайди чир жезвай. "Са гъевчи мажибдихъ ихътин клеви азарлу, набут аялрихъ гелкъвезвай чаз чухсагуьл лугъудай чкадал чун вири Россиядин вилик беябуьрна. Чи къилиз аялрин къайгъуда аваз ваъ, са ни ятлани и дараматда вил туна ийизвай къвалахар ятла яраб лугъудай фикрар къевезва", - къейдзава абуру.

Чидач, и алаш-булаш, гьахъ-адалат амачир, нефсер азгъун хъанвай девирда тежер кар жеч.

Пешедал рикл алайди

Ярли МАГЪАМДАЛИЕВ

Каспийск шегьердин вилерин микрохирургиядин центрада къвалахзавай сад лагъай категориядин духтур-офтальмолог **АБДУЛАЕВА Маринадин** ери-бине Хив райондай я (шикилда).

Ам 1955-йисуз Каспийск шегьерда чхеи хизанда дидедиз хъана. Гьеле аял вахтарилай Маринади вичин гележегдин пеше анжах инсанрин сагъламвал хуьнихъ галаз алакьалу ийида лагъана фикирнай.

1971-йисуз юкьван школа хъсан къиметар аваз акъалтларай жегьил руш Каспийск шегьерда медуцилицедик экечйна ва 1975-йисуз анаг хъсан чирвилер аваз куьтягна, шегьердин больницада медсестравиле къвалахал аквазна. Амма Маринадиз вичикай къилин образование авай духтур хъунин мурад авай. 1979-йисуз ам Дагъустандин мединститутдик экечйна, духтур-офтальмологвилдин пеше къачуна. Адан намуслу зегьмет гзаф къадар грамотайралди къейднава.

"АЙБОЛИТ"
Чир хъун хъсан я

"Айболит" газетдай.
Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

• **Лимон, апельсин, мандарин, грейпфрут инсандин бедендиз гзаф хийир авай витамин С гзаф квай, имунный система хъсанарзавай майваяр я. Абуру чеб сагълам хъана кланзавай гьар са касдин столдал хъана клада. Гьакни гьар экуьнахъ чими цихъ ва са клус лимондихъ галаз са тлуьрнавай виртни ишлемишун хийирлу я.**

• **Атеросклероз азардин профилактика патал салатдин пешерин, газаррин ва чугъндурдин мижер (вири сад хътин паяр) сад-садак какадарна, йикъа са сеферда 1/4 стакандавайди ишлемишда. Ихътин гьалимади ивдин дамарар хъсандиз михьи ийида.**

• **Нервиар къайдадикай хкатнавайла, хуьрекдин са тлуьрнавай куьлуь авунвай салатдин таза пешерал са стакан ргзавай яд илична, 20 декьикада тада. Ахпа ам къайила куьзна, са гьафтеда йикъа пуд сеферда 1/2 стакандавайди ишлемишда. И гьалима йифиз ахвар текевезвайлани 1/3 стакандавайди куьсудалди вилик ишлемишун хийирлу я.**

• **Къиле сес авайла, экуьнахъ ичи рикелай хуьрекдин 2 тлуьрнавай гьажибугъдайрин члем са стакандавай минеральный чими цихъ галаз хъвада. Сифте къилерай са тлимил сивихъ къведайди хьиз жеда, ахпа ам алатда. Сагъарунин вахт са варз я. Вири пуд курс къиле тухун лазим я.**

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Чалан хазина гвай шаир

Чал хуьзвайди, адан хазина мадни девлетлу ийизвайди, чи фикирдалди, сифте нубатда шиират я. Ингье чи велик икван члавалди вич чи клелзавайбуруз са акван таниш тушир шаирдин цийи "Дамаха кълем" ктаб ква.

Гуьлуьн дад са стлал дадмишайла чир жеда лугъудайвал, Бажиханум ИСАЕВАДИН ктабдини адан успагьи чалан алемдикай хабар гузва:

*И дуьньядал вирибур хьиз, са вад йикъан мугъман я зун,
Аллагъ, Вуна, уьмуьрдикай атлумир зи, инсан я зун.*

*Зун вуж ятла тийижирбур аватла лагъ, чирин за квез,
Цайлапандин цай акьуна, кьве паднавай са кьван я зун.*

*Рагъ хъфена ниснамаз, мичле гьатна чилер, цавар,
Жанауррин хура гьатна, суьруь чклай чубан я зун.*

*Лацу пеле чулав шалдин куьлге гьатна яс я лугъуз,
Жува-жуван сабурдин клукл кукварзавай тлурфан я зун.*

*Зулун гарун хура гьатна, тухвана зи умуддин пеш,
Салан юкьвал тар кьурана, зегъмет квяхъай багъбан я зун.*

*Первердигар, риклин тлалар на заз гайи бахтар яни?
Акьвазарна худ квай демер, хажалатдик пашман я зун.*

*Пудкъанни цуд яш хьанва зи, гьам чуьзавай вахтар яни?
Бажиханум амач лугъуз, кьве агакьдай са ван я зун.*

Ихътин гьамлу, гьа са вахтунда цици, нуфузлу мани... Ада хайи члалаз гьикъан тавар, рангар ганватла аку! Б.Исаевадин ери-бине Кцлар райондин Эчехуьр я. Хейлин йисара хайи макандивай яргъа - Магаданда яшамаш хьуналди, гьурбатдин туькьулвални ватандин ширинвал дадмишнавай Бажиханум Исаевадин кълемдикай "Кефердикай ихтилат", "Зи гьед", "Хва кланзава ватандиз", "Мугъуьббатдин рагъ", "Дамаха, кълем" ктабар хкатнава. Эхиримжиди алай йисуз "Аламдин улубар" сериадик кваз Бакуда чапнава. И макъалада зун шаирдин цийи ктабда гьатнавай анжах гьезелрикай рахада. За умудзава, и кар автордиз вичизни хуш жеда.

*Бажиханум, минет я ваз, рикл регъемир жува-жуваз,
Гьезелри вун лувараллаз хкажда лап цавун юкьваз, - лугъузва шаирди.*

Малум тирвал, гьезел шаркь патан халкьарин шииратда сейли, къадимлу клалубрикай сад я. Рудакидин, Низамидин, Сааидин, Хафизан ва масабурин яратмишунра ада кьетген чка кьунва.

Алим ва шаир Халидин Эльдарова кьейдзавайвал ("Алай аямдин лезги шииратдин лирикадин жанрар", 2014-йис, 74-чин), чи литературада гьезел сифте яз XVII асирда пайда хьана. И клалубда аваз кьенвай шиирар XVIII-XIX асирдин шаирин - Лезги Салиган, Ахцегъви Мирзе Алидин, Штулви Мирзе Кериман, Алкьвадар Гьасанан, Етим Эминан ва масабурин яратмишунра гьалтзава. Гьезелди алатай асирдин 50-90-йисарин литературадин векилрин - Ш.-Э. Мурадован, Ш. Кьафланован, И. Гьуссейнован, А. Алеман, А. Мегъманан, М. Алпанан, А. Исмаилован, Ф. Нагъиеван, З. Кьафланован, А. Кьардашан, Ш. Шагъбалаеван, А. Мирзебегован ва масабурин фикирни вичел желбна.

Бажиханум Исаеванин вич гьезелдин халис устад тирди тистикъарнава. Адан шииратда и клалубдиз хас кьетгенвилер - бейтерин къада (5-12), рифма (аа, ба, са, да...), эхиримжи бейтина автордин твар хьун вилив хвенва.

Адан яратмишунар фикирин хцивилелди, образрин успагьивилелди, члалан девлетлувилелди ва везиндин кьешенгвилелди тафаватлу жезва. Шаирди художественный эсердик лувар кутазвай аллитерацыйрикай, ассонансрикай ва маса такъатрикай гегьеншдиз менфят кьачузва:

*На дастамаз кьачузвай яд зи вилерин накъваркай я,
Йикъа цудра вач вилкай, чилин гьед хьиз кукькьена куз...*

(99-чин)

*Мурадди, са аялди хьиз, сифте камар кьанудаила,
Буьшмедикай цифер хьана, марфад велик акьудна зун...*

(100-чин)

*Кьакъан клунтар, мичли руквар, шуьше хьтин цалциам рекьер,
Живед кьене кафандавай са алемдиз аватна зун...*

(124-чин)

*Кланвиле гумрагъда гум, ракъинин цай рикле твада,
Вергеди хьиз кайитлани, хажалатдик акатдай туш...*

(126-чин)

Инал чаз аквазвайвал, Бажиханум Исаевадин шиирриз милливал, халис лезгивал, халкьулвал хас я. Адан гьезелрин хейлин цларар камалдин, насигьатдин келимаяр-мисалар хьиз кьа-

булиз жеда. И делилди автордин члехи бажарагъдин, устадвиллин гьакъиндай шагьидвалзава. И дережайрив ам агакьарзавайди хайи члалан девлет я.

Кьейд ийин хьи, Кьулан вацун а патавай лезги шаиррин яратмишунра литературный члалан нормайрал са акван амалзава. Гьавилия абурун эсерра кьуба нугъатдин гафар мукьвал-мукьвал гьалтзава. Амма Бажиханум Исаевадин шиирар члалан кьешенгвилел, фасагьатвилел гьалтайла тафаватлу я. Ам михьи литературный члалал кхьиз алахънавайди ашкара жезва.

Мана-метлебдин жигъетдай "Дамаха, кълем" ктабда гьатнавай гьезелар кланвилекай, уьмуьрдикай, яшайишдикай, кьакьатуникай... кхьенвайбур я. Абурай неинки автордин шаирвиллин майилар, итижар, гьакъни адан риклин батинда хвенвай паклу гьиссер, фул квай сирер, эрзимин мурадар, уьмуьрдин асас макьсадар ачухдиз аквазва. "Сусахъ галаз бахтар гьидай гуьзгуь хьиз, рикл михьи я зи" лугъузвай Бажиханум Исаева девирдин вири имтигъанрай халис кьагъриман хьиз виклегъдиз экъечина, гьич садрани ада вичин чандин такъатсузвал ва руьгъдин ажувал кьалурнач. Месела, дидедай велел кьакьатун члехи бедбахтвал, хажалат я. Ихътин завал шаирдиз акунва: ам вичин хцикай магърум хьана.

Жавагъирар хътин эсерар арадал гъун патал я члехи шадвал, я пашманвал гьиссна кланда лугъуда. И фикир керчек тирди Бажихануман шиирри мад сеферда субутзава. Жегъилзамаз рагъметдиз фенвай хциз кхьенвай гьезелар гьакьикъатдани амайбурулай кьуватлу, таьсирлу я. Абуру клелзавайдав автордихъ галаз санал адан члехи дерт пайиз тазва:

*Цавун юкьвал рагъ ргазмаз, куквал юргъар, сел авахъна,
Фир-тефир пад чир тахъанмаз рехъ элкьевена, гел какахъна.*

*Гарар хьана, цифер хьана, бахтни фена хцихъ галаз,
Уьмуьрдик са дад кумукънач, зи шадвилел хъел алахъна...*

(130-чин)

Эхъ, шаирди "тлалабай туш ихътин уьмуьр", адан "цукьверал мур ацукъна, йикъар зарул, йифер сефил" хьана.

Ик, шаирди, художикди рангаралди суьрет чуьгвадай тегьерда, фасагъат члалан куьмекдалди вичин кьисметдиз мугъман хьайи чулав легъезар ачухарзава. Амма вахтунди вири хирер сагъар хьийида лугъуда. Йикъахъ йиф галайвал, хьсанвилерихъ такланвилер, кьенивилерихъ чурувилерни жеда. Им тлебиатдин къанун я ва адахъ галаз садавайни гьужетиз жедач. Амма экуь гележегдик умудар кутуна кланда. Тахъайтла, "ви гьезелрин вилерилай датлана нагъе, шел авахъда" лугъуз тистикъарзава шаирди. Вичин руьгъдин кьуватрихъ инанмиш Бажихануман зарул хьанвай йикъарни сефил хьанвай йифер ракъинин нурарини вацран ишигъди чими ва экуь хьийидайдал шак алач. И кардихъ шаир вични клевелай агъунихъ себебар авачиз туш:

*Вучда закай шаир хьана, ялав кьуна куз тахъайла,
Хайи элди, хуьруьз-кваллиз са клус хийир гуз тахъайла.*

(132-чин)

Гьакьикъатда и кьве цар адан вири яратмишунрин эпиграф яз гьисабуниз лайихлу я. Абура Бажиханума вичин шаирвиллин ферз дериндай аннамишнава ва ам сьийвилелди кьиле тухуз алахънава.

Заз жуван гьевчи макъаладин эхирдай лугъуз кланзава: яшамашрай лезги поэзия ва адан жебехана чпин бажарагъдалди девлетлу ва адлу ийизвай Бажиханум Исаева хътин члалан устатар! Агъадихъ чна шаирдин кьве гьезел гузва.

* * *

*Агъзур сувар атайтлани, зи сефил рикл шад хъжедач,
Виш хунчадиз уситлаяр чрайтлани, дад хъжедач.*

*Уьлуьгъ хьтин чукулудин мурз, ацукъарна хуьтуьл риклеп,
Тлал галуькна чклай гьиссер, сабурдивай клватл хъжедач.*

*Акуна заз ажалдив гвай аламатар, чулав рангар,
Хажалатар аманат гвай зун бахтлурбуз сад хъжедач.*

*Зи пудакай сад тухвана, чилин чулав кьатарик ква,
Диде, на члар чухваналди, гьилер кьаз хва мад хкьедач.*

*Бажиханум алцурарна, эвел гана, ахпа кана,
Алугарна барбатл хьайи гуьлуьшандиз гад хкьедач.*

* * *

*Гьайифар кьез пашман жеда кланидавай кьакъатайбур,
Дуьгуьрдин гел пеле амаз ярдин клвалай акьатайбур.*

*Кьенеррин кьил са залумдин гьиле гьатна твал илигиз,
Чукуриз каш, ял къадалди клвачер хана галатайбур.*

*Виликамаз чир тахъана кьилел кьведай мусибатар,
Ярди гайи цукьверал нур, зар аламаз гагъатайбур.*

*Пара ава са тахсирни, гунагъ таур гунагъкарар,
Мугъ квяхънавай фереди хьиз, лувар кудна алатайбур.*

*Бахт виридаз сад хьиз гудач, я девлетрихъ кьачуз жедач,
Фад куьцудай уьмуьрдикай мурад кьилиз такъатайбур.*

*Дерт ахъаяй бахт тахъайдаз, даях хуьхъ вун, Бажиханум,
Кьужахда кьаз хкаж хъия тахтунлай аватайбур.*

Цийикла туькьуьрунар герек яни?

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

(Эхир.Эвел 25-26-нумрайра)

Азер Каимован кьейдера кьве тахан гьарфарин ихтилат куднавай. Им гьакьикъатдани вичиз кьетген фикир гана кланзавай месэла я. Мисал яз, тар, кул, тум, пар, чам, чил, чара гафарихъ са шумуд ма-

на ава. Кхьинра абурун манаяр тафаватлу авун патал кьве тахан гьарфар (чил-ччил) кардик кухтуртла хьсан жеда. Амма Фейзудин Нагъиев и кардихъ галаз рази туш. Ингье ада вуч лугъузватла: "Лезги члалан кьетленвилерикай сад - чи члала нефес галай ва нефес галачир сесер квай гафар пара ава: кхар - кар, кхул - кул, пхар - пар, тхам - там, тхар - тар, тлум - тум, чхам - чам, чхара - чара, ччил - чил ва мсб. Са гьарфуналди кьве сес эвез авурла, кхьенвай шейунин манадай кьил акьатун четин акьваззава. Месела: ада чуру тунва; абур чара хьана хъфена; за патрум тфенгда авайвал туна; ада тум веъена ял язавай; ам кул кьачуна хъфена; гьайванди рекьин кьекьуьндилай чан гана ва мсб.

Нефес галачир агалхъай сесер кьве тахан гьарфаралди кхьин виже текъевезвайди вахтунди вичи кьалурна. Ик кхьини бязи лезги гафар клелиз четинарзавай: кКлал, кКлана, пплер, ццлер, цце тун..."

Якьин жезвайвал, шаирди кьве тахан гьарфар "н" лишандалди эвезун теклифзава.

Литературный члала ихътин кьайда деб хьанва: урус члалай чи члалаз атанвай гафара эгер "б" гьарф абурун юкьва аватла ам хуьзва (мисал яз, "культура"). "б" гьарф гафунин эхирда авай дуьшуьшра ам падежриз пай жедалди хуьтуьлвиллин лишан квяхъзава (область - областдин, областдиз).

Чахъ нугъатар пара ава, литературный члал - сад. Ам хуьн ва еримлу авун чи умуми буржи я. Эгер "чун гьахъ, куьн батлул я" лугъуз, члалан жигъетдай реформаяр тухуз хьайитла, адан кьисмет гьихътинди жеда?! Члалан алемда тваз кланзавай гьар са цийивилел, ирид сеферда веревирд авуна, ахпа теклифна кланда. Хусуи фикирар, теклифар гзаф жедайди я, илитун герек туш. Винидихъ ганвай мисалрай аквазвайвал, члала бязи дегишвилер чеб-чпизни жезвайди я. Кар халкьди кьабулунлай аслу я. И рекье чун сад хьана кланда.

Цийи ктаб "Хуьлуьдар ва хуьлуьдвийар"

Ихътин твар алаз Рутул райондин Хуьлуьдрин хуьрйи тир фадлай чи газетдихъ галаз алакъа хуьзвай Саид-Агъмед АБДУРАШИДОВАН ктаб чапдай акъатнава. Авторди, тарихдин кьатариз сиягъат авуналди, хуьр гьикл ва мус арадал атанатла, дегъ девирра ина гьихътин вакъаяр кьиле фенатла ачухарнава. Ктабда гьакъни Хуьлуьдрин хуьре яшамаш жезвай тухумрикай, абурун бинейрикай, машгьур векилрикай, тарихдин гьумбетрикай шикиларни галай итижлу, метлеблу макъалаяр, очеркар, зарисовкаяр гьатнава.

Кьейд ийин хьи, авторди чи йикъара Хуьлуьдрин хуьр авай гьалдикайни, адан къаматдикайни, ина кьиле фенвай дегишвилерикайни, мярекатрикайни кхьенва. Ктаб арадал гъун патал Саид-Агъмед Абдурашидова яргъал йисара дурумлудаказ зегъмет чуьгунва. Гьавилия и кьвалахни метлеблуди, ерилуди, тамамди хьанва.

Зи цъмцърни я квез цхшар

Нариман КЪАРИБОВ

Дагъустан я!

Яд уьлкведай атай касди
Тахминан заз гана суал:
- Чин такьуна, на лагь заз дуьз?
Гынага я ваз масан юрд, квал?
Заз лагъана: - Дагъустан я!

Са пад - дагълар, са пад тир гъуьл,
Аквас ачух жедай гуьгъуьл,
Буюр, ша луз, эгъли, жегъил,
Гыи макан я къадайди гъил?
Заз лагъана: - Дагъустан я!

Мецераллаз ширин суьгъбет,
Дуствилелди члугвас зегъмет,
Сада-сadan хуьзвай гъурмет,
Гыи уьлкве я авай миллет?
Заз лагъана: - Дагъустан я!

Рикле экуь мурад аваз,
Абад хьунухъ Сибир, Къафкъаз...
Кам къачузвайда пакад йикъаз,
Мад рахадач, жаваб це заз?
Заз лагъана: - Дагъустан я!
Дагъустан я, Дагъустан я!!!

Самур вац

Чи члехи вац! - чи шагьдамар,
Я Самур вац! я Самур вац!
Гыикъван эхда дердер гъамар
На, Самур вац! на Самур вац!?!
Кыл веняйгуьз авахъиз физ,
Къерехрилай алахъиз физ,
Къал къачуна юкъуз, йифиз,
Вав вуч хабар гва, Самур вац!?

Лезги чили хайид я вун,
Виш асиррин шагьид я вун,
Мерддиз эхай тлурфан, чайгъун,
Хва Самур вац! хва Самур вац!

Чи элдихъ са мурад ава:
Сад хъхъунин макъсад ава.
Вунни хъухъ чаз шерик, дава,
Ша, Самур вац! ша, Самур вац!

Ноябрь 2015-йис

Муьгъ

Яраб валай гыикъван фенатла
инсанар?
Къуба патаз, Куьре патаз элячлиз.
Къве падни я хайи Лезги
маканар -
Мублагъ чилер, дем къачузвай
ислягъдиз.

Эхъ, ислягъ я, сабурулу я
къве падни,
Чаравилин пар алатлан
къуьнерал.
Са пад ятлан квал-югъ гегъенш,
азадди,
Муькуь пата цлар атлузва
гъенерал.

Храх-Уба, Урян-Уба - хуьрер чи -
Тикрарзава, анклавар я лугъуз.
Цийи хъийиз куьгъне хъанвай
хирер чи,
И чилерик вучиз куь пай ква
лугъуз?

Ик! ятлани давам гузва чи элди.
Сабурлу хъун чи бубайрин
веси я.
Сад хъхъунихъ фадлай амай
цигелдиз,
Амма къени гуж къалуруниз
акси яз.

Лугъузва: чаз къал акъудун туш
герек.
Гъахъни акъул ишлемишда
гъар пата.
Шагьдамар вац! - Самур жеда
чаз дестек,
Чи эрзиман сад хъхъунин
кар патал!

Муькуьни чаз лугъуз ава датлана:
- Эй, лезгиар, Шарвилдин
варисар,
Къве патайни вири сад хъиз атана,
Къурмиш ая зи винел гур
межлисар!

Шегъре рекъин къерехравай
Лезги хуьрер акур члавуз,
Мецел алаз ширин аваз,
Клан жеда заз лув гуз цавуз.

Гъанай-ирид цаварилай
Къурушдизни килигдайвал,
Зи хуьр, цифед кавал галай,
Лап Меккедив гекъигдайвал.

Вакай за мад къена члал,
Ашкъи, илгъам кватлна михъиз,
Акъахна тик тепед куквал,
Зи аялвал рикел хъиз.

Шимед чинай уьфт язавай
Сваларивди рахана зун.
Бенешайрин мезредавай
Вилеривди рахана зун.

Гзафбуруз сир ятлани,
Заз ачух тир сегъер я вун!
Къакъан дагъдин хуьр ятлани,
Зун паталди шегъер я вун!

Са хуьр - дагълара, садни
дуьзенда -

Къве Къуруш авай бахтлу кас я
зун.
Рикел акъалтзава герен-геренда
Къванцин тик часпарни
тваларин жугъун

Бубадин квалерин "сергъятар"
гъвечли,
Заз чеб масан хъайи лап гва
эвелдай.
Рагъ авай юкъузни, йифериз
мичли

Зун паталди вири дуьнья
эвезддай.

Сана - аялвал, сана -
зи жегъилвал
Фена, къилляй-къилди шадвилев
ацлай.

Яраб кас аватла, хъанвай
пехил зал,
Заз къве хуьруькайни ава лугъуз
пай?...

Жув къе аватлани гурлу шегъерда
Рики дал ялзава багъри
ужагъриз,
Дарих хъана хъфейла заз гъар
сеферда,
Клан жеда къве Къурушни къаз
къужахда.

Декабрь 2015-йис
Тамун юкъвай гъарайзава
кукупди.
Яраб къушрав вуч хабар гватла?
Вичин саягъ са зилдин ван
акъудиз,
Гыисабзавай бур нин йисар ятла?

"Ку-ку..." ийиз гыисабзава кукупди,
Белки, зунни кватла адан
гыисабрик.
Гыилер, квачер агажарна
кпулди,

Таб гуз авай къуьзуьвилин
азабриз.

Къибледихъ физвай дурнайрин
жергедик

Какахъна фена вун.
Зун ава давам гуз теквилин,
живедиз

Хкведатла лугъуз вун.
Заз вучин, буш умудри
бамимшзава рик!,
Къуразва хъи беден.
Дертлу яз агъуз хъайи къил
хъжезмач тик,
Мад хъанва сергерден.

И сеферда вун, яр, элкъвен
тийидайдакай
Атайла пис хабар,
Гыижрандин накъваривди шиир
къхъиз вакай,
Ацурзава за чар...

Садлагъана гар акъатна,
Чил марфади гатазва мад.
Гыляй клани яр акъатна,
Зун дердери жакъвазва мад.

Ярди къин къаз заз гаф ганай,
За вун текдиз тадач лугъуз.
Женнет - багъда къатканва ам,
Зун бейчара ама ялгуьз.

Масан я

Хайи лезги чил гыикъван я масан:
Такабур дагълар, вац!
Самурдин там!

Хъуьтлуьз къалин жив, гатфариз
лейсан,
Гатуз - багълара билбилрин
макъам.

Къалин векъерай къудгада
туртур,
Лекъер вилив хуьз уьфт яда
свелди.
Булахрин шуршур, яйлахрин
махпур,
Лацан суьруьяр ялзавай чпелди.

Бубуни алван, бенешва, марвар...
Вири цуькверин авач сан-гыисаб!
Йифен зегъемни, пакаман
шагъвар,
Чарчардин ядни кутадай за гъаб.

Заз лагъанвай бур чи чилин хайи
Гур тлехиатдин са пай я гъвечли.
И багъда девлетар Реббиди гайи
Саламатдиз хуьш пак буржи я чи.

Тарцин куква ама са ич
Хъуьхъверив яр къекъифнавай.
Ярдин чиниз ухшар тир вич,
Гъайиф, атлуз хъанач завай.

Фикирна за, амуькрай ам,
Билбил къушраз ем жедайвал.
Гатфариз мад ягъиз макъам,
Багъда манид дем жедайвал.

Тарари бул ахъайда цуьк,
Гена къакъан бегъер жеда.
Билбилдини шадда зи рик!,
Мецел ширин шекер жеда.

Кактус

Цацун тандай ахъайна цуьк -
Жив хъиз лацу цуьк,
Зи шадвилев хъана шерик
Кыл хъажна тик.

И кардал зун хъана мягътел,
Булдиз килигиз.
Вун авай къаб къуна метел,
Чилел техцигиз.

Амма, са югъ алатайла,
Хъана вун пузмиш,
Гыинай тиртла вал атай а
Завал, ваз къимиш
Тавуна, вун цурурайди,
Жив хъиз са йикъан,
Зи шад гыиссер, члугур валди,
Низ хъана таклан?..

Килигзава зун ви тандиз,
Яз ийир - тийир.
Цуьк, лагъ, вучиз са йикъанди
Хъана ви уьмуьр?..

Рекъе

Низ чиди къуьд, гад за гыикъван
гыисабнатла,
Бахтлу тир декъикаяр, версер
и рекъин.
Яраб и сеферда къисметди
табнатла,
Лугъуз, фикрирз ама зун
къве риклин.

Поезд физва са къатда, атлуз
ийифен мич!,
Къулухъ туна Дербент, Ялама,
Худат.

Зи ахвар квахънава, садрани
тахъай кич!,
Гъатнава рикле зайифариз кланз
къуват,

Зи гыилерин, квачерин чир
тежез галат.

Гагъ-гагъ лап яхдизни алудиз
кланз и рехъ,
Пелелай михъиз хушбахтвилин
гъекъ,
Муьгъуьббатдин гъекъ ярдин
теменрин,
Атирдив ацлай хур гуьлчимен
тир...

Гила зун текдиз физва Бакудиз,
Виликан гъевесни ашкъи амач
чанда.

Ак! я хъи, физва къе дертни гъам
алудиз,
Зи ашкъидин къил хъайи ярдин
ватанда.

Ингъе йиф акъатзава, цаву гузва
лаз,

Поездни Бакудиз жезва лап
муькьва.
Гъамиша чими шегъер къе къайи
хъиз я заз,
Пашман гыиссери тунва зун
юкъва.

Амма ятлани элкъвенач
къулухъ,
Таниш чкайри ялна зун чпел,
Гурлу куьнейра къекъевезва
махлукъ,
Зи яр гъамишалугъ яз амуькай
цигел...

...Мугъ квахъай къуш хъиз, атана
текдиз,
Зун Бакудава, кхъиз дертлу члал,
Аквасватлани къуд пад безекдиз,
Чарчел аватна накъвадин
стлал...

Март 2016-йис

Цуькверин сувар

Ася Абасовадиз

Гъар сеферда чи дагълариз
Атайла гатфар,
Чи эл жеда къурмиш ийиз
Цуькверин сувар.

Къуруш, Мискис, Теки, Миграгъ -
Мад вири хуьрер,
Фад къарагъда, гуьзетиз рагъ,
Чинра аваз хъвер.

Шад манийрин ацалтда ван
Чуьлдал, дерейра,
Рушар, кватлиз цуьквер алван,
Фида мезреирз.

Сада-садаз бахшда тажар,
Тлалабиз бахтар,
Гъа ик! фида, течиз мажал,
Гур жегъил вахтар.

...Ятлани им шаддай риклер
Сувар, гурлу мел,
Ви хуьр амач, ама цуьквер,
Рушарихъ цигелз...

Эминхуьр

Ажеб гуьзел тлвар ала вал -
Эминхуьр.
Ачух сегъер, яр ала вал,
Секин хуьр.

Къуд пад гегъенш
уьзуьмлухар -

Шербет я.
Татурай гыч винел жив, хар -
Девлет я.

Ви члереирал чубарукрин
Къал ала,
Ви куьчейрал хуш суьгъбетрин
Звал ала.

Шарвили хъиз мерд рухвайрин
Майдан я.
Гуьзел Тамум, Туьквезбанрин
Макан я.

Пакад йикъан агалкъунрин
Замин хуьр.
Вун Эмин хъиз хуш я риклиз
Эмин хуьр.

Кириви АДЛХАН

Азиз рушар

Хъуьрез физва куьн рехъ къуна,
Къуд пата ван хъуьрез туна.
Куь юкъвай заз яр акуна,
Патав акъваз, азиз рушар.

Булушкайра къашар авай,
Тлавусриз куьн ухшар ава,
Цлемужуьд дуьз яшар авай,
Шад я къуьгъваз, азиз рушар.

Дердер - гъамар къамир клула,
Цлай тур хъуьтлуьз кваллин къула.
Фитне хъайила, къадай тула,
Эвера заз, азиз рушар.

Бендер лугъуз рик! дакъвада,
Жегъил гада квез аквада.
Алдахариз квез къуьгъвадай,
Вахтни це заз, азиз рушар.

Шал хкана за Тифлисдай,
Ихтибарнач за иблисдал.
Туьтуьнални къуьл илисдалд,
Гатана къаз, азиз рушар.

Манияр лагъ зазни куьне,
Тфенг - хата твамир къуьне.
Гадар шейэр авай куьгъне,
Ашкъи кутаз, азиз рушар.

Ша зи багъдиз, ацукъа куьн,
Адилханан яхъ клевиц къуьн,
Чандай акъуд аяз хъуьтлуьн,
Хъвер рикле тваз, азиз рушар.

Яр хъел хъана

Ацукънава хиялариз,
Рахан тийиз, вун хъел хъана.
Килигначир зи гъалариз,
Вуж къе, яр, на рикел гъана?
Зун рахайла жаваб ганач,
Гъайиф, вакай вил атлудач.

Жаза гуь заз, гуьгъуьл ханач,
Кландач лугъуз, темен гудай.
Ша, тамамар за лагъай кар.
Хуьзвач хура за хиял дар.

Пашманвили рик! ийиз тлар,
Регъят жезва къурла ви тлар.
Яр хъел хъана риклиз кландач,
Ви шумал буй хуш я лап заз.

Катда кпул авай чанда,
Багъишайла хъвер, зи гыл къаз.
Лацу я ранг - шекерни кьел,
Инжиклу куьн ийидач гыч.

Рази ийид ам гана кьел,
Яр хъел хъана, кутамир кич!
За акъудда гуьжет къилиз,
Гъерекатна жигъирдай физ.

Килиг зиринг ачух гылилиз,
Гъазур хъанвай къенфетар гъиз.
Хуп! ширин я а ви плузар,
Некъи хътин аквасвай хуш.

А вун къекъвей тепе - къуза,
Яр, хъел жемир, вун агъа туш.

Алагуьзли

Акурла вун зи шад риклиз,
Регъят хъана, алагуьзли.
Хиялар зи михъиз чкллиз,
Чилераллай, алагуьзли.

Чин акуна ви заз дугъру,
Патав тамир ничхир, угъру.
Пакам рагъ хъиз, бажарагълу,
Тепедаллай, алагуьзли.

Ялавар зи твамир хура,
Кичлээр гуз, - зи чан сура,
Пис ниятар вуна члура,
Маркуналлай, алагуьзли.

Ажуз хъанвач зи рик! гъеле,
Экуьз ама вилин къеле,
Къекъеведа зун мад ви геле,
Чередаллай, алагуьзли.

Гатфар бере, дагъ хъиз акур,
Цуьк акъудай багъ хъиз акур,
Пакаман шад рагъ хъиз акур,
Вун заз машгъур, алагуьзли.

Эциг тийиз вун чилерал,
Хаму кард хъиз къаз гыилерал,
Дамахта бул ви вилерал,
Халис куркур, алагуьзли.

Ви вил галай муьгъман багъа -
Адилханаз мани лагъа.
Шад жедайвал чуьлни дагълар,
Гуьгъуьл къалур, алагуьзли...

Вирироссиядин конкурс РД-дин культурадин министерстводиз диплом

Гъазурайди -
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И мукъвара Башкирия Республикадин меркез Уфа шегерда кыле фейи РФ-дин культурадин министерстводин Координационный советдин заседанидал Дагъустандин культурадин министерстводив "Россиядин Федерациядин субъектрин арада культурадин хиле государстводин исполнительный органрин Вирироссиядин конкурсда виридалайни хъсан тежриба" 2-чкадиз лайихлу хъанвайвилини гъакъиндай диплом вахкана.

Къейд авун лазим я хьи, жюриди чи республикадин культурадин министерстводин зегметдиз, пешекарвиллиз ва санлай республикадин культурадин идарадин нетижалу кваллахдизни еке кыммет гана. Эхиримжи йисара Дагъустандин культурада агалкунар кыле фенвайдакай инанмишвилелди лугъуз жеда: хъсан патахъ дегишвилер адетдин культура хуьнин ва вилик тухунин хиле, искусстводин пешекарвиллин жуьрейрин тереф хуьнин, Дагъустандин культура Россиядин ва виридуьньядин культурадин майданра раиж авунин, культурадин идарайрин **сетар** гегеншарунин ва абурун материально-технический база мягкемарунин, культурно-просветительский цийи проектар кылиз акъудунин... рекъерай хъсан патахъ дегишвилер хъанва.

Дербентда Дуьньядин культурайрин ва динрин тарихдин музей ачухна ва агалкунралди кваллахзава. И мукъвара ана кьетен проект - Мобильный аудиогид - кардик кутунва. Адан кумекдалди Дербент шегердин ва Дербент райондин культурадин еке метлеб авай чкайриз тамашиз жеда. Идалайни гъейри, къадим и шегерда "I Пётрдин квал" Музейдин комплекс

ачухнава. Алай вахтунда ам, са шакни алачиз, республикадин виридалайни важиблу ва виридалайни гзаф инсанар тамашзавай чкадиз элкъвенва. Махачкъалада, Дагъустандин госфилармониядин цийикла туьхлуьр хъувунвай Гатун майданди 30 йисуз кардик квачиз хъайидалай кьулухъ эхирни кваллахзава.

Региондин культурадин тарихда хъанвай важиблу вакъийарикай садни Шииратдин театр арадал гъун я, са куьруь вахтунда анаг шииратдин гафунин къадир авай ксарин рик алай чка хъанва.

Дагъустандин культурадин министерстводив ва и кьурулушдик акатзавай хилерини музыкадин, театрдин ва фольклордин гзаф къадар фестивалар кыле тухузва, чехи выставкаяр тешкилуниз талуьк проектарни кылиз акъудзава. Къейд авун лазим я хьи, Дагъустандин халкьарин адетдин культура квачел ахкъалдар хъувунизни артух фикир гузва. Р.Абдулатипова кыл кутуналди вири районра Россиядин халкьарин адетдин культурайрин 263 центр арадал гъанва. Абурун халкьдин культура - манияр, кьуьлер, алукдак пекпартал арадал хкидай, вилик девиррин адетар квачел ахкъалдар хъийидай культурадин мукарриз элкъвенва.

Дербентдин -ЮНЕСКО-дин виридуьньядин ирс тир объектдин- 2000 йисан юбилейдиз талуькарнавай мярекатар неинки са Дагъустан, гъакни вири Россия патални пара важиблу ва лишанлу вакъидиз элкъвена. Шад мярекатар республикада кыле тухвана, Москвада Государстводин Кремлдин Дворецда ва Государстводин тарихдин музейда, ахпа Парижда ЮНЕСКО-дин Штаб-квартирада давам хъхъана.

Алай йисан майдин вацра Азербайжанда Дагъустандин йикъар кыле тухунни международый еке проектдиз, шад мярекатдиз элкъвена.

Лап хъсанбур къейдна

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

27-июндиз Дербент районда жегилрин югъ шад гъалара къейдна. Сятдин кьудиз райондин администрациядин гъаятдиз хуьрерай жегилрин тешкилатрин дестеяр къвез гатумна. Инал, жегилрин дестейрилай гъейри, спортда агалкунар къазанмишнавай спортсменар, райондин школайрин КВН-дин лигадин гъалибчияр, "Къуллугъиз гъазур я" военно-спортивный къугъунрин финалистар, 11-классар къизилдин медалдалди акъалтарнавай-бур, райондин волонтеррин дестеяр, диде-бубаяр, школайрин директорар ва муаллимар кватI хъанвай.

Мярекатда Дербент райондин кыл Мегъамед Желилова, райондин ва шегерин военный комиссар Адил Къулиева, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Римма Касимовади, райондин администрациядин кьурулушрин руководителри ва масабур иштиракна.

КватI хъанвайбуруз сувар тебрик авуналди, М. Желилова гъар несилди и вакъиа кьетен гъевесдалди кыле тухун адет хъанвайди къейдна.

- Жегилрин югъ - им цийи рекъер жагъурунин, абурун ачухунин ва виклеь умудар кылиз акъудунин сувар я, - къейдна ада. - Алай аямдин жигилрин вилик вири ракарар ачух я. Къе чавай чи райондин кьегал инсанралди, са шакни алачиз, дамахиз жеда. Абурун арада кар алакьдай пешекарар, хъсан тешкилатчияр, бажарагълу художникар ва музыкантар, спортда агалкунар

къазанмишнавайбур ва хуьруьн майишатдин зегметчияр ава. За квез агалкунурив ацъай уьмуьр ва бахтлу гележег алхишзава.

Администрациядин актовый залда давам хъайи мярекатда келунра лап хъсан агалкунар къазанмишнавайбур къизилдин медалар гуналди тебрикна. Алай йисуз райондай тир 50 жаван къизилдин медалриз лайихлу хъана. Райондин кыли абурун грамотаяр, къизилдин медалар, яру аттестатар ва гъвечи пишкешар вахкана. Абурун арада Белиж поселоқдин школайрин аяларни авай. Ингъе абуру: Самед Бабаев, Бесханум Залова, Абакар Шихкеримов, Гъажимурад Беглеров, Милена Междидова, Сабина Асанбегова, Камила Искьова, Белла Нуралиева, Тамилла Тагъибегова, Милана Бабаханова, Абдулжабар Ширинбегов, Анвар Ибрагъимов, Замидин Качаев, Нателла Шайдабегова, Милена Гъасанова, Жасмина Азимова ва масабур.

Хуьруьгани тарихдин музей жеда

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Ахцегь райондин Хуьруьгрин хуьрени тарихдин ва край чирдай музей жеда. Райондин регъбер Осман АБДУЛКЕРИМОВАН тапшургуьдалди Хуьруьгрин хуьруьн кыл Марат РАМАЗАНОВА яргъал вахтунда ишлемиш тийизвай куьгъне туьквендин дарамат музей патал хкъана. Алай вахтунда хуьруьн администрацияди тешкилнавай эцигунрин бригада ремонтрин кваллахрив эгечинава. Милли тарихдинни культ урадин къадир авай хуьруьгвийри гележегдин музейдин ядигарар - яшайишдин куьгъне къаб-къажах, хизанрин архиврай итижлу документарни шейэр кватIзава. Музейдин са къадар экспонатар хуьруьн школадин тарихдин кабинетда ва культурадинни ял ядай Центрадани (КДЦ) ава. Абурун музейдиз вахкуда.

Музей патал туьхлуьр хъийизвай дарамат виликрай хуьруьн жематдин кумекдалди эцигнавай са магъледин мискин тир (Хуьруьга вири 5 мискин авай). Советрин девирда ам туьквен яз ишлемишна. Эхиримжи 20 йисуз хуьруьн администрациядин балансдал алай ам гадарна, ишлемишиз техжер гъалдиз атанвай.

Хуьруьн музейдин месэладив, дугъри я, инсанар виликдаини эгечинай. Тахминан 25 йис идалай вилик гъа и мискинда хъайи туьквендин заведующий Сефер ИБРАГЪИМОВА (ихтилат кватай чкадал къейдин, адалай гъейри и рекъай Дагъустанда Ленинан ордендиз лайихлу хъайи мад маса кас авач) кыл кутуналди ва хуси такъатрихъ Дунгарин кимин мискин гуьнгуниз хкана ва хуьрряй 200-дав агакьна гъар жуьре ядигарар жагъуруна, музейда эцигна.

1990-йисара чкадин ругъанийри мискиндин квал вичин тайин рекъе ишлемишун патал музейдивай вахчунна. И кар акур хуьруьн школадин директор, ДАССР-дин образованидин лайихлу работник Гъажимегъамед МЕГЪАМЕДОВА милли культурадинни тарихдин ирс хуьн патал музейдин экспонатар патал школада кылдин пилI чара авуна. Исятда абурун школадин цийи дараматда хуьзва.

- Музей патал чна туьхлуьр хъийизвай дарамат ишлемишиз тежер гъалдиз атанвай. Кылди къачуртIа, къавай тилияр къвезвай, сувагъар алатнава, тахтадин пол амач, рак-пенжер ктанва. Абурун чна тамавилелди дегишарда. ГъакI дараматдин винел патан акунар ва вилик падни гуьнгуниз хкана кванзава,- лугъузва муниципалитетдин капитальный эцигунрин хилен начальник Алихан Ибрагъимов.

Ремонтрин кваллахар гъилевай йисан 3-кварталдиз бегъемарун планламишнава. Ватанперес инсанрихъ галаз санал хуьруьн музей туьклуьр хъувунин карда, рагъметлу буба рикел хкун ва адан кар давамарун яз, алакьдай кумек чна винидихъ тIвар кьур Сефер Ибрагъимован хва, райондин счётный палатадин председател Шемсидин ИБРАГЪИМОВАНИ ийизва, сагърай!

Къизилдин медалар вахкана

Гъазурайди -
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

30-июндиз Мегъарамдхуьруьн райондин администрациядин дараматда школаяр акъалтарнавай жегилрин къизилдин медалар вахкуниз талуькарнавай шад мярекат кыле фена. Ана Мегъарамдхуьруьн райондин кыл Фарид АГЪМЕДОВА, депутатрин собранидин председатель Абубакар ХАНМЕГЪАМЕДОВА, образованидин управленидин начальник Улубег АБЕЙДУЛЛАЕВА ва жавабдар маса ксари иштиракна.

Залда школа хъсан кыметралди акъалтарнавай аялар ва абурун диде-бубаяр,

школайрин директорар кватI хъанвай. И юкъуз Ф.Агъмедова школаяр лап хъсан кыметралди акъалтарнавай 29 касдив яргъал йисарин зегметдин нетижата къазанмишнавай къизилдин медалар вахкана.

Вичин рахунра Фарид Агъмедова аялриз тарсар гайи муаллимрини еке пай кутунвайди къейдна. Школайра виридалайни хъсандиз келнавай аялривай райондин кыли чпи кунвай рекъелай элячI тавун, келунрин, илимдин рекъайни къакъан куьлушрихъ еримешун истемишна. Ф.Агъмедова аялрин диде-бубайриз ва муаллимирин хъсан тербия ва чирвилер гунай чухсагъул малумарна, вузар акъалтарна, гележегд хайи райондиз хъсан пешекарар яз хтуник еке умудар кутазвайдини алава хъувуна.

понедельник, 11 июля

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
07:40 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Даниялу Казиеву 60 лет (с. Курах)
08:30 Мультфильм
08:45 Х/ф «Отец солдата»
10:20 «Мой театр»
12:00 «Служа Родине»
12:30 Время новостей Дагестана
12:55 «Мой театр»
14:05 «Подробности»
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Т/с «Правое дело»
15:40 Д/с «Испанские города XXI века»
16:30 Время новостей Дагестана
16:50 Х/ф «Голубые дороги»
18:45 Передача на табасаранском языке «Мил»

19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей Махачкала
20:20 Проект «Дагестан туристический» Д/ф «Сокровища Кумторкалы»
20:45 Мультфильм
21:05 «Поколение» «Айдунаб Камилов. Дарил он звонких песен строки...»
21:35 Д/ф «Русские дагестанцы» из цикла «Укрепление единства российской нации и этнокультурное развитие народов России» (2014 – 2020 г.г.)
22:05 «Промпрогресс»
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей Махачкала

23:20 Спорт на канале. Международный турнир по вольной борьбе памяти Али Алиева
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Передача на табасаранском языке «Мил» Литературно-музыкальная композиция на стихи табасаранских поэтов
01:30 Т/с «Правое дело»
02:20 Х/ф «Фантомас разбушевался»
03:55 Спорт на канале. Международный турнир по вольной борьбе памяти Али Алиева
04:45 «Промпрогресс»
05:05 Д/ф «Русские дагестанцы» из цикла «Укрепление единства российской нации и этнокультурное развитие народов России» (2014 – 2020 г.г.)
05:30 Х/ф «Голубые дороги»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка».
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Пусть говорят».
13.25 «Это Я».
13.55 «Давай поженемся!»
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.10 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженемся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Хорошие руки».
23.35 Т/с «Винил». (18+).
1.45 Х/ф «Прощай, любовь!»
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Прощай, любовь!»
3.50 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».

11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Сестра моя, любовь».
0.50 «Обреченные. Наша Гражданская война. Марков-Раскольников».
2.50 Т/с «Неотложка 2».
3.40 «Дуэль разведок. Россия - Германия». Фильм 3.
4.30 «Комната смеха».

НТВ

5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
8.10 Т/с «Возвращение Мухомора».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.15 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.45 «Прокурорская проверка».
15.00 Т/с «Ментовские войны».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Ментовские войны».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Дикий».
22.30 «Итоги дня».
22.55 Т/с «Морские дьяволы. Смерч. Судьбы».
0.50 «Судебный детектив».
1.55 «Следствие ведут».
2.55 «Дикий мир».
3.05 Т/с «Закон и порядок».
4.05 «Кремлевские похороны».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
8.15 По делам несовершеннолетних.
10.15 Давай разведемся!
12.15 Д/ф «Преступления страсти».
13.15 Д/с «Я его убила».
14.15 Д/ф «Окна».
15.15 Т/с «Вера, надежда, любовь».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Т/с «Женский доктор».
20.50 Т/с «Мама по контракту».
22.55 Т/с «Доктор Хаус».
23.50 6 кадров.
0.30 Комедия «Отцы и деды».
2.10 Д/с «Я подаю на развод».
5.10 Тайны еды.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 «Настроение».
8.00 Х/ф «Самолет уходит в 9»
9.55 Детектив «Два долгих гудка в тумане».
11.30 «События».
11.50 «Постскриптум».
12.55 «В центре событий».
13.55 «Линия защиты».
14.30 «События».
14.50 Д/ф «Брежнев против Косыгина. Ненужный премьер».
15.40 Х/ф «Дом спящих красавиц»
17.30 «Город новостей».
17.40 Т/с «Взрослые дочери»
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Евросказка». Спецрепортаж.
23.05 «Без обмана». «Волшебный чай».
0.00 «События. 25-й час».
0.30 Боевик «Настоятель».
2.25 Х/ф «Дежа вю».
4.10 Х/ф «Фанфан-Тюльпан». (Франция).

вторник, 12 июля

РГВК

07:15 Передача на табасаранском языке «Мил» Литературно-музыкальная композиция на стихи табасаранских поэтов
08:00 Мультфильмы
08:30 Время новостей Дагестана
08:45 Д/с «Величайшие дворцы мира»
09:20 Х/ф «Фантомас разбушевался»
11:10 Спорт на канале. Международный турнир по вольной борьбе памяти Али Алиева
12:30 Время новостей Дагестана
12:55 Проект «Дагестан туристический» Д/ф «Сокровища Кумторкалы»
13:15 Год гор. Д/ф «Балхар»
13:30 «Поколение» «Айдунаб Камилов. Дарил он звонких песен строки...»

14:05 «Промпрогресс»
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Т/с «Правое дело»
15:40 Д/с «Испанские города XXI века»
16:10 Мультфильм
16:30 Время новостей Дагестана
16:50 Х/ф «Дом, в котором я живу»
18:45 Передача на лезгинском языке «Аьрши ва агьлу» «ООО «Дагестанхлебпродукт»
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей Махачкала
20:20 «Подробности»
20:40 «Бизнес Дагестана»
21:20 Д/ф «Унесенные верой»
21:45 «Правовое поле»
22:30 Время новостей Дагестана

23:00 Время новостей Махачкала
23:20 Д/ф «Александр Маринеско. Жизнь героя или обратная сторона медали»
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Передача на лезгинском языке «Аьрши ва агьлу» «ООО «Дагестанхлебпродукт»
01:40 Т/с «Правое дело»
02:30 Х/ф «Большие каникулы»
03:55 «Правовое поле»
04:25 Д/ф «Александр Маринеско. Жизнь героя или обратная сторона медали»
05:20 Х/ф «Дом, в котором я живу»

ПЕРВЫЙ

12.00 Новости.
12.15 «Пусть говорят».
13.25 «Это Я».
13.55 «Давай поженемся!»
15.00 Новости.
15.15 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженемся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Хорошие руки».
23.35 Т/с «Винил». (18+).
1.45 Х/ф «С девяти до пяти».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «С девяти до пяти».
4.00 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».

14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Сестра моя, любовь».
0.50 Т/с «Белая гвардия».
2.50 Т/с «Семейный детектив».
3.40 «Бунт Икхтиандра. Александр Беляев».
4.30 «Комната смеха».

НТВ

5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
8.10 Т/с «Возвращение Мухомора».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.15 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.45 «Прокурорская проверка».
15.00 Т/с «Ментовские войны».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Ментовские войны».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Дикий».
22.30 «Итоги дня».
22.55 Т/с «Морские дьяволы. Смерч. Судьбы».
0.45 «Судебный детектив».
1.55 «Памяти Валентины Толкуновой». (12+).
2.25 «Первая кровь».
3.00 «Дикий мир».
3.10 Т/с «Закон и порядок».
4.05 «Кремлевские похороны».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
8.15 По делам несовершеннолетних.
10.15 Давай разведемся!
12.15 Д/ф «Преступления страсти».
13.15 Д/с «Я его убила».
14.15 Д/ф «Окна».
15.15 Т/с «Вера, надежда, любовь».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Т/с «Женский доктор».
20.50 Т/с «Мама по контракту».
22.55 Т/с «Доктор Хаус».
23.50 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Три тополя на Плющихе».
2.00 Д/с «Я подаю на развод».
5.00 Ангелы красоты.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 «Настроение».
8.10 «Доктор И...»
8.40 Х/ф «Папа напрокат».
10.35 Д/ф «Сергей Гармаш. Мужчина с прошлым».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Инспектор Морс». (Великобритания).
13.40 «Мой герой».
14.30 «События».
14.50 «Без обмана». «Волшебный чай».
15.40 Х/ф «Дом спящих красавиц»
17.30 «Город новостей».
17.40 Т/с «Взрослые дочери»
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Осторожно, мошенники! Виртуальная барахолка».
23.05 «Удар властью. Александр Лебедь».
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Х/ф «Солнечное затмение».
3.55 «Тайны нашего кино». «Сказ про то, как царь Петр арапа женил».
4.20 Т/с «Взрослые дочери».

среда, 13 июля

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:15 Передача на лезгинском языке «Аьрши ва агьлу» «ООО «Дагестанхлебпродукт»
08:00 Мультфильмы
08:30 Время новостей Дагестана
08:45 Х/ф «Большие каникулы»
10:35 Д/ф «Александр Маринеско. Жизнь героя или обратная сторона медали»
11:45 «Бизнес Дагестана»
12:30 Время новостей Дагестана
12:55 «Правовое поле»
13:35 Год гор. Д/ф «Олени под облаками»
13:50 Д/ф «Унесенные верой»
14:10 «Подробности»
14:30 Время новостей Дагестана

14:50 Т/с «Правое дело»
15:40 Д/с «Испанские города XXI века»
16:30 Время новостей Дагестана
16:50 Х/ф «Когда деревья были большими»
18:45 Передача на лезгинском языке «Адамти ва замана» Этнография Дахадаевского района
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей Махачкала
20:20 «Память поколений» Низамудин Магомедов
21:00 «Жилой мир»
21:30 «Вдохновение»
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей Махачкала
23:20 Д/ф «Атака мертвецов. Легенда крепости Осовец»

00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Передача на лезгинском языке «Адамти ва замана» Этнография Дахадаевского района
01:40 Т/с «Правое дело»
02:30 Х/ф «Закон есть закон»
04:05 «Жилой мир»
04:30 Д/ф «Атака мертвецов. Легенда крепости Осовец»
05:25 Х/ф «Когда деревья были большими»

ПЕРВЫЙ

18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженемся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Хорошие руки».
23.35 Т/с «Винил». (18+).
1.35 Х/ф «Кейптаунская афера».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Кейптаунская афера».
3.40 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».

17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Сестра моя, любовь».
0.50 Т/с «Белая гвардия».
2.50 Т/с «Семейный детектив».
3.40 «Гитлер, Сталин и Гурджиев».
4.30 «Комната смеха».

НТВ

5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
8.10 Т/с «Возвращение Мухомора».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.15 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.45 «Прокурорская проверка».
15.00 Т/с «Ментовские войны».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Ментовские войны».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Дикий».
22.30 «Итоги дня».
22.55 Т/с «Морские дьяволы. Смерч. Судьбы».
0.50 «Судебный детектив».
2.00 «Квартирный вопрос».
3.05 Т/с «Закон и порядок».
4.00 «Кремлевские похороны».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
8.15 По делам несовершеннолетних.
10.15 Давай разведемся!
12.15 Д/ф «Преступления страсти».
13.15 Д/с «Я его убила».
14.15 Д/ф «Окна».
15.15 Т/с «Вера, надежда, любовь».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Т/с «Женский доктор».
20.50 Т/с «Мама по контракту».
22.55 Т/с «Доктор Хаус».
23.50 6 кадров.
0.30 Киноповесть «Живет такой парень».
2.25 Д/с «Я подаю на развод».
3.25 Ангелы красоты.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 «Настроение».
8.10 «Доктор И...»
8.40 Х/ф «Урок жизни».
10.55 «Тайны нашего кино».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Инспектор Морс». (Великобритания).
13.40 «Мой герой».
14.30 «События».
14.50 «Советские мафии. Отец грузинской коррупции».
15.40 Т/с «Как выйти замуж за миллионера 2».
17.30 «Город новостей».
17.50 Х/ф «Домик у реки»
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Линия защиты».
23.05 «Советские мафии. Отец грузинской коррупции».
0.00 «События. 25-й час».
0.35 Детектив «Два долгих гудка в тумане».
2.10 Х/ф «Самолет уходит в 9»
3.40 Д/ф «Засекреченная любовь. Нелегальное танго».
4.25 Т/с «Взрослые дочери».

четверг, 14 июля

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:15 Передача на лезгинском языке «Адамти ва замана» Этнография Дахадаевского района
08:00 Мультфильмы
08:30 Время новостей Дагестана
08:45 Д/с «Величайшие дворцы мира»
09:20 Х/ф «Закон есть закон»
11:20 Д/ф «Атака мертвецов. Легенда крепости Осовец»
12:30 Время новостей Дагестана
12:55 «Память поколений» Низамудин Магомедов
13:30 Год гор. Д/ф «Паранг»
14:00 «Жилой мир»
14:30 Время новостей Дагестана

14:50 Т/с «Правое дело»
15:40 Д/с «Испанские города XXI века»
16:10 Мультфильм
16:30 Время новостей Дагестана
16:50 Х/ф «Три тополя на Плющихе»
18:35 Обзор газеты «Хакъикат»
18:45 Передача на лезгинском языке «Паданги памалги заманги» Телеочерк «Поэт Махмуд Апаиди»
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей Махачкала
20:20 Д/ф «Секреты бабушкиного сундука»
20:50 Мультфильм
21:05 «Вернисаж»
21:30 «Дагестан. Незнванное. Дербент»

21:50 «Агросектор»
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей Махачкала
23:20 Д/ф «Посол империи. Невидимая схватка на краю бездны»
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Передача на аварском языке «Годанги памалги заманги» Телеочерк «Поэт Махмуд Апаиди»
01:40 Т/с «Правое дело»
02:25 Х/ф «В случае несчастия»
04:20 «Вернисаж»
04:45 Д/ф «Посол империи. Невидимая схватка на краю бездны»
05:40 Х/ф «Три тополя на Плющихе»

пятница, 15 июля

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:15 Передача на аварском языке «Паданги галмалги заманги»
08:00 Обзор газеты «Хлакькьят»
08:10 Мультфильмы
08:30 Время новостей Дагестана
08:45 Х/ф «Девушка с характером»
10:25 Д/ф «Посол империи. Невидимая схватка на краю бездны»
11:25 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
12:00 «Вернисаж»
12:30 Время новостей Дагестана
12:55 «Аросектор»

13:30 Д/ф «Секреты бабушкиного сундука»
14:05 «Дагестан. Неизданное. Дербент»
14:30 Время новостей Дагестана
14:50 Т/с «Правое дело»
15:40 Д/с «Испанские города XXI века»
16:10 Мультфильм
16:30 Время новостей Дагестана
16:50 Концерт «Музыкальный майдан»
18:10 «Наши дети»
18:45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Презентация книг четырех поэтов «Четыре родника одной горы»
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 Время новостей Махачкала
20:20 «Подробности»

20:40 «Здоровье»
21:10 Пятничная проповедь в Центральной Джума-мечети г. Махачкала
21:40 Обзор газеты «Дагестанская правда»
21:50 Д/ф «Расул Гамзатов»
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Время новостей Махачкала
23:50 Д/ф «Роковое письмо. Трагическое пророчество»
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Презентация книг четырех поэтов «Четыре родника одной горы»
01:40 Т/с «Правое дело»
02:25 Х/ф «Кровавый пират»
04:10 Д/ф ««Расул Гамзатов»

04:40 Д/ф «Роковое письмо. Трагическое пророчество»
05:35 Х/ф «Чужие дети»
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 «Новости».
9.20 «Контрольная закупка».
9.50 «Жить здорово!».
10.55 «Модный приговор».
12.00 «Новости».
12.15 «Пусть говорят».
13.25 «Это Я».
13.55 «Давай поженимся!».
15.00 «Новости».
15.15 «Мужское/Женское».
17.00 «Жди меня».
18.00 «Вечерние новости».
18.45 «Давай поженимся!».
19.50 Телеигра «Поле чудес».
21.00 «Время».
21.30 Три аккорда.
23.35 Х/ф «Игра на выживание».
1.15 Х/ф «Артур Ньютон».
3.00 Х/ф «Расчет».
4.45 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 «Петросян-шоу».
23.00 Торжественная церемония открытия XXV Международного фестиваля «Славянский базар в Витебске».

1.00 Х/ф «Зойкина любовь».
3.10 «Операция «Большой вальс»».
4.10 «Комната смеха».
НТВ
5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
8.10 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.15 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.45 «Прокурорская проверка».
15.00 Т/с «Ментовские войны».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Ментовские войны».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Дикий».
22.25 Т/с «Мент в законе».
2.15 «Моя исповедь: Ф. Киркоров».
3.20 Т/с «Закон и порядок».

4.15 «Кремлевские похороны».
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
8.00 По делам несовершеннолетних.
10.00 Мелодрама «Виктория, 8 серий».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Мелодрама «Женщина-зима».
22.50 Т/с «Доктор Хаус».
23.45 6 кадров.
0.30 Т/с «Курт Сеит и Александр» (Турция).
2.20 Ангелы красоты.
5.20 6 кадров.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.
ТВ-ЦЕНТР
6.00 «Настроение».
8.05 Детектив «По данным уголовного розыска».

9.35 Х/ф «Ограбление поженски».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Ограбление поженски».
13.40 «Мой герой».
20.40 «События».
14.55 «Прощание. Сталин и Прокофьев».
15.50 Д/ф «Жизнь на постах».
17.30 «Город новостей».
17.55 Детектив «Сицилианская защита».
19.40 «В центре событий».
20.40 «Право голоса».
22.00 «События».
22.30 Л. Казарновская «Жена. История любви».
0.00 Д/ф «Олег Борисов. Человек в футляре».
0.55 Т/с «Генеральская внучка».
4.00 «Петровка, 38».
4.15 Д/ф «Челноки. Школа выживания».

суббота, 16 июля

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Презентация книг четырех поэтов «Четыре родника одной горы»
08:00 Обзор газеты «Дагестанская правда»
08:10 Мультфильмы
08:30 Время новостей Дагестана
08:45 «Здоровье»
09:20 Д/ф «Роковое письмо. Трагическое пророчество»
10:20 «Вдохновение»
11:20 «Мой малыш»
12:00 Творческий вечер Мусы Оздоева
15:10 Х/ф «Белые горы»
16:30 Время новостей Дагестана

16:50 Х/ф «Каникулы Петрова и Васечкина. Обыкновенные и невероятные»
19:30 Время новостей Дагестана
20:00 «Чистое сердце»
20:10 Мультфильм
20:40 «Приключения в Мадагаскаре»
21:10 «Глянец»
21:35 Концерт «Музыкальный майдан»
22:30 Время новостей Дагестана
23:00 Х/ф «Загадка кубачинского браслета»
00:30 Время новостей Дагестана
01:00 «Мой малыш»
01:30 Д/ф «Колыбель кочующего ветра»
02:05 Творческий вечер Мусы Оздоева

04:35 Х/ф «Каникулы Петрова и Васечкина. Обыкновенные и невероятные»
ПЕРВЫЙ
5.40 «Наедине со всеми».
6.00 «Новости».
6.10 «Наедине со всеми».
6.40 Т/с «Синдром дракона».
8.45 М/ф.
9.00 «Играй, гармонь любимая».
9.45 «Слово пастыря».
10.00 «Новости».
10.15 «Смак».
10.55 Д/ф «Валентина Толкунова. Голос русской души».
12.00 «Новости».
12.15 «Идеальный ремонт».
13.10 «Теория заговора».
14.05 «На 10 лет моложе».
15.00 «Новости».
15.15 Х/ф «Двое и одна».
16.50 «Кто хочет стать миллионером?»
18.00 «Вечерние новости».

18.20 Фестиваль «Жара».
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером».
23.00 «КВН». Премьер-лига.
2.50 Х/ф «Самба».
2.50 Х/ф «Мальчишник».
4.45 «Мужское/Женское».
РОССИЯ 1
4.55 Х/ф «Трое в лодке, не считая собаки».
7.40 «Местное время. Вести - Москва».
8.00 «Вести».
8.10 «Россия. Местное время».
9.15 «Правила движения».
10.10 «Личное. Николай Цискаридзе».
11.00 «Вести».
11.25 «Местное время. Вести - Москва».
11.35 Х/ф «Продается кошачья».
14.00 «Вести».
14.20 «Местное время. Вести - Москва».
14.30 «Песня года».

16.25 Х/ф «Лабиринты судьбы».
20.00 «Вести».
20.35 Х/ф «Замок на песке».
0.30 Х/ф «Жена Штирлица».
2.35 Т/с «Марш Турецкого 2».
4.20 «Комната смеха».
НТВ
5.05 Т/с «Супруги».
6.05 Т/с «Прощай, Макаров!».
8.00 «Сегодня».
8.15 «Жилищная лотерея плюс».
8.45 «Их нравы».
9.25 «Готовим с Алексеем Зиминим».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Главная дорога».
11.05 Д/с «Еда живая и мертвая» (12+).
12.00 «Квартирный вопрос».
13.05 Д/ф «Виктор Вещий. Исцеляющий плоть».

14.00 Т/с «Новая жизнь сыщика Гурова. Продолжение».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Новая жизнь сыщика Гурова. Продолжение».
18.10 «Следствие вели».
19.00 «Сегодня».
19.15 «Новые русские сенсации».
20.15 Т/с «Пес».
0.15 Д/ф «Женя Белоусов. Возвращение звездного мальчика» (12+).
1.45 «Высоцкая Life» (12+).
2.35 «Золотая утка».
3.10 Т/с «Закон и порядок».
4.05 «Кремлевские похороны».
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.

7.40 Мелодрама «Бобби» (Индия).
10.35 Мелодрама «Женщина-зима».
14.15 Мелодрама «Дом с сюрпризом» (Украина-Россия).
18.00 Д/ф «Великолепный век».
19.00 Т/с «Великолепный век».
22.55 Д/с «Восточные жены в России».
23.55 6 кадров.
0.30 Т/с «Курт Сеит и Александр».
3.35 Ангелы красоты.
5.05 Тайны еды.
5.20 6 кадров.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.
ТВ-ЦЕНТР
5.35 «Марш-бросок».
6.05 Детектив «По данным уголовного розыска».

воскресенье, 17 июля

РГВК

07:00 Время новостей Дагестана
07:15 Х/ф «Приключения Толи Клюквина»
08:30 Время новостей Дагестана
08:45 Х/ф «Загадка кубачинского браслета»
10:20 Концерт «Музыкальный майдан»
11:00 «Приключения в Мадагаскаре»
11:25 «История Дагестана в лицах» Лермонтов на Кавказе
12:00 «Наши дети»
12:30 «Глянец»
13:00 Концерт «Дербент 2000»
16:50 Х/ф «Городской романс»
18:30 Мультфильм

18:45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Обычаи лезгинского народа
19:30 Время новостей Дагестана. Итоги
20:20 «Служа Родине»
20:40 «Мой театр» Встреча в Театре поэзии с российским государственным деятелем Людмилой Авшалумовой
22:30 Время новостей Дагестана. Итоги
23:20 Х/ф «Медовый месяц»
01:00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» Обычаи лезгинского народа
01:40 Х/ф «Азарт удачи»

03:45 «Мой театр» Встреча в Театре поэзии с российским государственным деятелем Людмилой Авшалумовой
05:25 Х/ф «Городской романс»
ПЕРВЫЙ
6.00 «Новости».
6.10 Т/с «Синдром дракона».
8.10 «Армейский магазин».
8.45 М/ф.
8.55 «Здоровье».
10.00 «Новости».
10.15 «Непутевые заметки».
10.35 «Пока все дома».
11.25 «Маршрут построен».
12.00 «Новости».
12.20 «Дачные феи».
12.50 «Фазенда».
13.25 Д/ф «Ледниковый период». Погоня за яйцами».

13.45 «Ледниковый период».
15.15 «Что? Где? Когда?»
16.20 «ДОстояние РЕСпублики».
18.30 «Голосющий КиВиН».
21.00 «Время».
21.20 «Голосющий КиВиН».
22.15 Х/ф «Ганмен».
0.20 Д/ф «Великое ограбление поезда. История двух воров».
1.45 Х/ф «Автор! Автор!»
3.45 «Мужское/Женское».
РОССИЯ 1
5.20 Х/ф «Лев Гурвич Синичкин».
7.00 «Мульт утро».
7.30 «Сам себе режиссер».
8.20 «Смехопанорама».
8.50 «Утренняя почта».
9.30 «Сто к одному».
10.20 «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе».

11.00 «Вести».
11.20 «Смеяться разрешается».
14.00 «Вести».
14.20 Х/ф «Дорога моя доченька».
16.15 Т/с «Только ты».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Только ты».
0.50 Т/с «Охраняемые лица».
2.50 «Тайна дипломата ц.п. Андрей Громыко».
3.40 «Смехопанорама».
4.05 «Комната смеха».
НТВ
5.00 Т/с «Супруги».
6.00 Т/с «Прощай, Макаров!».
8.00 «Сегодня».
8.15 «Русское лото плюс».
8.50 «Их нравы».
9.25 «Едим дома».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Первая передача».

11.00 «Чудо техники» (12+).
11.35 «Дачный ответ».
12.40 «Нашпотребнадзор».
13.30 «Поедем, поедим!»
14.00 Т/с «Новая жизнь сыщика Гурова. Продолжение».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Новая жизнь сыщика Гурова. Продолжение».
18.10 «Следствие вели».
19.00 «Сегодня».
19.15 Т/с «Отдел».
23.15 Х/ф «Параноя».
1.15 «Сеанс Кашпировского».
2.05 «Квартирный вопрос».
3.05 Т/с «Закон и порядок».
4.05 «Кремлевские похороны».
ДОМАШНИЙ
6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.

7.45 Мелодрама «Жада мести» (Индия).
10.30 Мелодрама «Дом с сюрпризом».
14.10 Т/с «Великолепный век».
18.00 Д/ф «Великолепный век».
19.00 Т/с «Великолепный век».
22.55 Д/с «Восточные жены в России».
23.55 6 кадров.
0.30 Т/с «Курт Сеит и Александр».
2.30 Домашняя кухня.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.
ТВ-ЦЕНТР
5.45 Х/ф «Невеста моего друга».
7.45 «Фактор жизни».
8.15 Комедия «Когда опаздывают в ЗАГС...»

МАТЧ ТВ 11 ПО 17 ИЮЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 «Спортивные прорывы»
7.00 «Новости».
7.05 Все на Матч!
8.00 «Новости».
8.05 «Спорт за гранью».
8.35 «Новости».
8.45 «Автоспорт. Ралли-рейд «Шелковый путь»».
9.00 «Новости».
9.10 «Путь к финалу». Портреты Евро-2016.
10.00 Футбол. ЧЕ. 1/2 финала.
12.00 Д/с «Футбол и свобода»
12.30 «Новости».
12.40 Футбол. ЧЕ. 1/2 финала. Германия - Франция
14.40 Обзор Чемпионата Европы. Финалисты.
15.10 «Новости».
15.15 Все на Матч!
15.45 Футбол. ЧЕ. Финал.
18.00 «Профессиональный бокс».
21.00 Д/ф «Бокс в крови».
22.00 Все на футбол! Итоги ЧЕ-2016.
23.00 Д/с «Место силы».
23.30 Все на Матч!
0.15 Дневник Международных спортивных игр «Дети Азии».

ВТОРНИК

6.30 «Спортивные прорывы»
7.00, 8.00, 9.05 «Новости».
7.05 Все на Матч!
8.05 Д/с «Капитаны».
9.15 Автоспорт. Ралли-рейд «Шелковый путь».
9.30 «Спорт за гранью».
10.00 «Новости».
10.05 Д/с «Первые леди».
10.35 Д/с «Рио ждет».
11.05 «Новости».
11.10 «Новости».
11.10 Д/с «Бокс в крови».
12.10 Д/с «Футбол и свобода»
12.40 «Точка».
13.10 «Новости».
13.15 Все на Матч!
13.45 Обзор ЧЕ-2016. Путь к победе.
14.45 Смешанные единоборства. UFC.
17.45 «Новости».
17.50 Все на Матч!
18.20 Д/с «Большая вода».
19.20 «Новости».
19.25 Обзор ЧЕ-2016. Лучшее.
20.25 Х/ф «Тол!»
20.30 Все на Матч!
23.45 Дневник Международных спортивных игр «Дети Азии».

СРЕДА

6.30 «Спортивные прорывы»
7.00, 8.00, 9.05 «Новости».
7.05, 13.30 Все на Матч!
8.05 Д/с «Капитаны».
9.15 Автоспорт. Ралли-рейд «Шелковый путь».
9.30 Д/с «Вся правда про...»
10.00 «Новости».
10.05 Футбол. ЧЕ. Финал.
12.20 Обзор ЧЕ-2016. Лучшее
13.20 «Новости».
14.00 Смешанные единоборства. UFC.
17.00 «Новости».
17.05 Все на Матч!
17.35 Д/с «Рио ждет».
18.05 Обзор ЧЕ-2016. Лучшее
19.05 «Десятка!»
19.30 «Детский вопрос».
19.55 Футбол. Товарищеский матч.
22.00 «Точка».
22.30 Д/с «Хулиганы». (Россия)
23.00 Все на Матч!
23.45 Дневник Международных спортивных игр «Дети Азии».
0.00 Х/ф «Тол 2: Жизнь как мечта».
2.15 Д/с «1+1».
3.00 Д/ф «Непревзойденные».
4.00 Смешанные единоборства. UFC.

ЧЕТВЕРГ

6.30 «Спортивные прорывы»
7.00, 8.00, 9.05 «Новости».
7.05, 13.05 Все на Матч!
8.05 Д/с «Капитаны».
9.15 Автоспорт. Ралли-рейд «Шелковый путь».
9.30 XXX Летние Олимпийские игры в Лондоне. Волейбол.
12.30 Д/с «Рио ждет».
13.00 «Новости».
13.35 Смешанные единоборства. UFC.
16.00 «Новости».
16.05 «Особый день с Андреем Кириленко».
16.20 «Несерьезно о футболе»
17.20 Д/с «Место силы».
17.50 «Новости».
17.55 Все на Матч!
18.25 Волейбол. Мировая лига. Мужчины. «Финал шести». США - Италия.
20.30 Д/ф «После боя. Федор Емельяненко».
21.00 «Десятка!»
21.25 Волейбол.
23.30 Все на Матч!
0.15 Дневник Международных спортивных игр «Дети Азии».
0.30 Х/ф «Юнайтед. Мюнхенская трагедия».
2.30 «Великие футболисты».

ПЯТНИЦА

6.30 «Спортивные прорывы»
7.00, 8.00, 9.05 «Новости».
7.05, 11.30 Все на Матч!
8.05 Д/с «Капитаны».
9.15 Автоспорт. Ралли-рейд «Шелковый путь».
9.30 Д/с «Место силы».
10.00 «Новости».
10.05 Д/с «Футбол и свобода»
10.35 «Новости».
11.05 «Детский вопрос».
11.25 «Новости».
12.00 Теннис. Кубок Дэвиса. Россия - Нидерланды
16.00 «Новости».
16.05 «Несерьезно о футболе».
17.05 Д/ф «Артем Окулов. Штангисты не плачут».
17.50 «Новости».
17.55 Все на Матч!
18.25 Волейбол.
20.30 Д/с «Рио ждет».
21.00 Д/с «Вся правда про...»
21.25 Волейбол.
23.30 Все на Матч!
0.15 Дневник Международных спортивных игр «Дети Азии».
0.30 Д/ф «Сражайся как девушка».
2.10 Смешанные единоборства. Женщины.
4.10 Х/ф «Юнайтед. Мюнхенская трагедия».

СУББОТА

Къванер гьалчна

Иракдин меркез тир Багъдадин юкьва теракт хъайи чкадилаи тади гьалда катиз алахъай уьлкведин премьер-министр Хейдар аль-Абадидин машинрин циргьинал инсанрин клеретди къванер гьалчна. Идан гьакьиндай NPR-ди хабар гузва.

И чурьукдин видеозапись сетра пайда хъанва. Анай аквазвайвал, инсанри неинки гьукуматдин къилин автомобилрал гьилик акатай вуч хъайитлани гадарзавайди аквазва, гьакьни экьугьунрин, гьараюнрин ванерни жезва, кьейдзава Ассошиэйтед Пресс-агентстводи.

NPR-ди кьейдзавайвал, къилди къачуртла, инсанрин клеретди аль-Абадидин тварунихъ "угьри!" лугьуз гьараярзавай.

3-июлдин йифиз Багъдадда кьве теракт арадал атана, сад лагьайди -къилин район тир Карадада авай ресторандин, кьвед лагьайдини меркездин кеферлатан Аш-Шааб районда авай базардин патав. Нетижата 131 кас телеф, 200-дал хирер хъана. Хейлинбур четин гьалда ава. Телеф хъайибурун арада хейлин аялар ава. Террористрин гьужум мусурманар патал пакди тир Рамазандин вацра, динэглийри сувар патал шейэр къачуз-вай вахтунда арадал атана.

И терактрай жавабдарвал Россияда кьадагьа авунвай "Исламдин государство" твар алай террориствилдин дестеди вичин хивез къачуна.

Командир тергна

3-июлдиз Сириядин къушунри "Исламдин государство" дестейрикай садан чурьудин командир тергна. Идан гьакьиндай ТАСС-ди, Сириядин телевиденидал асаслу хъана, хабар гузва.

Саудовский Аравиядин агьали Хамед Мааюф аль-Анази Хомс шегьерда адан яракьлу десте кардик квай чкада яна кьена. Террористрин арада боевик Абу Даа лаклаб алаз чизвай.

Гьа са вахтунда Иракдин Эль-Хувейджа шегьерда (Киркук вилайат) ИГ-дин боевикри 15 итим, гьа гьисабдай яз виликрай чпихъ галаз са фикирдал алаз хъайи касни хейлин инсанар къватл хъанвай чкадал асмишна, хабар гузва "Ас-Сумария" телеканалди. Вишералди чкадин агьалияр майдандал ийизвай гужариз килигуниз мажбурна.

Ирид шегьерэгьли Иракдин хатасузвилдин къуватрихъ галаз алакьалу яз хъунай яна кьена. Чпин жергейрай тир виликан 8 экстремист "кичле хъунай ва женгинин вахтунда сенгеррай катунай" жазаламишна.

Ресторандал

гьужумна

Рейтер агентстводи, уьлкведин армиядин малуматдал асаслу яз, 2-июлдиз хабар гайивал, Бангладешдин меркезда авай ресторандал гьужумунин нетижата яракьлу 6 боевикни кваз 26 кас телеф хъана. Телеф хъайи залукар вири кьецепатан агьалияр, абурун гзаф пай Япониядин ва Италиядин гражданадир.

Официальный делилрал асаслу яз, 13

кас, гьа гьисабдай яз са японви ва Шри-Ланкадин кьве гражданин, къутармишиз алакьна. Са боевик кьунва.

Алатай киш юкьуз Даккада авай РФ-дин посольстводай хабар гайивал, залукрин арада Россиядин гражданадир авачир. Боевикри Даккадин дипломатрин магьледа авай O'Kitchen ресторанда инсанар залуквиле кьуна. Гьужумайбурув гуьлле алай яракь ва хъиткьинардай шейэр гвай. Дараматдиз гьахъайла, абуру "Аллагь акбар" лагьана гьараярна.

Киш йикьан йифиз полицияди инсанар азад авун патал махсус серенжем кьиле тухвана. И члавуз 4 полицейский ва 6 боевик телеф, 26 касдал хирер хъана.

Россияда кьадагьа авунвай "Исламдин государство" твар алай террориствилдин тешикатди малумарайвал, гьужумун ИГ-дихъ галаз алакьа авай чкадин дестеди кьиле тухвана.

Дустагьханайрай аххъайна

Туркменистандин президент Гурбангулы Бердымухамедова Аллагьди инсанрин къадар-къисмет тайинардай йифен ("Лайлат уль-Къадр") гьурметдай, (ам пак тир Рамазандин вацран эхиримжи йикьарал гьалтзава) дустагьханайра авай 600 касдила гзафбур менефис авуна. Идан гьакьиндай уьлкведин информационный агентстводи хабар гана.

612 кас (586 республикадин гражданадир ва 26 касни кьецепатан агьалияр) менефис авунин гьакьиндай указдал республикадин къили 1-июлдиз гьукуматдин заседанида къул члугуна. Документдал асаслу яз, дустагьнавайбур асул ва алава жазайрикай гележегда азад жеда.

Чи ата - бубайрин "мергьяматлувилдин ва инсан клан хъунин принципрал бинеламиш хъана, чна рекьелай алатай чи уьлкведин ва кьецепатан гражданадир мукьвал-мукьвал менефис авунин серенжемар кьиле тухузва", - риклел хкана президентди.

Документдал къул члугуналди, Бердымухамедова дустагьра авайбуру и йиф чпин хизанрин юкьва къаршиламишун патал тади гьалда абуру анрай аххъаюнин буйругь гана. Ада гьакьни чкадин администрацийрал абуру кьваллахдалди таъминарунин патяхъай къайгьударвал члугунни тапшурмишна.

Аллагьди инсанрин къадар-къисмет тайинардай йиф пак Рамазандин вацран 27-йифиз кьейдзава. И йисуз ам 2-июлда гьалтна. Исламдин къанунрал асаслу, яз, и йифиз Аллагьди Жабраил малаикдила Мугьаммад пайгамбардив мусурманрин пак ктаб - Къуръан вугана.

Туркменистанда мергьяматлувилдин серенжемар милли суварриз талукь яз йиса са шумудра кьиле тухузва. Гьа ик, алай йисан февралдиз республикада Пайдахдин йикьан гьурметдай дустагьра авай 1485 кас азаднай.

Гимийра яшамин

жезва

Украинадин саки 600 аскер гимийра яшамин жезва. Идан гьакьиндай, УНН-ди хабар

гузвайвал, Украинадин ВМС-рин югь кьейд ийизвай Одессада президент Петр Порошенко коди малумарна.

"Портуни патав гвай кьве дарамат са куьруь вахтунда общежитидиз элкьурда ва абурун ихтиярда вугуда. Кьвалер цийи-кьла туькьлурун патал пул жагьанва. Гьукуматдихъ галаз и кардин гьакьиндай гафчлал сад хъанва ва йисан эхирдалди кьваллахар куьтягун патал за абурун вилик месэла эцигнава", - лагьана президентди морякриз.

Идалайни гьейри, Порошенкоди кьейд авурвал, алай вахтунда властар патал сад лагьай чкадал военныйрин ва абурун хизанрин ашайишдин месэляяр гьалун ала.

Гьакьни "Интерфакс-Украинади" хабар гузвайвал, президентди 3-июлдиз Украинадин ВМС-рин составдик артиллериядин цийи кьве катер - "Биредянский" ва "Аккерман" ахкатнавайди малумарна. Катерри чи халкъдин садвал лишанламишзава", лагьана президентди.

Алатай гьяд юкьуз государстводин къили Игорь Воронченко уьлкведин гьуьлерин женгинин къуватрин командующийдин къуллугьдал тайинарна.

Цийи кьве катерни кваз Украинадин ВМС-ра 11 гими ава.

Муьрхъуь къунвай "Крым" вахчудай ихтияр гана

Севастополдин губернатор Сергей Меньялоди морякрин куьмекдалди Крым вахчуд жеда лагьана хиве кьур Украинадин Верховный Рададин председатель Андрей Парубия жаваб гана. Чиновникди малумарайвал, уьлкведин Гьуьлерин женгинин къуватривай Севастополдин бухтада акьвазарнавай муьрхъуь къунвай "Крым" сейнер са жуьрединни манийвал авачиз вахчуд жеда. Идан гьакьиндай 4-июлдиз ТАСС-ди хабар гана.

"Ихтин муьрхъуь къунвай шейэрикай чи бухта фадлай миьхи авуна кланзавай вахт алуькнава. Риклел хкин хьи, Украинадин политикри сечкийрилай вилик квай чпин хиве кьунра ва фикиррай Крымдин полуостров "агалкьунривди вахчуд" пуд лагьай йис я, - кьейдна Меньялоди.

Парубия малумат 3-июлдиз, уьлкведин гьуьлерин женгинин къуватрин юкьуз авуна. Ада кьейдна хьи, Украина гьамиша гьуьле-

Рекьемар

- Россиядин агьалийри 2015-йисуз кьецепатан уьлквейриз **1,5 миллион** посылка рекье туна.
- Июлдиз Дагьустандиз спортдин дагьларин жуьрейрин фестивалдиз **300 альпинист** кьведа.
- 2016-йисан I-кварталда Дагьустанда **5,4 агьзур** кьвалахдин цийи чкаяр кардик акатна.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 66,68 манат,
1 евро - 70,85 манат,

кьизил (1 гр) - 2761,56 манат,
гимииш (1 гр) - 41,69 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гьазурайди - Шагьисмаил ГЪАЖИМИРЗОВ

рин пачагьлугь яз амуькьда, флотдивайни Крым элкьвена вахчуд жеда.

Киевда полуостровдин территориядал гуьзчивал кардик куьтунин гьакьиндай эвер гунар гьамиша ийизва. И кар авун патал, къилди къачуртла, ам гьалкьада тун ва я международный сообществодин куьмек теклифнай. Алай йисан майди Украинадин президент Петр Порошенкоди Россияда дустагь атланвай ва тахсиркардила гьил къачунвай Надежда Савченко ватандиз хтайдалай гуьгьуьниз Крым ва Донбассни Украинадик кухтада лагьана хиве кьунай.

Крым Россиядик 2014-йисан мартдиз къиле тухвай референдумдила гьуьгьуьниз ахкатнай. А члавуз региондин агьалийрин чьехи паони ихтин кьарардин тереф хвенай. Киевди сесер гуьнин нетижаяр кваз кьуникай отказна. Москвада кьейдзавайвал, регион Россиядик ахкатунин серенжем международный ихтияррихъ галаз къазвайди я лугьуз кьеввалзава.

Самолет куквар хъана

Иркутский областда куквар хъайи Россиядин МЧС-дин Ил-76 самолетдин командир Леонид Филин гьуьгьуьлар лув гуз ца вуз экьечлалди клубанзавай. Идан гьакьиндай 4-июлдиз Иркутский областда авай Россиядин МЧС-дин цяяр кьуниз акси къуллугьдин федеральный 17-дестедин начальник Сергей Шлегера суьгьбетна, - хабар гузва ТАСС-ди.

"Кьвалахдин шартлар абурун, гьелбетда, четинбур тир. Амма командирдик ва экипаждик къалабулукь квачир, гьуьгьуьлар хьсанзавай", - суьгьбетна МЧС-дин къуллугьчиди. Шлегера тайинар хъувурвал, ам Филинахъ галаз самолетдин патав рахаз агакьна.

Мусибат жедалди вилик квай йифиз самолет Уsole-Сибирское шегьердин аэродромдал алай. Шлегера лугьузвайвал, летчикри кьвалахдин йикьан вилик ял ягуьнал гуьзчивална. "Филина куьмек гунай чухса-

гьул лагьана, адас вири бегенмиш хъана", - алава хъуьна.

3-июлдиз Государстводин уртах авиационный комитетди (МАК) Ил-76 самолет тамамдаказ куквар хъайиди ва адан экипаж телеф хъайиди тестиькарна.

МАК-ди агьвалат ахтармишун патал комиссия тешкилнава.

Тамари къунвай цяяр хкадаруна иштиракавай Ил-76 1-июлдин пакамахъ алакьадиз экьечл хъуьна. Гьавадин гимиди 10 кас экипаж авай. Куквар хъанвай самолет гьуьгьуьнин юкьуз жагьана. Алай вахтунда самолет аватнавай чкадилаи телеф хъанвай 8 касдин мейитар ва члулав кьве ящик жагьанва.

Самолет телеф хъунай дело кьарагьарнава.

Россиядин МЧС-ди телеф хъанвайбурун хизанриз гьардаз са миллион манат пул гуда. 4,5 ва 6-июль Иркутский областда ясдин йикьар яз малумарна.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание ва
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкъала, Ленинан майдан, 2

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

НУМРАДИН РЕДАКТОР
З. БАБАЕВА

Газет массовый коммуникацийрин хиле закондательстводал амал авунал гьузчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-дин Федеральный къуллугъдин Кыблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь
Махъалаяр редакцияди туькъур хъийизва.
Махъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахузвач. Редакциядинни махъалайрин авторрин фикирар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала,
1 Петрдин проспект, 61. Печатдин къвал

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газет йиса 52 сеферда асгатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 17.00

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан къуьче, 6.

Тираж 7867

Ⓜ - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбуур я.

Ⓜ - Икъван яшар хъанвайбуур келрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Махачкъалада яшамаш жезвай къепирви хва, Дагъустандин ракъун рекъерин работникрин профсоюздин комитетдин виликан председатель, гила лайихлу ветеран
Агъалар Мирзебалаевич ОМАРОВАЗ:

Къелягъ хъиз я ви
гъурметни тагъиб чаз.
Халикъди гъа бахт авуна
насиб чаз.

Зайиш тежер ракъун
рекъин гъерекат
Уьлкве патал тушини
къетИен берекат!

Агалкъунрин я вун члехи
шерикчи.
Гъа кардиз я риклин михъи
тебрик чи.

Йисар фида... Вун
дестейрин вилик кваз...
Къилиз акъуд мураддин
маргъев риклик квай...

ВИ 70 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ ВАХАР, ЕЗНЕЯР,
ХТУЛАР, ХИЗАНАР, БАГЪРИЯР...

Уважаемые абитуриенты,
профессиональное образовательное учреждение
"НАЦИОНАЛЬНЫЙ ИННОВАЦИОННЫЙ КОЛЛЕДЖ"
объявляет прием на 2016-2017 учебный год
по следующим специальностям:

09.02.3 "Программирование
в компьютерных системах",
квалификация - техник-программист.

Срок обучения:
на базе 9 кл. - 3 г. 10 мес.,
на базе 11 кл. - 2 г. 10 мес.

34.02.1 "Сестринское дело",
квалификация - медицинская сестра, медицинский брат.

Срок обучения:
на базе 9 кл. - 3 г. 10 мес.,
на базе 11 кл. - 2 г. 10 мес.

38.02.1 "Экономика и бухгалтерский учет (по отраслям)",
квалификация - бухгалтер.

Срок обучения:
на базе 9 кл. - 2 г. 10 мес.,
на базе 11 кл. - 1 г. 10 мес.

40.02.1 "Право и организация
социального обеспечения",
квалификация - юрист.

Срок обучения:
на базе 9 кл. - 2 г. 10 мес.,
на базе 11 кл. - 1 г. 10 мес.

44.02.1 "Дошкольное образование",
квалификация - воспитатель детей дошкольного
возраста.

Срок обучения:
на базе 9 кл. - 3 г. 10 мес.,
на базе 11 кл. - 2 г. 10 мес.

44.02.2 "Преподавание в
начальных классах", квалификация - учитель начальных классов.

Срок обучения:
на базе 9 кл. - 3 г. 10 мес.,
на базе 11 кл. - 2 г. 10 мес.

Срок обучения по заочной
форме по всем специальностям
увеличивается до 1 года.

По рабочим профессиям:
09.01.03 "Мастер по обработке
цифровой информации";

43.01.02 "Парикмахер";
43.01.06 "Проводник на
железнодорожном транспорте";

46.01.03 "Делопроизводитель";
54.01.01 "Исполнитель художественно-оформительских работ".

Формы обучения: очная, очно-заочная, заочная.

Прием документов в колледж
осуществляется
с 23 мая 2016 г.

Для поступления в колледж
необходимо предоставить в
приемную комиссию следующие
документы:

1. Заявление абитуриента.
2. Оригинал или копия паспорта.
3. Документ об образовании.
4. 6 фотографий (3x4).

Время работы приемной комиссии: все дни, кроме воскресенья, с 9.00 до 17.00.

Колледж расположен по адресу:
РД, Махачкала, пр. Насрутдинова, 80.

Телефоны приемной комиссии:
8 (8722) 56-27-67,
8 (963) 401-56-63,
8 (928) 500-94-95,
8 (989) 889-80-40;

e-mail: pounik80@mail.ru.

Схема проезда: остановка - банкетный зал "Восточная Пальмира", автобус №100, троллейбус №12.

Маршрутное такси №№12,
12 "А", 14, 69, 69 "А", 101 "А".

Набираем девочек от 17 лет в цветочный салон в Махачкале.
Требования - желание работать в данной сфере и навыки. Средняя зарплата 25 тыс. руб. Стажировка 7-10 дней. Обращаться по тел.: 8-988-292-04-20

Продается земельный участок - 15 соток. Сулейман-Стальский район, с.Ашагастал-Казмалар, возле трассы "Дербент-Касумкент". Рядом газ, свет, вода, плодоносящий сад. Цена договорная. Тел.: 8-928-680-86-45.

Къ.М.Абдулкъадиров

И йикъара чав чулав хабар агакъна. 82 йисан яшда авай чи лезги хва, дуьньядиз машгур духтур-алим-гематолог, Санкт-Петербург шегъерда РФ-дин здравоохраненидин министерствонин ивидин азаррин рекъай махсус клиникадин руководитель, илимрин доктор, сашумуд академиядин академик Къудрат Муьгъудинович Абдулкъадиров рагъметдиз фена. Чна, адан ватангълийри, ярар-дустари, ам чидай вирибуру, касдин хизандихъ галаз санал яс члугвазва, сада-садаз башсагълугъ гузва.

Амма ажал инсафсуз я. Ада чилел атай къванбур вири гежфад вахчуда.

Къ.М.Абдулкъадиров 1934-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Ярагъ-Къазмайрин хуьре дидедиз хъана. Ина юкъван школа, яру дипломдалди Даггосмединститут акъалтарна. 1966-йисалай инихъ ам Санкт-Петербург шегъерда яшамаш хъана, ина илимдин махсус центрада ивидин азарар ахтармишунин ва абур сагъарунин месэлайрал машгул жезвай. И рекъай ам дуьньяда тварван авай духтурин-алимрин дережайрив агакъна. Адан чирвал ва тежриба себеп яз чпиз уьмуьрдин шадвилер яргъи хъувур, бахтарив ахгакъарай къван ксарин сан-гъисаб гуз жедач. И жигъетдай ам гъакъикъатдани Аллагъдин патай пай ганвай кас тир.

Алим яз, адан къелемдикай вичин пешедай вишералди илимдин махъалаяр, 14 монография, цлудралди учебникар ва справочникар хкатна. Ам "Вестник гематологии" журналдин къилин редактор тир. Адан ученикри Россиядин ва дуьньядин вири пиплера къвалахзава.

Ф. АГЪМЕДОВ - Мегъарамдхуьруьн райондин къил, А.ХАНМЕГЪАМЕДОВ - райондин собранин председатель, ГЪ.РУСТАМОВ - Ярагъ-Мегъамед" фондунин председатель.

Московский финансово-промышленный

УНИВЕРСИТЕТ
СИНЕРГИЯ

Лиц. рег.ц1016 от 02.06.2014

Свид-во о госаккредитации рег. ц0647 от 31.05.2013

Прием абитуриентов
на 2016-2017 год по направлениям:

- ♦ юриспруденция
- ♦ экономика
- ♦ менеджмент
- ♦ психология
- ♦ педагогика
- ♦ информационные системы и технологии

Махачкала, ул.Абубакарова, 115,
тел: 8-928-254-25-04, 8(8722) 67-15-17. www.synergy.ru

Розыск

МВД по Республике Дагестан разыскивается следственно арестованный - ШАХРУДИНОВ Рустам Магомедсултанович, 25.04.1991 г.р., уроженец г. Радужный Тюменской области, обвиняемый в совершении преступления предусмотренного ч.1 ст.313 УК РФ, совершивший побег из здания ИВС.

Ранее неоднократно судим. В конце прошлого 2015 года вышел на свободу после отбывания наказания и за время нахождения на свободе, совершил более 10 квартирных краж в городах Махачкала, Каспийск и Ставрополь. Проникает в жилище через форточное отверстие окон.

Уважаемые граждане! Если у кого-либо есть информация о местонахождении Шахрудинова Р.М. или увидит его в общественных местах, просим вас обращаться по телефонам - 02; 99-43-15

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди тварван авай духтур-алим, здравоохраненидин зурба тешкилатчи, нуфузлу ватандаш

Къудрат Муьгъудинович АБДУЛКЪАДИРОВ

рагъметдиз финихъ галаз алакълу яз адан хизандиз, мукъвакъллийриз, багърийриз, вири ярагъвийриз башсагълугъвал гузва.